

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
HUSITSKÁ
TEOLOGICKÁ FAKULTA

Morální principy v současném šíitském islámu (zvl. Írán a Irák)

Moral Principles in Contemporary Shi'a Islam (esp. In Iran and Iraq)

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce:

prof. PhDr. Luboš Kropáček, CSc.

Autor:

Šárka Ambrosio

Praha 2013

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce prof. PhDr. Luboši Kropáčkovi, CSc. za ochotu a čas, který mi věnoval při zpracování mé diplomové práce.

.....

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem „Morální principy v současném šíitském islámu (zvl. Írán a Irák) vypracovala samostatně a výhradně s použitím uvedené literatury, a souhlasím s jejím prezenčním zpřístupněním v knihovně UK HTF.

V Praze dne 27.6. 2013 Podpis.....

ANOTACE

Diplomová práce zachycuje význam šiitského náboženství jako způsob života, jeho morální hodnoty, v užším smyslu pak každodenní způsob života muslimských rodin. Tato práce se zabývá převážně šiity, žijícími na území Íránu a Iráku. Islám není chápán pouze jako náboženský systém, ale též jako kultura, soubor etických hodnot, politická teorie, právní systém a životní styl. V této práci je věnován také prostor politice, která je velmi úzce spjata s náboženstvím. Také jsem se zmínila o dalších náboženských hnutích islámu, která vznikla v průběhu staletí.

Cílem bylo zaznamenat morální hodnoty, odrážející se v běžném denním životě šiitských věřících, které se projevují v rovině kulturně společenské. Morální principy se týkají především pěti základů víry, a sedmi pilířů víry, dále kategorií halál a harám, a to zejména na příkladech stravy, odívání, či mezilidských vztahů. Především jde o rituály a zvyklosti týkající se rodinného práva a povinností, a také odlišností od většinových sunnitských věřících. Jsou zde zahrnuty i podmínky, které se týkají morálky žen a mužů; odívání, manželství, dědictví, rozvodu, adopce a jiných aspektů rodinného života.

ANNOTATION

In this work is also dedicated space to policy, which is very closely linked with religion. There are also other religious works mentioned Islam, which arose over the centuries.

The goal here was to record the moral values that reflect the everyday life within the Shiite faith and how it mirrored in the cultural and social life. There five primary foundations of faith and seven pillars of faith in these cultural moral principles. In addition they are categorized on what is 'forbidden' and what is 'acceptable' (halal and haram) with the various aspects of everyday life. These included such things as; what 'foods' can and can not be eaten, what 'clothing' can and can not be worn, what 'sexual relationships' can and can not be allowed.

There are also rituals and practices in regards to the 'family' entity and what rights and obligations they have. Many of these 'family' social regulations differ greatly between the Shiite believers to the Sunni believers. These 'ethical social conducts' pertain to such aspect as the morality of woman and men, marriage, inheritances, divorce, adoption and many other facets of family life.

Klíčová slova

morální hodnoty, víra, šíité a sunnité, politika, náboženství, rodinné vztahy, dovolené a zakázané

Keywords

moral principles, faith, Shi'a and Sunni, politics, religion, family relationships, forbidden and lawful.

Obsah

Obsah.....	6
Úvod	8
1.Rozdíly Sunna a Ší'a	10
1.1Rozdělení islámu na sunnitský a šíitský.....	10
1.2Náboženské proudy islámu.....	13
Ismá'ílíja	13
Drúzové.....	15
Alawité – Alawíja	15
Zajdíja	16
1.3Rozdíly v řízení státu (imám x chalífa).....	17
1.4Duchovní.....	21
2.Rozdíly v tradicích	23
2.1Rozdíly v základech víry	24
2.2Specifické rozdíly	26
3.Rozdíly v právních a morálních normách	30
3.1Islámské právní školy	31
3.2Vláda v muslimských zemích.....	34
3.3Morální systém a rozdíly v morálce	35
3.3.1Bohabojnost.....	37
3.3.2Společenská zodpovědnost	37
3.3.3Rodiče	38
3.3.4Sousedí	38
3.4Dovolené a zakázané v islámu	38
3.4.1Povolenost věcí	40
3.4.2Zákaz věcí	41

4. Islám a jeho specifika podle Qaradá wiho	44
4.1 Tělesné touhy	44
5. Dnešní stav sunny od ši'y	66
5.1 Irák	66
5.1.1 Saddám Husajn Abd al-Madžíd at-Tikrítí a pád Iráku	67
5.1.2 Důsledky války a Irák v současné době	68
5.1.3 Sajjid Alí al-Sistání – vůdce šíitů a jeho vliv na náboženství	69
5.2 Írán	73
5.2.1 Šíitský islám a jeho vliv na stát.....	74
5.2.2 Sajjid Rúholláh Músaví Chomejní a jeho nástupce	75
5.2.3 Specifika šíitského islámu v Íránu.....	76
Závěr	80
Použitá literatura	82

Úvod

Už dříve jsem se obecně o islám zajímala proto, abych byla schopna vidět odlišnosti mezi křesťanstvím a islámem. Chtěla jsem vědět, kde je jádro této odlišnosti a proč jsou mezi těmito dvěma náboženstvími takové rozepře a nenávisť. Obě dvě náboženství jsou o vztahu k Bohu a k člověku, a i přesto se zde nevyskytují nejlepší vztahy. V práci jsem se z části zabývala odlišností šíitů od sunnitů, ale i křesťanů. Diplomová práce se zabývá zásadními rozdíly mezi sunnity a šíity v současné době, s konkrétním zaměřením na Irák a Írán jako dvě země, kde je šíitský islám nejrozšířenější.

Své prvotní poznatky o muslimech jsem získala návštěvou Tunisu. Měla jsem tu čest seznámit se s tamním prostředím obyčejných lidí, kteří žijí pospolu ve velkých rodinách. Nejdříve jsem čekala odtažitý přístup vzhledem k mé národnosti a vyznání, ale byla jsem mile překvapena jejich láskyplnou otevřeností. Příležitost poznat jejich zvyky a tradice, mě velice obohatila. Jejich rodiny se každodenně scházejí ve velkém počtu příbuzných. Neexistuje, aby starší lidé žili osamoceni, naopak, jsou obklopeni dětmi, kterým se alespoň mohou věnovat. Ženy jedí odděleně a muži také. V rodinách ženy chodí málokdy zcela zahalené. Šátek nosí převážně ženy staršího věku a mladší ženy ho buď nenosí vůbec, anebo mají vlasy zahalené jen částečně. Odívání žen i mužů je velmi podobné evropskému stylu. Samozřejmostí je, že jsem neviděla ani v restauraci, aby muslimské ženy popíjely alkohol nebo kouřily. I když se zda islám v Tunisu více liberální, já jsem se setkala s lidmi, kteří islámskou vírou opravdu žijí a vyznávají ji na základě tradic.

Vrátím se ale k šíitskému islámu, který představuje řadu odlišností od sunnitského. Nejdříve jsem se zabývala historií, v níž se nachází vysvětlení, proč došlo kolem roku 661 k rozkolu v islámu a mohly tak vzniknout dvě větve tohoto náboženství – větev šíitská a větev sunnitská. Cílem této práce byla komparace šíitského a sunnitského vyznání se snahou najít základní rozdíly v oblasti spirituální, právní, morální a zvykové, tedy poukázat na odlišnosti šíitského vyznání od většinových sunnitů, a z mého pohledu částečně i křesťanů. Hlavním bodem, ve kterém se šíitská menšina liší od sunnitů, je vyznání víry a neomylnost duchovních imámů.

Nejvýznamnější současný šíitský filozof a mnohostranný intelektuál Sejed Hosejn Nasr zdůrazňuje, že rozkol mezi sunnou a ší'ou nebyl pouze politický, ale také duchovní. Sunnité totiž rozvíjeli své náboženství především právním myšlením o tom, co to je

přikázané, dovolené a co je zakázané. Přitom opomíjeli duchovní stránku víry, která se proto v sunnitském islámu musela rozvíjet v mystickém proudu súfismu.

Naproti tomu šíitský islám spojuje právní a mravní řád s rozsáhlou spiritualitou v celých svých dějinách.

Za hlavní zdroj literatury jsem si vybrala knihy „Dovolené a zakázané v islámu“ a „Duchovní cesty islámu“. Dále jsem čerpala z internetových zdrojů, které byly podstatně chudší na informace ohledně mého tématu, přesto poskytly vhodné doplňující informace k vybranému tématu a dopomohly k naplnění cíle práce.

1. Rozdíly Sunna a Ší'a

Kapitola se zaměřuje na základní vymezení rozdílů mezi většinovými sunnity a menšinovými šíity. Tyto rozdíly plynou z historie, a tak je nutné se k této vrátit a zaměřit se na ni podrobněji, aby bylo možné pochopit, jaké jsou důsledky těchto historických událostí a změn pro současný stav problematiky a pro současný vztah mezi sunnity a šíity jak v oblasti náboženské, tak i politické.

1.1 Rozdělení islámu na sunnitský a šíitský

Příčinou diferenciací sunnitů a šíitů byl spor, kdo se stane nástupcem po Muhammadově smrti. Kdo převezme vedení muslimské obce – *umma*. Muhammad se k této otázce nevyjádřil. Již po Muhammadově smrti roku 632 nastal boj, kdo bude vést jeho náboženskou obec. Nastala tedy situace, zda volit dalším nástupcem hlavu z Qurajšovců **Abú Bakra**, nebo Muhammadova bratrance a zetě **Alího ibn Abí Táliba**. Většina stoupenců Muhammada souhlasila, že by dalším duchovním vůdcem měl být Abú Bakr, který byl důvěrným a blízkým přítelem Muhammada a tedy Alí Tálíb nebyl uznán. Abú Bakr dostal titul náměstka posla Božího neboli *chalífa*. Uměl lépe využít situace při volebním procesu nežli Alí. Abú Bakr na svou stranu získal kmen Aus a byl zvolen prvním chalífou muslimské obce – *ummy*. Stal se náboženským a politickým vůdcem islámu. Abú Bakr působil v letech 632-634 a patří podle současného rozdělení k sunnitům. Po jeho smrti pokračovali další následovníci, Umar ibn al-Chattab (634-644), který byl později zavražděn, a Uthman íbn Affan (644-656), který také zemřel násilnou smrtí.

Šíité tyto chalífy neuznávají. Považují za Muhammadova nástupce toho, kdo je potomek z jeho rodiny. Abú Bakr nebyl v přímé linii ani členem rodu Hášimovců a Alí byl od počátku vhodnějším kandidátem. Nástupcem po sunnitských chalífech Umarovi a Uthmanovi se stal chalífou až Alí, příbuzný Muhammada. Alí vládl od roku 656 do roku 661. Stal se až čtvrtým zvoleným chalífou. Ti, kdo chtěli volit Alího, se nazývali **ší'at Alí („strana Alího“)**. U šíitů byl považován za druhého člověka, který náboženské vůdce věřících.. Šíité věří, že Alí a jeho následovníci jsou jediní, kteří se mohou považovat za věřící. Sami jsou přesvědčeni, že Muhammad sám určil, že Alí bude jeho nástupcem. Alí je pro šíity jediný právoplatný nástupce proroka Muhammada.

Sunnité tento názor zamítají, i když ctí Muhammadovy potomky. U šíitů o nástupnictví rozhoduje Bůh, a ne muslimská komunita. Stoupenci Alího pohoršilo, že byl zvolen chalífou Abú Bakr. Proto vytvořili skupinu, které se začalo říkat – *šíiti*. Alí byl po

krátké vládě roku 661 u mešity v Kúfě zavražděn příslušníkem hnutí Cháridža Abd ar-Rahmanem ibn Muldžimem. Alího příznivci byli přesvědčeni, že by ho měl nahradit další příslušník z Muhammadova rodu. Po Alím následují tedy další potomci z jeho rodiny, kteří jsou vhodní nastoupit do postavení imáma. Jeho starší syn **al-Hasan** (670) se raději zřekl nároků na vedení obce, a byl také možná zavražděn, tudíž se do čela postavil Alího druhý syn **al-Husajn**. Ten je považován za velmi významného duchovního vůdce a mučedníka. V roce 680 se měl postavit do čela vzbouřenců v irácké Kúfě, ale k chystané vzpouře nedošlo. Tohoto roku se poblíž Eufratu na místě zvaném **Karbalá v Iráku** střetl s Umajjovci, kteří byli vysláni Jazídem (druhý chalífa dynastie Umajjovců). Měl přísahat Jazídovi věrnost, ale to odmítl. Poté padl se svojí jednotkou v boji. Mučednický úděl postihl podle víry šíitů i další imámy. Pravnuk Dža'far as-Sádiq (756) a o další dvě generace později Ali ar-Rezá byli otráveni a možná i další.

Smrt al-Husajna je pro šíity velmi význačná a důležitá. Nejenom, že po smrti al-Husajna se muslimové definitivně rozštěpili na dvě skupiny sunnity a šíity, ale mučednictví al-Husajna a jeho syna Kásima je klíčovým momentem, který si každoročně připomínají 10. dne měsíce muharramu. Tento nejvýznamnější šíitský náboženský svátek bývá připomínán mj. šíitskými pašijovými hrami zvanými *ta'zija*. Pořádá se tak vzpomínkový festival na jeho hrdinskou smrt v den zvaný *Ašurá*. Jde o pouliční průvody a pašijové hry. Tato slavnost je velice smutná, ale i bolestná pro vyznavače, kteří se bičují řetězy s čepelemi. Tak vznikla u šíitů myšlenka, že pro víru by měl být člověk připraven trpět, ba i zemřít. Šíité přikládají velkou váhu mučednictví, a zachovávají tak nepřátelství vůči sunnitům, kteří jsou obviňováni z tragédie u Karbalá. V dalším vývoji ši'ity vznikla velká řada náboženských směrů od umírněných až po extrémní.

Mezi umírněné sekty patří **zajdovci**, kteří se liší v tom, že uznávají před Alím historické chalífy a považují své duchovní vůdce – *imámy v počtu čtyři*, za prozřetelnost Boží. Mezi extrémní sekty patří **alawité**, neboť připisují Alímu božský duchovní význam. Hlavní proud ši'ity představují **dvanáctníci** neboli imámovská **Ší'a**. V Íránu je tento proud státním náboženstvím.

Také ke svému učení připisovali filozofii. Muhammadovi potomci jsou známí pod různými jmény, například Šarífové nebo Sajídové. V muslimských zemích se mnoho vládců považuje za Muhammadovy potomky. Šlo například o Fátimovskou dynastii v Severní Africe. V současné době se k původu od Muhammadova rodu hlásí také marocká a jordánská královská rodina. V roce 939 se dědičná linie imámů přerušila poté, co se malý dvanáctý imám syn al-Askarího ztratil, či zmizel vzápětí po svém zvolení. Šíité odmítají, že by zemřel.

Věří, že se před soudným dnem vrátí jako *Mahdí*, přičemž má v předvečer soudného dne nastolit vládu Boží spravedlnosti. Myšlenku skrytého imáma zpracoval v moderní době v Íránu Chomejní do ideologie islámského režimu. Nyní vládu převzali duchovní islámští právníci, *faqíhové*, kteří mohou zvolit nejvyšší duchovní hlavu. Za nejznámějšího duchovního vůdce, někdy označovaného také za imáma, byl pak po vítězství islámské revoluce v roce 1979 pokládán íránský ajatolláh Chomejní.

Slovo „šíité“ znamená „*stoupenci určitého seskupení*“. Šíitský islám je významným proudem islámu, zvaný také *Strana Alího*, (*ší'at Alí*). Tento proud vznikl až po smrti Proroka Muhammada, kdy byl zvolen nástupcem/chalífou **Abú Bakr**, jehož stoupenci ho pokládali za oprávněného imáma. Stal se prvním chalífou, a po něm následoval pak Omar a Osman.

Ší'a je jeden ze dvou hlavních směrů v islámu. Pod tímto pojmem je zahrnuto několik skupin, resp. sekt nebo podsekt, které všechny uznávají za jediného Prorokova nástupce **Alího ibn Abí Táliba**, který byl jeho bratrancem a zetěm. Větším proudem je sunna – je nejvýznamnějším proudem islámu, který uznává oproti šíitům nástupnictví Abú Bakra. Ti, kdo podporují Alího nároky, se nazývají šíité.¹ Ší'a je pokládána za největší a nejúspěšnější odnož šíitského islámu. Nikdy netvořila jednotný proud, rozdělila se do vícero směrů, mezi které patří nejpočetnější skupina isná ašaríja. Představitelé této skupiny byli Abú Dharr a Peršan Salman al-Farísí. Za méně početné šíitské skupiny se pokládají ismá'ílíja, ze které vznikli asasíni, dále pak alawité nebo zajdíja. Tyto podskupiny uznávají jiné imámy, podle toho, na kterého z nich kladou největší důraz. Ší'a klade důraz spíše na duchovní směr než na materiální stránku Koránu²

Od 19. století byli přední učenci titulováni ajatolláh, jestliže dosáhli nejvyššího vzdělání a znalosti v náboženských vědách. Většina šíitů žije na Blízkém Východě. V islámském světě majoritní skupinu šíitů tvoří hlavně v **Íránu a Iráku, Bahrajnu a Ázerbájdžánu**, celkem 89 % z celkového počtu muslimů. Další menší komunity žijí v **Afghánistánu, Turecku, Pákistánu, Sýrii, Libanonu, Albánii, Jemenu, Saúdské Arábii a Indii**, ale také početné skupiny žijí v menších státech okolo Perského zálivu. Z celkové muslimské populace je počet šíitských stoupců odhadován na 130-190 milionů muslimů.

K expanzi šíitů do Íránu a Iráku došlo za Safíjovců. Tato dynastie vládla v letech 1501-1736 v tehdejší Persii. Nazývá se tak podle šejcha Safíjuddina (1252-1334), který roku 1301 založil súfíjský řád v Ardabílu. Tento řád ale v polovině 15. století militarizoval. Od 15. století se tedy začal formovat statní útvar v oblasti západní Persie, který navazoval na tehdejší

¹ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993. ISBN 80-7021-613-1. S. 180.

² KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993. ISBN 80-7021-613-1. S. 180.

perskou kulturu. Po mocenském boji v zemi byl prohlášen novým vládcem Safijovec Ismail roku 1502. Novým státním náboženstvím se tak stala šíitská verze islámu. V Íránu tedy převažovali šiité oproti sunnitským mocnostem. Byla tak započata rozsáhlá uzemní expanze, při které byl dobyt dnešní Irák, Ázerbájdžán a také oblasti dnešního Íránu. Po určení ší'ý jakožto státní doktríny se dále vyvíjela i šíitská dogmatika, která až dodnes zůstává v Íránu.³

1.2 Náboženské proudy islámu

Podle tradice prý Muhammad předpověděl, že jeho obec nezůstane ušetřena štěpení na sekty. **Abdulláh b. Umar vypráví, že Prorok řekl:** „Mému lidu se stane totéž co Izraelskému. Ti se rozdělili na sedmdesát dvě sekty a můj lid se rozdělí na sedmdesát tři. Všechny půjdou do pekla mimo jedinou.“

Druhové se zeptali: „Kterou, Proroku?“

Muhammad pravil: „Náboženství, jež vyznávám já a moji druzi.“ (Hadíth dle MIŠKÁT)⁴

Pohled všech muslimů na úlohu vedoucího nebyl vždy stejně sdílen, a proto začaly vznikat různé podskupiny, a každá z nich vyznává jinou autoritu, jakožto duchovního vůdce. V průběhu let se ší'a rozdělila do mnoha větví, největší co do počtu stoupenců je **isná ašarija**, tj. dvanáctníci. a méně početnými šíitskými skupinami jsou zejména **ismá'ílíja** (z nichž vznikli např. Asasíni nebo extrémní alawité), dále **zajdíja a drúzové**. Všichni muslimové i přesto věří stejným základním hodnotám v islámu. Některé praktiky a obřady jsou ale odlišné, jak je v rámci práce dále rozepsáno.⁵ Ani šíitská víra tak není jednotná a má různé podoby a různé odlišnosti ve vyznání.

Ismá'ílíja

Nazývá se též Sab'íja, což znamená Sedmíci. Tento název je odvozen od sedmého imáma Isma'íla ibn Dža'fara, syna Dža'fara as-Sádika. Ismá'ílíja uznává určené pořadí prvních sedmi imámů. Od dvanáctníků se liší tím, že Ismá'íla jeho syna považují za sedmého imáma, kdežto dvanáctníci považovali za sedmého imáma Džafarova mladšího syna Musu al-Kázima. Jde o druhou největší šíitskou sektu, která je význačná svým extremismem, a má počátky svého působení už v 8. století. Už v historii tato sekta dosáhla politických úspěchů, a

³ *Safavid Dynasty* [online]. Encyklopaedia Iranica, 2008 [cit. 2011-06-17]. Dostupné z WWW: <http://www.iranicaonline.org/articles/safavids>.

⁴ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993. ISBN 80-7021-613-1. S. 177.

⁵ *Islámské sekty* [online]. 2011 [cit. 2011-06-17]. Dostupné z WWW: <http://www.ascendant.webgarden.name/menu/obsah/ve-eni/islam/islamske-sekty>.

díky ní je 10. století označováno stoletím ší'ý.⁶ Jsou považováni za méně konzervativní muslimy. Východní větev této sekty uznává za svého 49. imáma Karima Agú Khana IV., tedy následovníka a potomka Muhammada. Je nazýván Hazar Imám, což tedy znamená, současný přítomný imám. Jsou mu odváděny části příjmů – asi 12 % od isma'ilitů z celého světa.⁷ Na oplátku jsou tyto příjmy používány od nadace Agy Khana pro stavbu různých škol, nemocnic a dalších staveb.

Ismá'ílija vlastní mnoho spisů hlavně z 10. a 11. století. Jedná se mimo jiné o spis nazývaný „Kniha sdružující obě moudrosti“, kterou napsal perský básník Nasir-e Chosrau. Ve spisu se věnuje souladu mezi řeckou filozofií a ismá'ílijskou gnózí. Jejich učení je prodchnuto šiitskou esoterikou, gnosticismem. Učení je rozděleno na vnější a vnitřní. Vnější je šaría, a vnitřní učení představuje *ta'wil* Koránu a šarí'y a nejzažší pravdy – *haqá'iq*, která je povolena studovat jen se souhlasem duchovenstva. Posledním pramenem je tzv. *Mubdí*, což znamená „iniciátor“, který odpovídá Plotínovu. V průběhu 10. století na tento myšlenkový proud působily také novoplatonismus, křesťanství, staroperské a indické mýty. Dále odmítají inkarnaci božství. Imám pro ně znamená hypostázi Slova neboli první projev vůle. Cizí jim nebyla ani východní indická nauka.

Sekta se vyznačuje radikalismem. Z ismá'ílijské sekty vzešla různá bojová hnutí, například tzv. Qarmate (9. až 11. století), kteří jsou jedni z nejstarších. Velmi ohrožovali sunnitský chalífát a ortodoxii. Jejich činy byly vraždy a loupeže.

V šiitském islámu se rozvinula do několika směrů nazývaných assasíni a drúzové, které se odštěpily od sekty v 11. století. V té době se Ismá'ílija rozdělila na větev západní – *musta'lí* a východní – *nizáří*. V současné době patří k nejvýznamnějším hnutím Ismá'ílije nizárijci, alawité a též drúzové. Učení této sekty je rozšířeno převážně v Íránu, Pákistánu a Indii, a také ve východní Africe. V dnešní době je počet členů isma'ílijů (*Khodžů*) odhadován na několik set tisíc. Žijí převážně v Indii, Pákistánu a ve východní Africe. Jejich modlitebny se nazývají *džamat-chána*, které slouží již i jako kulturní střediska.⁸

Drúzové

Tato sekta vzešla z isma'ílitů. Je považována za velmi extremistickou. Vznikla v 10. století a muslimy je vnímána za kacířskou kvůli přijetí božství Hákima (roku 1021). Ten

⁶ OSTŘANSKÝ, Bronislav. *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-404-3. S. 93-94.

⁷ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993. ISBN 80-7021-613-1. S. 196.

⁸ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993. ISBN 80-7021-613-1. S. 191, 192, 193, 194, 196.

údajně zmizel při vyjížděce na koni v okolí Káhiry. A tak jeho vyznavači věří v jeho druhý návrat. Jeho učení zahrnuje křesťanskou, židovskou a řeckou novoplatonskou filozofii.⁹ Hákimovi projevují velkou úctu a nazývají ho „naším Pánem“. Hákim je pro ně posledním projevem božství.¹⁰ Drúzové převzali jméno od Íránského mystika Muhammada Bin Ismaila ad Darazi. Mezi proroky nejvíce ctí Mojžíše, Ježíše a Muhammada. Do jejich náboženství patří tradiční Íránské náboženství, neo-platonické myšlenky a súfijský mysticismus. V jejich sektě se používá zvyk endogamie a monogamie. Většina dívek se v nedávné době vdávala ve velmi mladém věku mezi 12 a 15 lety, a muži v 16 až 17 letech. Ženy chodí zahalené, a mají oproti tradičnímu islámu právo podílet se na radě starších.¹¹ Drúzké učení je esoterické povahy. Nepřejí si, aby byli obráceni na jinou víru. Věří v převtělování duší členů obce. Popírají Muhammada jako pečeť proroků, šariu a pět pilířů si vykládají liberálněji dle svých podmínek. Uznávají v první řadě Hákimovo božství, odmítají jiná učení, satana a nevíru. Přijímají pouze Boží činy, snaží se podrobovat Boží vůli, nelhat a myslet na své bližní. Věří v Hákimův opětovný příchod – *rad'ža*, a ve spasení své obce. Drúzké společenství tvoří nezasvěcení a zasvěcení. Tito všichni tvoří drúzké duchovenstvo, dělící se na několik stupňů. Zasvěcení mohou přijmout i ženy. Manželství bývají monogamní. Současný počet drúzů se odhaduje na necelý milion. Jsou většinou na území Sýrie a v severním Izraeli.¹²

Alawité – Alawíja

Jde o šíitský směr, vyznačující se především uchováváním středoasijských pohanských zvyků a představ. Vycházejí též z ismá'ílije. Je charakteristická svou radikálností. Tato sekta vznikla v 9. století, a její původní název byl *nusajríja* podle pobočníka jedenáctého imáma Muhammada ibn Nusajra (873).¹³ Jejich náboženské praktiky jsou odlišné od hlavního islámského proudu. Jde tedy o šíitskou sektu, ohledně které se vedou spekulace, zda vůbec muslimskou je nebo není. Do jejich odlišných praktik patří, že neuznávají modlitbu pětkrát denně, neuznávají pět pilířů islámu, neuznávají právo šariá, a pout' do Mekky též pro ně není povinná. Muži nejsou nadřazováni ženám, tudíž ženy nenutí nosit zahalenou hlavu. Obřad se u nich nazývá *sema*.¹⁴ Jejich učení zahrnuje jednak starověké astrální kultury, šamanismus a

⁹ Druze [online]. Encyklopaedia Britannica, 2011 [cit. 2011-06-17]. Dostupné z WWW: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/172195/Druze>.

¹⁰ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993. ISBN 80-7021-613-1. S. 198.

¹¹ Druze [online]. Encyklopaedia Britannica, 2011 [cit. 2011-06-17]. Dostupné z WWW: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/172195/Druze>.

¹² KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993. ISBN 80-7021-613-1. S. 198-199.

¹³ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993. ISBN 80-7021-613-1. S. 196.

¹⁴ STEJSKALOVÁ, Klára. *Alevité* [online]. Český rozhlas, 2007 [cit. 2011-06-17]. Dostupné z WWW: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/zpravy/_zprava/371278.

některé prvky křesťanství. Základem učení je dogma o třech božských principech; smysl, jméno a brána. Za nejvyšší osobu svaté trojice pokládají Alího. Nový název Alawité získali již v minulém století právě po Alím, ke kterému mají vřelý vztah a pokládají ho téměř za ztělesnění Boha. Uznávají Alího za inkarnaci božství, a též věří ve stěhování duší.

Alawité jsou právě proto spojováni s křesťany, jelikož mají ve svém učení mnoho křesťanských prvků. U této sekty je zajímavé, že používá některé liturgické prvky ze mše, slaví Vánoce a Velikonoce a používá křesťanská jména.¹⁵ Jejich modlitebním centrem není mešita, ale kulturní středisko. Ve městě Malatyi v Turecku je největší jejich modlitební středisko. Modlitby se uskutečňují každý patek. Hlavním představitelem je Hasam Meseli. Následují cestu nastoupenou Ataturkem, tedy v čele místnosti visí velký portrét Ataturka, a vedle něho je obrázek Alího ibn Abí Táliba. Alawité, jakožto odnož šiitů, mají s šiitskou stranou společnou lásku k Alímu a dvanácti imámům. Alawitům je vytýkána jejich levicovost a hlavně vlažná víra. Jsou považováni muslimy za kacírskou odchylku. Už po staletí jsou pronásledováni a vyobcováváni. Hlavním znakem alawitské etiky je humanismus. Děti jsou povinny se ve školách učit sunnitský výklad islámu. V alawitských oblastech, především v oblasti pobřeží a pruhu uprostřed Turecka, jsou sunnity stavěny mešity. V současné době jsou alevité v Turecku velmi diskriminováni. Jsou napadáni, v roce 1995 došlo při náboženském a kulturním festivalu v Sivasu k napadení těchto umělců, a poté k usmrcení. Alevité žijí převážně v severovýchodní Sýrii a na jihu Turecka. Alevité tvoří asi 20 % obyvatel v Turecku. V Evropě je jedna třetina alawitských muslimů. Asi 3 miliony alawitů žije také v Turkmenistánu a Íránu. V nynější době se tímto případem zabývá i Evropská unie, která řeší jejich zrovnoprávnění. Početní jsou zvláště v Německu.¹⁶

Zajdíja

Zajdíja je islámská šiitská sekta, která je pokládána za nejumírněnější proud ši'jy. Od sunnitů se liší jen nepatrně. Zakladatelem byl Zajd ibn Alí roku 695-740, který byl pravnukem Alího. Členové této sekty se nazývají „zajdovci“ nebo „pětníci“. To proto, že uznávají čtyři nebo pět imámů. Pátým imámem je označován právě Zajd. V 10. století zajdíja zakotvila v Jemenu, kde jejich dynastie, zvaná mutawakilovská, vládla až do roku 1962. Mnoho jemenských kmenů se v současnosti hlásí k zajdovskému vyznání. Ve své věrouce zaujímají učení mútazily, která pojednávají o svobodě lidské vůle a stvoření Koránu.¹⁷ Oproti šiitům

¹⁵ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993. ISBN 80-7021-613-1. S. 196.

¹⁶ STEJSKALOVÁ, Klára. *Alevité* [online]. Český rozhlas, 2007 [cit. 2011-06-17]. Dostupné z WWW: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/zpravy/_zprava/371278.

¹⁷ OSTŘANSKÝ, Bronislav. *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-

odmítají zapření víry – *taqíji* a súfismus. Dále nepřijímají přisuzování božských vlastností Alijovcům, tezi skrytého imáma, dále světské požitky a mystické nauky.¹⁸ Jejich učení zahrnuje duchovní a mravní čistotu, a vedení skromného života. V jejich společenství imámy volí představitelé kmenů, a výjimkou není ani vícero imámů zároveň. V roce 864 se jim podařilo nastolit teokratický stát v severozápadní Persii, jenž existoval do 12. století. V současné době stoupenci zajdíji žijí převážně v Íránu, Saudské Arábii a Jemenu.¹⁹

1.3 Rozdíly v řízení státu (imám x chalífa)

Šiité se oddělili od sunnitů právě tím, že neuznávali osobu, kterou si sunnité zvolili do svého čela. Chalífa pro ně nebyl tím správným vůdcem, protože nebyl zvolen Bohem, byl zvolen člověkem. Jako takový postrádal svou božskou podstatu, a tak se šiité obraceli na pokrevní linii. Vůdčí osobností se tak namísto chalífy stal imám. Chalífa má oproti imámovi politickou odpovědnost.

Imám je titul pro šiitského znalce a učitele Koránu, který **musí** mít obecné znalosti a duchovní kvalitu zvanou „velaját“. Imám vede modlitbu v mešitě. U šiitů jsou imámové považováni za duchovní a politické nástupce z rodu Proroka Muhammada. Každý imám jmenoval svého nástupce. Imám je považován za nejvyšší duchovní autoritu – *masúm* (jenž je *neomylný*), která vede muslimskou obec, ale také, že je schopen interpretovat Boží zákon a jeho esoterický význam. Šiité oproti sunnitům věří v institut imáma. Skutečnou autoritu přikládají šiité Prorokovi a jeho rodu. Imámové jsou tak označováni za první následovníky po Proroku Muhammadovi, a též se vyznačují svým smyslem pro mučednictví a tragédii. Imámem se stal Alí ibn – Husajn, který byl čtvrtým chalífou (předchozí chalífy šiité neuznávají). Jeho synové a vnukové byli dalšími imámy. Těchto imámů bylo celkem dvanáct. Jsou označováni za ty, kteří nemají hřích a jsou neomylní. Také mohou vydávat rozhodnutí, která se týkají všech oblastí. Nejsou považováni za proroky, ale čistě jen za imámy. Imám má splňovat tři atributy:

1. Určenost
2. Neomylnost (*masúm*)
3. Nejlepší z lidí

80-7277-404-3. S. 221.

¹⁸ *Zajdíja* [online]. Leczyklopaedia, 2011 [cit. 2011-06-17]. Dostupné z WWW: <http://leccos.com/index.php/clanky/zajdija>.

¹⁹ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993. ISBN 80-7021-613-1. S. 187.

Od šestého imáma se volba dalšího nástupce změnila na volbu Bohem, ne imámem. Znamená to tedy, že Bůh imámovi řekne, kdo bude jeho dalším nástupcem. To je možné až po smrti předešlého imáma. Otázka zjevení příslušela pouze prorokům, ale pokud se tak stalo imámovi, znamenalo to pouze Boží našeptávání.²⁰

V průběhu své existence se šíitský islám rozdělil do mnoha směrů. Každý z nich uznává z části jiné imámy. Nejpočetnější skupinu v rámci ší'itského islámu tvoří příslušníci **isná' ašaríj** – **ší'a**. Tvoří ji kolem 80 % šiitů. Jsou také známí jako **dvanáctníci**, což znamená, že uznávají dvanáct imámů. U dvanáctého imáma se předpokládá, že znovu přijde jako spasitel – **mahdí** v soudný den, a že nyní je skrytý. Je velice uznávaným imámem a nejvyšší autoritou.²¹ Tzv. Mudžahidové, resp. islámští právníci – *faqíhové* ho mají zastupovat v jeho nepřítomnosti. Imámové mají božské posvěcení, nezhřešitelnost a neomylnost. Schopnost vnímat vůli imámů platí pro šíitské duchovenstvo jako určitá nadřazenost nad světskou mocí. Vznikla ale otázka, kdo z historického sledu potomků Alího a Fátimy je očekávaný imám. Například sekta Musavíja se hlásila k sedmému imámovi Musovi al-Kázimovi (799). Šíitský islám je mnohdy považován za radikálnější směr z toho důvodu, že šiité věří, že jejich náboženský učitel imám má tu schopnost dále přijmout nová Boží zjevení.²² Zde je pořadí šíitských imámů:

1. Alí ibn Abí Tálíb 600-661
2. Hasan ibn Alí 625-669, syn Alího
3. Husajn ibn Alí 626-680, 2.syn Alího
4. Alí Zajnul'Abidín 658-713, který mimochodem proslul svojí zbožností
5. Muhammad al-Báqir 676-743, od něhož se odvozuje genealogický řetězec (*silsila*)
6. Dža'far as-Sádiq 703-765, který vynikal znalostí tajných věd a také magie a práva
7. Músá al-Kázim 745-799
8. Alí ar-Ridá (persky Rezá) 765-818
9. Muhammad at-Taquí 810-835
10. Alí an-Naqí 827-868
11. Hasan al Askarí 846-874

²⁰ *Imám* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-01]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Im%C3%A1m>.

OSTŘANSKÝ, Bronislav. *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-404-3. S. 86, 87.

²¹ *Šíitský islám* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-01]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0%C3%AD%27itsk%C3%BD_isl%C3%A1m.

²² OSTŘANSKÝ, Bronislav. *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-404-3. S. 87.

12. Muhammad Abu-I-Qásim nazývaný al-Mahdí – Mesiáš (868-současnost)²³

Jak je již zmíněno, dvanáctý imám je nyní ve skrytosti, v ústraní, a má znovu přijít v katastrofické situaci. V této nepřítomnosti imáma jeho náboženskou i politickou funkci „nahrazuje“ duchovenstvo. Šíitská teologie tvrdí, že Bůh vyřkl Slovo, ze kterého vzešel duchovní Muhammad s Alím, a následně vzniklo vše materiální. Tento poslední imám, který je isnou ašaríjí pokládán za důležitou osobnost, není však historicky nijak doložen. Uvádí se, že se v dětském věku skryl do ústraní v Sámarrá. Toto období se od roku 940 nazvalo „velká skrytost“, která již trvá až dodnes. Tím je chápáno, že lidstvo očekává na konečný návrat Pána času, a tím je myšlen právě *mahdí*, který má nastolit vládu spravedlnosti na zemi.²⁴

Náboženský vůdce *imám* znamená pro šíitské muslimy nositele „jiskry božství“ a také vůdce ke spáse. Věří, že Alí měl „blízké přátelství“ s Bohem, a proto nyní při modlitbě vyznávají, že kníže věřících Alí je přítelem Božím. Šíité jsou tedy přesvědčeni, že Prorok Muhammad předal právo svému nástupci Alímu u jezírka Chumm, když šli spolu z Medíny z Muhammadovy poslední pouti.²⁵ Tento okamžik je též pro šíity velmi důležitý, a každoročně si ho připomínají a slaví dne 18. dhu-l-hidžda.²⁶ Jejich odpůrci však toto tvrzení zavrhnou, a vznikla kvůli této rozepři kanonická uthmanská redakce al-qira'a.

Dále šíité vlastní sbírky legend, ve kterých jsou znázorněny zázraky a schopnosti imámů, které jim přisuzují. Tradici nazývají oproti sunnitům *achbár*, což znamená „zprávy“, které se vztahují i k imámům. Neuznávají též *hadisy* – které představují výpověď o skutecích a činech Proroka Muhammada. Dále mají velkou popularitu sbírky aforismů a moudrosti imámů, mezi nimiž vyniká kolekce kázání, projevů a výroků imáma Alího, která se nazývá „Cesta výmluvnosti“. Nejdůležitější sbírku šíitských hadíthů však představuje soubor „dostačující“ (al-Káfi), která obsahuje zhruba 16 000 záznamů, a která již byla sestavena Muhammadem al-Kulajním (940). Mezi další osobnosti patřil polyhistor Nasiruddin at-Tusi (1274), který se zasloužil o správné formulování šíitské věrouky. Dále Džamal al-Hilli (1325), který byl žákem al-Kulajního, ale především byl bohoslovcem, systematikem, jenž se snažil o smíření rozumového přístupu v teologii s Tradicí.²⁷

²³ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993. ISBN 80-7021-613-1. S. 183.

²⁴ OSTŘANSKÝ, Bronislav. *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-404-3. S. 196, 197.

²⁵ OSTŘANSKÝ, Bronislav. *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Praha: Libri, 2009. S. 197.

²⁶ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993. S. 184.

²⁷ OSTŘANSKÝ, Bronislav. *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-404-3. S. 197.

Šíitská dogmatika nevěří v předurčenost, a přijala učení zvané **Mu'tazila** (skupina sunnitských učenců) a filozofů. Věří, že lidé mají svobodnou vůli Bohem danou a jsou odpovědní za své činy, i za zlo, za které Bůh není odpovědný. Bůh tyto činy posuzuje. Kladou velký důraz na Boží spravedlnost, lidskou svobodu a Boží podstatu a atributy.²⁸

Šíitské duchovenstvo má vysoké postavení. I když není přímým vládcem, i tak má oprávnění rozhodovat o protestech nebo odporu, pokud nejsou činy světské moci v souladu s vírou. Duchovní, kteří se setkávají na shromáždění, se nazývají *mudžtahidové*, a musí být kvalifikováni. Tento termín označuje, že mají právo rozhodovat na základě Koránu a zpráv – *achbárů*. Sunnitští duchovní takové právo nemají, ti se řídí na základě právní vědy, která spadá do kategorie čtyř uznaných škol – *mazhabů*. Potomci Muhammada a Alího neboli osoby, které odvozují svůj původ od dvanácti imámů, se nazývají „páni“ *ar. Sajjid*. Je to jejich titul. Těmto osobám je projevována určitá vážnost pro jejich původ. Pokud jde o vydávání *fatwy* a právo rozhodování, má toto právo malý počet *mudžtahidů*. Nižší duchovní, kteří slouží v mešitách se nazývají *mullové*. Velký vliv mají též súfijské učitelé, kteří se zabývají mystikou, dále také šajchové, pirové, kteří se zabývají individuálním spojením s Bohem, na základě zvláštních způsobů. Teosofická škola v Isfaháně je pokládána za vyústění šíitského myšlení za Safiovců.²⁹

1.4 Duchovní

Rozdíl mezi sunnitskými a šíitskými duchovními je v tom, že šíitští duchovní se drží více tradice a tradičních výkladů víry, kdežto sunnité inklinují ke světským vládám – *'ulamá*. Věřící muslimové si váží právníků – *fuqahá*, jako učitelů. Podle šíitského duchovenstva by se měl šíitský muslim vyhnout spolupráci se sunnitským vládcem. V dnešní době se řeší otázka, kdo má vůbec právo vykládat šariú. Ženy jsou u šíitů více ctěny, pokud se jedná o dědické řízení u rozvodu. Je to proto, že Muhammad se stavěl ke své dceři Fátimě s určitou vážností.³⁰

Šíité a sunnité soupeřili spolu v každé době. Nyní jsou šíité považováni za menšinu, ale dříve v 10. stol. byla ší'a velmi silná. Toto století se nazývalo „stoletím šíy“. Šíité při pronásledování se bránili tím, že si vypracovali ústupovou doktrínu, která znamenala, že mohou dočasně zapřít svoji víru, a přejít k většinové sunnitské. Říká se tomu *taqija*. I přes různé spory si ší'a zachovala rysy racionalismu a interpretační volnost.³¹

²⁸ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993. ISBN 80-7021-613-1. S. 67.

²⁹ OSTŘANSKÝ, Bronislav. *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-404-3. S. 61, 63, 85.; MENDEL, Miloš. *Islámská výzva*. Brno: Atlantis, 1994. ISBN 80-7108-088-8. S. 205-207.

³⁰ MENDEL, Miloš. *Islámská výzva*. Brno: Atlantis, 1994. ISBN 80-7108-088-8. S. 206.

³¹ OSTŘANSKÝ, Bronislav. *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-

V 18. století však získal převahu směr *usulí*, který zdůrazňoval interpretační volnost mudžtahidů nad šiitskými *achbáři*, kteří uznávali pouze doslovné chápání Koránu a hadíthů. Právě Íránská konzervativní menšina achbáři je v obci podobná sunnitské hanbalovské menšině. Právnicky vzdělaní duchovní se nazývají **fuqahá** znalci právní vědy. Jejich role, kterou vykonávali se vždy částečně odlišovala od role sunnitských duchovních. Šiitští duchovní nyní zauímají pozici jako vůdci *ummy* do doby, než přijde očekávaný Mahdí. Vláda šiitského duchovenstva se dostala po dlouhé době k moci za ajatolláha Chomejního. Černý turban nosí potomci Proroka Muhammada, a bílý nosí ostatní duchovní.³²

Duchovní jsou znalci náboženského učení – *ulamá*. Jsou to vzdělaní muži po stránce teologické a právní. Jejich cílem je lid duchovně usměrňovat, a proto k duchovenstvu patří islámští právníci a úředníci, kteří vykonávají roli soudce a právního poradce. Právní poradce má za úkol vydávat *fatwy* a soudce je uplatňuje v praktické jurisdikci. Do obecných názvů šiitských duchovních patří *mollá, šejch a áchond*. Zde uvádím hierarchii Íránských dvanácti imámů podle různých stupňů. Tyto stupně jsou řazeny podle vzdělání a hodnosti:

1. stupeň – talabé – studenti teologie
2. stupeň – hodžžatol-eslam – důkaz islámu
3. stupeň – ajatolláh – znamení Boží
4. stupeň – ajatolláh-ol-ozma – velký ájatolláh
5. stupeň – nájeb-e imám – zástupce skrytého imáma (ajatolláh Chomejní byl nositelem titulu *nájeb-e imám*)³³

Právě ájatolláh Chomejní znamená i zásadní převrat v postavení duchovní-politik. Šiité se v minulých dobách věnovali politice jen zřídka, až do roku 1979, kdy nastala Íránská revoluce, která byla vedena ájatolláhem Chomejním. Revoluce se významně podepsala na obou nejvýznamnějších šiitských zemích – Iráku a Íránu. Za vlády Saddáma Husajna byli šiité velmi utlačováni. Šiitští duchovní vůdci byli pronásledováni tak, že buď byli zabíjeni, nebo byli donuceni uprchnout do Íránu. I sám Husajn nechal popravít Muhammada Báqira al-Sadra. Také velkoajatolláh Sajjid Ali al-Sistání byl v domácím vězení řadu let. Jsou to potomci zavražděných předních představitelů. I když byl Saddám Husajn svržen, nastal další problém s vyhlídkou na okupaci Američany. Někteří šiité by uvítali stát typu teokracie, a jiní zase sekularizaci. Pro teokracii je i sám ajatolláh al-Sistání, který ale později rezignoval. Toho

80-7277-404-3. S. 197.

³² CVRKAL, Zdeněk. *Stručná historie států: Írán*. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-337-4. S. 117.;

KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993. ISBN 80-7021-613-1. S. 225-226.

³³ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993. ISBN 80-7021-613-1. S. 226.

využili radikální duchovní, a jeden z nich, Sajjid Muqtada al-Sadr sestavil ozbrojené složky Džammat-i-Sadr-Than. Na to byl al-Sistání touto milici nucen opustit Irák. To se však nepodařilo, neboť al-Sistánímu pomohli kmenoví vůdci.

V Íránu šíité upřednostňují spíše demokracii před teokracií, neboť se poučili, že Íránská revoluce nevedla nijak k lepšímu způsobu života, ani nebyl na obzoru lepší vůdce, než Íránský ajatolláh Chomejní. Někteří se domnívají, že by šíitské hnutí mělo mít centrum v Iráku pro určitou stabilitu, neboť se Irák považuje za umírněnější než Írán. Je zde tradiční centrum šíitské vzdělanosti ve městě Nadžaf.³⁴

³⁴ JANÍK, Petr. *Rostoucí moc šíitů* [online]. 2011 [cit. 2011-05-14]. Dostupné z WWW: <http://citarna.sweb.cz/siite.html>.

2. Rozdíly v tradicích

Slovo „sunní“ znamená, „ten, který navazuje na tradice Proroka“ a šíité se také nazývají jako „Ahl al-Bayt“ neboli „lidé z domácnosti“ (Proroka). Obě skupiny sunnitě a šíité sdílejí nejzákladnější pravidla islámské víry a články víry. Rozdíl mezi těmito skupinami původně vycházel z politických rozdílů, které se v průběhu staletí měnily, a následně vyvstaly duchovní rozdíly. Mezi těmito dvěma stranami je asi takový rozdíl, jako mezi katolicismem a protestanstvím. Imám je pro šíity neomylný tak, jako papež u katolíků. Sunnitě nemají žádnou náboženskou hierarchii, mají jenom učené lidi. Ti nabízejí výklad islámského práva a tradic. Za svůj zdroj považují tedy Korán – sunnu. Šíité jsou více zaměřeni na mystiku, sunnitě jsou věcnější.³⁵

Šíité jsou chápáni za odštěpenou skupinu od tradičního islámu. Muslimové tento směr nepovažují za správného reprezentanta islámu. Sunnitě do učení nevkládají žádné inovace, kdežto šíité ano. Proto Bůh v Koránu praví Proroku Muhammadovi: „S těmi, kdož rozštěpili náboženství své a stali se sektáři, ty věru nemáš nic společného! Věc jejich patří jedině Bohu, jenž jim pak oznámí, co učinili.“ (6:159)

Šíismus má ve svém učení připisování moci svým vůdcům imámům. Ale i přesto nepřipisují žádnému člověku „božskost“, poněvadž žádný člověk podle šíitů není bez hříchu. Prorok by neměl správně hřešit, činit zle skutky a následně dávat rady ostatním věřícím. Měl by jim být sám příkladem. Prorok, který je vyslán Bohem, měl by být očištěný od zla a hříchu a správně sloužit. Moc má pouze Bůh. Přesto imámům připisují svatost, a že jsou bez hříchu. Sunnitě mají ale jiný názor, a tím se od šíitů liší. Šíité imámy považují za více než proroky a anděly. Následující atributy právě šíité připisují imámům.

Bůh praví: „Nikdo z těch, kdož jsou na nebesích i na zemi, nezná nepoznatelné kromě Boha. A nevěřící nemají ani tušení, kdy budou vzkříšeni!“ (27:65)

„A patří k Jeho znamením, že vám ukazuje blesky pro strach i naději a sesílá z nebe vodu a oživuje ji zemi po smrti její. A v tom je věru znamení pro lid chápavý.“ (30:24)

Šíité se vyjadřují takto: „A patří k Jeho znamením, že vám ukazuje blesky pro strach i naději a sesílá z nebe vodu a oživuje ji zemi po smrti její. A v tom je věru znamení pro lid chápavý.“ (30:24)

„Imámové mají povědomí o čemkoli, co se událo v minulosti, a co se odehraje v budoucnosti, a nic před nimi není skryto.“ (Al-Kulani, Al-Káfí, s. 260)

³⁵ JANÍK, Petr. *Rostoucí moc šíitů* [online]. 2011 [cit. 2011-05-14]. Dostupné z WWW: <http://citarna.web.cz/siite.html>.

„Imámové znají všechny zjevené knihy, bez ohledu na jazyk, v němž byly zjeveny.“
(též, str.227)

„Imámové vědí, kdy zemřou, a nezemřou, dokud si tak sami nezvolí.“ (též, str.258)

„Všechno na zemi patří imámům.“ (též, str. 407)

2.1 Rozdíly v základech víry

„A patří k Jeho znamením, že vám ukazuje blesky pro strach i naději a sesílá z nebe vodu a oživuje ji zemi po smrti její. A v tom je věru znamení pro lid chápavý.“ (30:24)

Nejdůležitějším prvkem, kterým jsou od sebe odlišné dvě větve islámu, je pilíř víry – *šaháda*. V tomto svědectví každý jednotlivec vyznává svojí víru v islám. To znamená, že víra a uctívání patří jedině Bohu a Prorok Muhammad je poslem Božím. Na tomto vyznání jedinečnosti Boha je postaven islám, a je proto tak důležité. Tak jako křesťanství, islám klade důraz na monoteistickou víru v Boha. Za první pilíř islámu je považována tato věta: „Nikdo neřekne ‘Lá iláha illá-‘lláh’, a nezemře, pevně se toho přidržuje, aby nevstoupil do nebe.“ (Sahíh Al-Bucháří) Celé vyznání zní: Ašhadu an lá iláha illá ‘lláh wa Muhammadan rasulu ‘illah („Vyznávám, že není Boha kromě Boha, a Muhammad je posel Boží“). **Šiité k tomu dodávají:...**“wa amira’l-mu’minin’Alijun walíju ‘llah“ („...**a kníže věřících Alí je přítelem Božím**“).

Šiité se liší tím, že k uctívání Boha a Muhammada, Jeho služebníka a posla, přidružují ještě Alího, jako Boha milovaného a vyvoleného následníka Proroka. Jak je již zmíněno, šiitští muslimové vyznávají sedm pilířů víry:

- 1) vyznání víry,
- 2) modlitba,
- 3) půst v měsíci ramadánu,
- 4) pout’ do Mekky,
- 5) náboženská daň,
- 6) ochrana víry, islámských zemí,
- 7) šíření islámu (džihád) a prosazování dobrého a odsuzování zavrženého.

Dále šiité vyznávají 5 základů víry, sunnité vyznávají první tři stejně:

- 1) existence Boha jediného,
- 2) proroctví Proroka Muhammada a jeho postavení, jako posledního Proroka v linii proroků, která začala Abrahamem, Mojžíšem a Ježíšem,

- 3) v den posledního soudu zmrtvýchvstání těla a duše,
- 4) **spravedlnost Boží, která odmění a potrestá věřící za jejich skutky,**
- 5) **víra v nástupnictví a vedení obce (umma), která je vedena prostřednictvím 12 imámů.**

Poslední dva zmíněné pilíře šíité vyznávají navíc. Jsou přesvědčeni, že nástupnictví Alího bylo napsáno v Písmech, která byla zjevena předchozím prorokům,³⁶ že Alláh jmenoval ibn Alí Tálíba skrze Muhammada za dalšího nástupce. Dále tvrdí, že každý jednotlivec bude dotazován ohledně Alího následnictví, které se týká soudného dne, a že kdokoli vyznává jinou víru, je polyteista. Otázkou je, zda bylo Alího nástupnictví ve vládě Muhammadem vysloveno či ne. Podle vyprávění tomu tak nebylo. U sunnitů byl prvním Muhammadovým nástupcem Abú Bakr, ale šíité považují prvního nástupce Alího, který pro něm znamená dokonalou bytost. Šíité se liší od sunnitů tím, že při pronásledování nebo v jakémkoliv nebezpečí, mohou předstírat svoji skutečnou víru. Toto zapření se nazývá *taqiya (taqíja)*. Sunnity jsou proto nazýváni zbabělci a bezbožníky. Důvody jsou například ochránit svoji rodinu nebo pokud se ocitnou bez prostředků.

Islámské náboženství se obecně shoduje ne významu Koránu, ale přesto zde ještě existuje rozdíl v tom smyslu, jaké Písmo je v celé své šíři jednotlivými větvemi islámu uznáváno. Bůh v Koránu uvádí, že Písma byla zjevena prorokům, ti je dále recitovali lidem. V Koránu je psáno: „Uvěřili jsme v Boha a v to, co seslal nám, i v to, co seslal Abrahamovi, Ismaelovi, Izákovi, Jakubovi a kmenům, i v to, co bylo dáno Mojžíšovi a Ježíšovi, a v to, co bylo dáno prorokům od Pana jejich. My nečiníme rozdíl mezi nimi, a do vůle pána svého jsme odevzdávání!“ (2:136)

„On ti seslal Písmo s pravdou, potvrzující pravdivost dřívějšího, a On seslal i Tóru a Evangelium.“ (3:3)

Někteří šíité ale věří, že bylo zjeveno ještě další Písmo po Koránu před smrtí Proroka Muhammada. Toto Písmo nazývají „Tabule Fátimy“. V tomto Písmu jsou prý jména budoucích imámů. Toto je další bod, ve kterém se šíité odlišují od tradičního (sunnitského) islámu, neboť Bůh řekl, že Korán je pod Jeho vlastní ochranou: „My zajisté připomenutí jsme seslali a dobře je umíme ochránit.“ (15:9)

Jsou přesvědčeni, že Korán neobsahuje všechna jejich tvrzení neboli odlišnosti, že byl údajně změněn. První, kdo toto tvrzení vyslovil, byl Mirza Hussejn Muhammad Taqíji al-Nuri al-Tabrizi žijící ve 13. století. Zmínil se o tom ve své knize Konečný verdikt a porušení knihy

³⁶ FROUZOVÁ, Magdaléna. *Závoj a džíny*. Praha: Vyšehrad, 2005. ISBN 80-7021-776-6.

Pána Pánů. Šiité se dále snažili zařadit kapitoly o Alím do Koránu. Důvod byl, že údajně nenalezli jasný text. Jedna z kapitol se nazývá „Kapitola nástupnictví“.

Důležitou součástí víry jsou i prorokové a jejich vztah k nim. Jak je již zmíněno, prorokové jsou považováni, a to je jisté, za nejlepší z lidstva, neboť se jim dostalo Božího poselství. **Proto Bůh praví v Koránu:** „Bůh si volí mezi anděly a mezi lidmi posly Svě, vždyť Bůh je slyšící, jasnozřivý.“ (22:75)

„A nevyslali jsme posla žádného, leč aby mu byla, z dovolení Božího, prokazována poslušnost...“ (4:64)

Jejich učení je považováno za konglomeraci různých náboženství, která se vyvinula během času. Jejich víra nemá podle tradičního islámu s ním nic společného. Zajímavé je, že Soudného dne očekávají imáma, nikoli Boha, jako soudce lidí. Sunnité očekávají Mahdího, který přijde v budoucnosti, ale šiité věří, že se 12. imám opět vrátí před koncem světa jako Mahdí – podle šiitů zde tedy imám celou dobu je, pouze se skrývá, sunnité v toto nevěří a čekají na jeho příchod.³⁷ Podrobněji jsou dále tradice rozebrány v kapitole čtvrté. Šiité pokládají Korán za neúplný. Sami jej vykládají odlišně, s větší dávkou alegorických pojetí.

2.2 Specifické rozdíly

První rozdíl, který bude v rámci této části popisován, je rozdíl v oblasti rozvodu. Specifickým případem rozvodu je takzvaný rozvod na základě trojího vyřčení slova taláq (zavrhuji), který se uplatňuje především u sunnitů. Jedná se o způsob, který je uznáván šiitskou větví islámu. Pokud muž třikrát zapuzení vysloví, jedná se o rozvod platný na základě islámské tradice a rozvod je neodvolatelný. Manželé se skutečně rozvedou a tento skutek není možné vrátit. „Rozvod (taláq) je většinou aktem vůle manžela, který jej provede zapuzením. Rozlišujeme rozvod odvolatelný (radž'í) a definitivní (bá'in), záleží na formulaci zapuzení. Je-li zapuzení (talaqtuki – „zapuzuji tě“) vysloveno, platí rozvod za odvolatelný, pokud ale není manželství konzumováno, jde automaticky o rozvod definitivní. Odvolatelný rozvod neruší okamžitě manželské společenství, zapuzení lze odvolat během čekací lhůty 'idda. V případě definitivního rozvodu je společenství manželů zrušeno okamžitě, pokud by se ale manželé chtěli znovu vzít, je třeba mezitím dalšího manželství s jinou osobou.“³⁸ Šiité také uznávají právo taláq, ale vždy je nutné, aby u tohoto vyřčení byli svědkové, a rozvod se pak

³⁷ JANÍK, Petr. *Rostoucí moc šiitů* [online]. 2011 [cit. 2011-05-14]. Dostupné z WWW: <http://citarna.sweb.cz/siite.html>.

³⁸ SCHACHT, Joseph. *Introduction to Islamic Law*. Oxford: Clarendon Press, ISBN 978-0-1982-5473-7. S. 163-165.

stává platným. Nejedná se pak až o tak zásadní rozdíl od rozvodu standardního, písemného. Přesto je to potvrzení toho, že i šíité do jisté míry udržují sílu tradic, a to přesto, že po dlouhou dobu taláq v jejich vyznání neměl místo, jako právo, které bylo zapuzeno samotným Muhammadem. S rozvodem, respektive ukončením manželství a v tomto případě i života, souvisí i dědictví. V současné době má nárok na dědictví i žena. V šíitské větvi islámu je postavení k ženám obecně liberálnější a méně radikální. Ženy tak mají svá práva, která jim není možné vzít.

Dědické právo náleželo dlouhou dobu mužům, protože oni jsou těmi, kdo přinášejí do rodiny finanční prostředky, oni jsou těmi, kdo musí finančně rodinu zajistit. Kromě uznání ženy za nezávislou lidskou bytost, která je stejně důležitá pro přežití lidstva jako muž, přiznává islám ženě i podíl na dědictví. Před islámem žena nejenže neměla nárok na dědický podíl, ale ona sama byla považována za majetek, jež muži dědili. Islám z ženy – majetku zahrnutého do dědictví - učinil dědice a přiznal tak ženě lidské vlastnosti. Bez ohledu na to, zda je žena manželkou, matkou, sestrou, nebo dcerou, vždy dostává jistý podíl z majetku zemřelého příbuzného, díl, který závisí na druhu příbuzenského vztahu a na počtu dědiců. Tento podíl je její a nikdo jí ho nemůže vzít, nebo ji vydědit. Dokonce i kdyby zesnulý chtěl některou ženu vydědit a sepsal v tomto duchu poslední vůli, pak je podle zákona neplatná. Každý vlastník má právo ve své poslední vůli určit podíly pouze na třetině vlastního majetku, takže se nemůže dotknout práv svých dědiců, mužů i žen. Otázka rovnosti se tedy plně uplatňuje i v oblasti dědického práva. V zásadě jsou muž i žena oprávněni k dědění majetku po zesnulých příbuzných, avšak výše dědických podílů se může lišit. V některých případech muž získává dva podíly a žena jen jeden. To však není náznak nadřazenosti muže nad ženou.³⁹ Muž má právo na vyšší podíl z dědictví především z toho titulu, že na něm je povinnost finančně zajistit rodinu, ale nemůže vydědit ženu. V tomto směru se zdá, že postavení žen v šíitské společnosti je silnější a neomezuje se pouze na základní roli matky a manželky. V tomto směru je šíitské vyznání mírně odlišné, je do jisté míry pokrokovější, ale ne vždy za každou cenu.

Sunnité jsou poměrně konzervativní v tom, jak se chovají k lidem, kteří nejsou muslimové. Jejich vztah k nemuslimům ve středověku je možné prezentovat na základě následujícího „Nemuslimové by měli nosit charakteristické oblečení, označovat své domy, nestavět stavení větší než jsou ta, která patří muslimům, nesměli jezdit na koni, nosit zbraně, pohoršovat muslimy veřejným vykonáváním modlitby nebo např. pitím vína, zakázáno bylo

³⁹ ABD AL-‘ĀTÍ, Hammudah. *Zaostřeno na islám*. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2010. ISBN 978-80-904373-6-4. S. 104.

stavět nové synagogy, kostely a poustevny. Jsou vyřazeni z různých muslimských privilegií, na druhou stranu nemají žádné povinnosti, které se vztahují na muslimy. Dodržují příkazy a zákazy jen dle vlastního práva. Mohou obchodovat s vínem i s vepřovým masem. Za porušení dohody nejsou považovány různé pohřešky proti muslimům – urážka, vražda či porušení jiných pravidel, která jsou uložena nemuslimům, ale připojení se k nepřátelskému území nebo zapojení se do války proti muslimům v jejich vlastní zemi už porušení dohody je.⁴⁰ Nemuslimové tak mají specifické postavení z pohledu islámu a jsou do jisté míry omezováni, ale jedná se stále o rozdíl v tom, kdo je nemuslim a kdo je nečistý. Nečistá je osoba, která je v islámu velmi kontroverzní. Postavení mezi muslimem a nemuslimem je možné definovat takto: „Muslim a *dhimmi* (musí patřit k „lidu Knihy,“) jsou si rovni v podstatě v celém vlastnickém právu. *Dhimmi* nemůže být svědkem, kromě případů, které by se týkaly jiného *dhimmi* a nemůže být poručníkem dětí, které jsou muslimského vyznání, ale žena *dhimmi* má právo na osobní péči o své muslimské potomky. Nesmí být exekutorem žádného muslima, nesmí vlastnit otroka, který je muslim a v případě, že jej už vlastní, bude donucen úřady k jeho prodeji.“⁴¹ V případě muslima a nečistého je však vztah jiný. V Koránu se praví: „Vy, kteří věříte! Modloslužebníci jsou věru nečistota! Necht' se tudíž nepřibližují k Posvátné mešitě po tomto roce! A obáváte-li se kvůli tomu nedostatku, pak vás Bůh obohatí ze štědrosti Své, bude-li chtít, a Bůh věru je vševědoucí i moudrý. Bojujte proti těm, kdož nevěří v Boha a v den poslední a nezakazují to, co zakázal Bůh a Jeho posel, a kteří neuctívají náboženství pravdy, z těch, kterým se dostalo Písma dokud nedají poplatek přímo vlastní rukou, jsouce poníženi.“ (9:28, 29) Zde je nutné si uvědomit, že na „modloslužebníky“ není nahlíženo jedním pohledem, ale jsou zde tací, kteří mohou v zemi muslimské žít. Viz výše. Přesto mají zákazy, kterých je nutné se držet.

Jsou to pak sunnité, kdo uznává šíření víry přes nevěřící (nečisté) formou džihádu. Šiité se od této cesty oddálili, a to především proto, že jejich víra by se touto cestou neměla vydávat. Problém vzniká však v tom směru, že i šiité mají vlastní sekty, které jsou více či méně radikální. Obecně lze však hovořit o tom, že jestliže mají šiité svou vlastní formu svaté války, tak především cestou míru. Přesto jsou zde trendy a vývoje, které s tímto názorem nesouhlasí. Zajímavý je například následující názor: „Svou vlastní formu džihádu vytvořili i šiité. Ajatolláh Chomejní přišel s novinkou, totiž s „islámskou republikou“. Tito dnes asi nejvíce viditelní džihádisté bojují jak proti nevěřícím v USA, tak proti nevěřícím v Rusku a

⁴⁰ SCHACHT, Joseph. *Introduction to Islamic Law*. Oxford: Clarendon Press, ISBN 978-0-1982-5473-7. S. 163-165.

⁴¹ SCHACHT, Joseph. *Introduction to Islamic Law*. Oxford: Clarendon Press, ISBN 978-0-1982-5473-7. S. 163-165.

jinde ve světě. Sunnité i šiité se shodují v jediném - v nutnosti svaté války proti Spojeným státům.⁴² Z tohoto názoru je poznat, že i šiité mají svou verzi svaté války. Za džihád je možné považovat jakékoli šíření islámu do světa, především pak do zemí, které muslimské nejsou. I v Evropě se v současné době objevují velké skupiny muslimů a lidé, kteří na islám konvertují. U této problematiky je vhodné shrnout šíření muslimské víry do následujících závěrů:

- **Sunnité** – nejsou proti šíření víry násilím, naopak, tato forma je pro ně spíše přirozená, nevěřící jsou pro ně nečistí a je třeba je obrátit na správnou víru.
- **Šiité** – jejich základní přesvědčení není násilný džihád, ale nečistými jsou pro ně osoby, které jsou protivníky věrných a věrné napadají. To je důvod, proč je na Spojené státy nahlíženo jako na zemi, proti které je možné použít násilí, tedy svatou válku v její bojové podobě. V tomto případě jde především o extrémisty.

⁴² ZVĚŘINA, Jaroslav. *Džihád a jeho nebezpečí pro demokratický svět* [online]. Revue Politika, 2006 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z WWW: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/380/dzihad-a-jeho-nebezpeci-pro-demokraticky-svet>.

3. Rozdíly v právních a morálních normách

Ustanovení islámského hmotného práva jsou chápána jako šaría (Boží zákon). Jde o soubor nařízení, hodnot a zásad, která ukládají jasná stanoviska, jak se má muslimský lid chovat. Tudíž se od šariy dále odvozuje legislativa a zákony. Je to návod ke správnému chování muslima, a velmi podrobně vyjadřuje morální principy v náboženském, osobním i společenském životě věřících. Šaría je soubor ustanovení Božího řádu a znamená „cestu“ neboli „stezku ke zdroji vody“ (orthopraxis). Je to tedy systém islámského náboženského práva, který čerpá z Koránu a sunny – to znamená z tradice, analogie a z konsenzu právních kapacit. Mezi další doplňkové zdroje, které vyvinuli muslimští právníci patří *istisláh* (veřejný zájem) nebo *urf* (zvykové právo). Jedná se o právní rámec, který reguluje veřejné i soukromé aspekty života lidí. Tento právní systém je založen na muslimských principech, tudíž nejde o jasně kodifikovaný zákoník. Šaría se považuje za věčnou, ale právo se vyskytuje ve více pojetí, která se od sebe podstatně liší. Záleží, jak se situace muslimů mění, a právo se tak vyvíjí. Neustále se doplňuje. Obsahuje předpisy ohledně občanského, trestního a hospodářského práva. Především šaría zakazuje alkohol a lichvu. Do běžných záležitostí, kterými se šaría zabývá, patří politika, ekonomie, obchod, bankovníctví, smlouvy, rodina, sexualita, hygiena a další sociální věci. Disciplína, která šariu vykládá nebo rozebírá, se nazývá *fiqh*.⁴³

Fiqh je odvozena od šariy v prvním období po vzniku islámu. Termín *fiqh* znamená „porozumění“ či „uvědomění“ něčeho neznámého. Byla vytvořena pro interpretaci šariy. Používá k tomu logické a gramatické metody.⁴⁴ *Fiqh* je založena na lidském rozumu a vytváří nové právní předpisy v závislosti na vývoji společnosti. Je to právní věda, která se zabývá náboženským, politickým a občanským způsobem života. Zahrnuje nejen uctívání Boha a náležitosti, které s ním souvisejí, ale zabývá se též právem rodinným, dědickým, majetkovým, smluvním, trestním, ale také zákony, které se týkají státní správy a války. „*Rozdíl mezi šariou a fiqhem (právem) je chápán tak, že šaría (mající božský zdroj) se obrací ke všem lidem, ve kterékoli době a na každém místě na světě, zatímco fiqh řeší konkrétní problémy času a místa.*“⁴⁵

⁴³ OSTŘANSKÝ, Bronislav. *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-404-3. S. 193, 194, 195.

⁴⁴ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993. ISBN 80-7021-613-1. S. 225.

⁴⁵ BAHBOUH, Charif, FLEISSIG, Jiří, RACZYŃSKI, Roman. *Encyklopedie islámu*. Praha: Dar Ibn Rushd, 2008. ISBN 978-80-86149-48-6. S. 281.

3.1 Islámské právní školy

Jsou rozděleny do několika směrů právních škol, z nichž se dochovaly čtyři v sunnitském islámu, a jejich vznik se připisuje k datu mezi rokem 700 až 800, a jedna škola islámu šíitského. Jde o nejrozšířenější směr **hanafijský**. Byl založen Abú Hanífou. Tento směr se vyznačuje svojí tolerantností a vyskytuje se převážně v Turecku, na Balkáně, v Syropalestině a v Indii. Dalším právním nástrojem, na který Abú Hanífa kladl důraz, byla analogie a volba vhodné alternativy. Hanífa se vyznačil tím, že jako první zformuloval pravidla, která se týkala smluv. Zabýval se také zvykovým a trestním právem. V záležitostech, které se týkaly trestního práva, se Abu Hanífa vyznačoval umírněností, pokud šlo o jinověrce.

Další směr se nazývá podle zakladatele Málíka íbn Anase, tedy **málikovská** škola. Tento směr je v současnosti rozšířený především v Maghribu, Bahrajnu a Spojených arabských emirátech. Zasloužil se o rozsáhlou sbírku hadíthů, která se nazývá „Vyšlapaná cesta“ – *al-Muwatta*. Je přiřazována po bok ke knihám Tradice – *sunny*. Jeho názory jsou spíše konzervativní, jelikož vyšel z medínských pietistů. U právních argumentů odvozuje z koránského textu a hadíthů. Připouští také i konsenzus (idžma) medínských právních autorit, pokud jde o sporné případy. Právní směrnici se stal obecný zájem. Málík se tak stal prvním, který aplikoval tento princip obecného zájmu.

Mezi další směr patří **šáfiovský**, podle ímáma aš-Šáfíiho Muhammada íbn Idrise. Tato škola převládá v Malajsii a Indonésii. Zabýval se teologií a právem. Byl žákem Málíka. Snažil se spojit přednosti těchto předchůdců – Abú Hanífy a Málíka. Zabýval se kompromisem, který se týkal úlohy Tradice, a dával důraz také na osobnosti, které se zabývali právem na vlastní názor. Jeho traktát se nazývá „O základech fiqhu“. Zhotovil tak souhrnný výklad doktrín, které se týkaly právních škol. Proto je nazýván „architektem islámského práva“. Mezi jeho hlavní přínos patří autoritativní definice Tradice (*sunny*) a analogie, která systematizovala úsudky, na něž především kladl důraz.

Dalším velkým zakladatelem byl Ahmad íbn Hanbal – **hanbalovská** škola. Ibn Hanbal se jako ostatní, zasloužil o vytvoření madhabů. Jeho právní směr je v dnešní době rozšířený především v Saudské Arábii, ale také v jiných zemích Arabského poloostrova. Je považován mezi nejvlivnější osobnosti islámu. Byl obviňován z přehnaného tradicionalismu, neschopnosti přizpůsobit se a nesnášenlivosti. Odmítl tezi o stvoření Koránu, kterou kázali *mu'tazilité*. Jeho názory nebyly oblíbené, a proto se také střetl s chalífou al-Ma'munem. Ibn Hanbal zdůrazňoval, že by se vladař neměl plést do teologicko-právních otázek, ale dbát na

blaho muslimské obce. Hanbal zdůrazňuje, že člověk by měl věřit v Boha i přesto, že by nechápal své bytí. Nevěří v jinotajný výklad, pouze v doslovný. Hanbal neměl rád novoty.⁴⁶

Vedle čtyř sunnitských směrů existují dva mazhaby šíitské: nazývá se **dža'farí a zajdí**, který je pojmenován podle Džafara al-Sádiqa (6. imáma) (702-765), a vyskytuje se převážně v Íránu a Iráku. Tato dominantní šíitská právní škola je založena na tradicích a učení dvanácti imámů. Žákem Džafara byl i Abú Hanífa, který byl Džafarem kritizován za prosazování qijásu.⁴⁷ Právní škola Zajdíja byla pojmenována podle Zajda ibn Alího (695-740). Zajdíja má blíže k sunnitské tradici ze všech šíitských směrů – k jejímu učení se hlásí asi 8 milionů šíitů.⁴⁸ Zajdíja má oficiální právní školu v Jemenu.⁴⁹ Škola **Achbáří** představuje velmi malou skupinu. Nachází se převážně v jižním Iráku a v Íránu. **Usulí** škola je považována za dominantní a více liberální. Více se zaměřuje na výklad – *ižtihádu*, který se týká právního rozhodnutí.⁵⁰

Šaría se rozděluje na dvě kategorie:

1. **ibádát**
2. **mu'ámalát.**

Kategorie **ibádát** zahrnuje vše, co patří do vztahu mezi člověkem a Bohem. Znamená tedy, že jde o veškerá ustanovení, která regulují vztah věřícího člověka k Bohu. Do těchto záležitostí patří ortodoxie a ortopraxe. Ortodoxie stanovuje správné chování věřícího. Těchto pět základních povinností by měl každý muslim dodržovat, tedy každý muslim bez rozdílu toho, zda se jedná o sunnitu nebo šíitu:

1. Uznávat Alláha jako jediného a všemohoucího Boha
2. Pětkrát denně se modlit
3. Dodržovat třicetidenní půst v měsíci ramadánu
4. Poskytovat almužnu chudým
5. Alespoň jedenkrát za život vykonat pouť do Mekky

⁴⁶ OSTŘANSKÝ, Bronislav. *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-404-3. S. 194, 195.

⁴⁷ Qijas – je čtvrtým nejdůležitějším pramenem islámského práva po Koránu, sunně a idžma.

⁴⁸ *Ja'far ibn Muhammad* [online]. Encyklopaedia Britannica, 2011 [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/299261/Jafar-ibn-Muhammad>.

⁴⁹ *Zaydiyyah* [online]. Philosophy, Theology and Religion, 2011 [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW: <http://www.philtar.ac.uk/encyclopedia/islam/shia/zaydi.html>.

⁵⁰ *Shiia Islam* [online]. Global Security, 2011 [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW: <http://www.globalsecurity.org/military/intro/islam-shiia.htm>.

Dále jde o soubor příkazů a zákazů, která se týkají jídla, pití a etiky. Do této kategorie je některými muslimy také zahrnut džihád. Nejen u muslimů platí, že víra bez skutků je již mrtvá. Proto jsou ortodoxii vymezeny závažné články víry. Už ve středověku vznikly sbírky dogmat, která představují autoritativní věroučné znění. Nejznámější z nich jsou napsány od šejcha Umara an-Nasafího. Právě tyto dogmatiky zahrnují celou řadu vymezených jednotlivých článků víry. Mezi ně patří víra v Jediného Boha, Jeho posla Muhammada, v anděly, džinny, proroky a zjevené knihy, dále v Den posledního soudu, tělesné zmrtvýchvstání, posmrtnou odměnu, a ráj nebo peklo.

Další oblast je **mu'ámalát**. V této oblasti jsou stanovena pravidla pro mezilidské vztahy, patří sem rodinné právo, trestní a válečné. Islámské právo rozděluje lidské činy do pěti kategorií:

- na povinné (fard), mezi které patří pět pilířů islámu,
- doporučené činy (sunna), které nejsou předepsané, ale zároveň bohubilé,
- povolené (dža'iz), to jest vnímáno za neutrální
- zavrženíhodné (makrúh), ne zcela zakázané
- zakázané (harám).⁵¹

Co by měl muslim vlastně všechno znát ohledně zákona šarie? Především by se měl muslim snažit lnout ke ctnosti a stranit se neřesti v každodenním životě. Neodchylovat se od Božích příkazů, a také se nedopouštět zákazů, které Bůh stanovil. Znat své rozhodnutí, které se vztahuje například k očistě svého těla, pravidelně modlitbě, zakátu a půstu. Dále musí znát, co je povolené a zakázané ohledně potravin, nápojů, oblečení, zdobení, rodiny, práce a komunity. Aby se mohl muslim v této oblasti vzdělávat, či získat informace, je pro něj dobré si je vyložit od kvalifikovaných učenců. Tito učenci by měli být uvědomělí k cílům šari'e, být obecně i opravdově náboženští, a důvěryhodní. Takový učenci musejí mít znalosti ohledně *fiqhu* a *hadíthu*. Mít také vědomostní přehled o školách spravedlivých předchůdců, a taky těch, kteří jej následovali.

Co se týče půstu, *zakátu* (almužna) a *hadže* (svata pouť), tyto pravidla by se měl muslim naučit, jelikož jsou potřeba při provádění těchto povinností. Pokud jde o *zakát*, měl by muslim znát jeho obnos, který je stanoven objemem jeho majetku. Záleží, který druh majetku vlastní. Pokud jde například o obchod v jeho vlastnictví, je povinen být učený v této oblasti, a

⁵¹ OSTŘANSKÝ, Bronislav. *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-404-3. S. 194, 195.

ne v jiné oblasti majetku. Etika je důležitou rolí v životě muslima. Měl by vědět, jaký druh chování se naučit, které by následoval a držel se ho.⁵²

3.2 Vláda v muslimských zemích

Jestliže je v dané zemi vláda, která vychází z islámu, je tak náboženská vláda upevňována. Nemuslimové tak zažívají diskriminaci. Šaría je jedním z prvků islamizace, která diskriminuje nevěřící, jinověrce, homosexuály. S touto již zmíněnou skupinou je jednáno jako s občany druhé kategorie, a tito lidé mají nižší společenské postavení. U jinověrců je povinnost, aby platili poplatek tzv. džizija (daň z hlavy), který vede tyto muže ke konverzi k islámu.⁵³

Mezi největší islámské země patří Indonésie, Pákistán nebo Bangladéš. V těchto zemích je ústava sekularizována, a v právním systému se objevují pouze pozůstatky šarií v rodinném právu. Turecko je oficiálně sekularizováno v ústavě. V dalších zemích, jako je Indie a Filipíny jsou dva druhy zákonů, islámské a sekulární, zejména v oblasti rodinného práva. Na blízkém východě se udržuje duální systém náboženských a sekulárních soudů. Otázky manželství a dědictví řeší převážně náboženské soudy. Nejen Saúdská Arábie, ale i Írán udržují šarií, která se v těchto zemích praktikuje za jediný pramen práva, včetně také náboženské policie. Policie dohlíží na to, aby se dodržovaly zásady dané tímto systémem. I v Somálsku se v roce 2006 rozhodlo o zavedení zákona šaría.⁵⁴ Muslimská společnost se vyvíjí dopředu, a tím dochází ke změnám na základě čtyř faktorů. Mezi ně patří *idžtihád*, *idžmá*, *šúrá* – konzultace, a *istisláh* – veřejný zájem. Tyto faktory působí i v islámském právu, pokud se vyvíjí.

Změna v islámu se nazývá *idžtihád*. Znamená vynaložené úsilí, a snaží se o nový myšlenkový posun ve společnosti, nové způsoby v pochopení šarií. Jestliže by skrze *idžtihád* bylo novým chápáním dosaženo konsenzu muslimské obce, stal by se tak součástí islámského zákona.⁵⁵

Cílem je ve společnosti zavést spravedlnost mezi lidmi, která by byla uplatněna v sociální, ekonomické a politické sféře. Důležité proto je, aby lidé měli mezi sebou soucit,

⁵² *Znalost šarie jakou musí muslim mít* [online]. Islám, otázky a odpovědi, 2009 [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW: <http://www.fatwa.estranky.cz/clanky/haram-a-halal/znalost-sarie-jakou-musi-muslim-mit.html>.

⁵³ *Šaría* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-01]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0ar%C3%ADa>.

⁵⁴ *Šaría* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-01]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0ar%C3%ADa>.

⁵⁵ SARDAR, Ziauddin, MALIK Zafar Abbas. *Islám*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-882-1. S. 66.

a také vláda vůči veřejnosti. Jsou proto zdůrazňována práva a povinnosti každého jednotlivce, i vládnoucích. Jde tedy o vytvoření morálně odpovědné společnosti. Šaría předpokládá, že člověk má svobodu rozhodnout o svém chování – volit mezi dobrem a zlem. Každý jednatel, který podle svého svobodného uvážení šarí'u respektuje a dodržuje ji, jedná tak z vlastní vůle. „Šaría je komplex předpisů podepřených zejména Koránem a sunnou, jež určují přesvědčení, formují mravní hodnoty, náboženské vědomí muslimů a rovněž slouží jako zdroje konkrétních norem regulujících lidské chování.“⁵⁶

3.3 Morální systém a rozdíly v morálce

Islám má mnoho morálních rozměrů. Morálka v islámu řeší vztah k Bohu, ke svému Já, k bližním, vztahy mezi lidmi a také různým stvořením na zemi i ve vesmíru. Muslim si musí dávat pozor na své jednání, pocity, myšlenky a záměry. Muslim by měl ve svém životě prosazovat to, co je dobré, a vyhýbat se tomu, co je špatné. Jeho cílem jsou pravda a ctnost. Muslim se snaží být ve svém vztahu k Bohu poslušný a přemýšlet o NĚM. Pochopitelně že takové chování utváří i vztah k ostatním lidem. Tak jako respektuje svá vlastní práva, měl by respektovat i práva druhých. Měl by se snažit o to být upřímný, zdvořilý, v mysli čistý a pokojný. Jeho morální povinností je se chovat lidsky, být počestný, toužit po vědění, nebýt marnivý, zbytečně nic nepřehánět, umět napravovat své chyby a pomáhat almužnami chudým lidem. Nebýt sobecky vůči ostatním, a pamatovat na to, že ostatní lidé s ním sdílejí svět.⁵⁷

Islám vytvořil účinný morální systém a právní záruky, aby zaručil dodržování univerzálních práv. Tyto základní práva by měli **muslimové** dodržovat za všech okolností. Do morálních zásad patří jak kladné závazky, které se mají dodržovat, tak zákazy, kterým by se měl věřící vyhnout. Cílem těchto zásad je, aby se v člověku vybudovala silná a mírná duše, správné uvažování a zdravé tělo. Islámu je morálně dobré to, co prospívá jedinci a společnosti, a morálně špatné to, co mu škodí. Aby takový mohl být věřící muslim, islám proto stanovil určité zásady, které byly definovány v úvodu kapitoly.

Islám velmi zdůrazňuje lásku Boží a lásku k člověku, a také varuje před přílišným formalismem. **V Koránu se čte:**

„Není zbožnosti v tom, když obrátíte tváře své směrem k východu anebo k západu, však ten jest zbožným, kdo uvěřil v Boha, v den soudný, v anděly, Písmo a proroky, a ten,

⁵⁶ BAHBOUH, Charif, FLEISSIG, Jiří, RACZYŃSKI, Roman. *Encyklopedie islámu*. Praha: Dar Ibn Rushd, 2008. ISBN 978-80-86149-48-6. S. 281.

⁵⁷ ABD AL-‘ÁTÍ, Hammudah. *Zaostřeno na islám*. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2010. ISBN 978-80-904373-6-4. S. 29-30.

kdo z lásky k Bohu dává z majetku svého příbuzným a sirotkům a nuzným a poutníkům a prosícím a na otroků vykoupení, a ten, kdo modlitbu dodržuje a dává povinnou almužnu. A zbožní jsou ti, kdož úmluvy své dodržují, když je jednou uzavřeli a kdož trpěliví jsou v protivenství, v neštěstí a v dobách zlých. Tito jsou spravedliví a tito jsou, kdož se bojí Boha.” (Korán, 2:177)

Jak tento verš ukazuje, člověk my měl být velmi zbožný a bohabojný. Muhammad dostal první zjevení Koránu v roce 610, tehdy mu bylo 40 let. Další zjevení pokračovala 23 let. Tato zjevení se objevovala s přestávkami po částech.⁵⁸ Poslední zjevení se objevilo Prorokovi v roce 632, asi 82 dnů před jeho smrti. Výsledkem zjevení je tento verš: „**Dnešního dne jsem pro vás dovršil vaše náboženství a naplnil nad vámi své dobrodiní a zlíbilo se mi dát islám jako náboženství.**” (5,3) Tak Arabové obdrželi náboženství islám, které jim Bůh seslal.⁵⁹

Z hlediska morálního mají muslimové tato čtyři pravidla:

1. víra by měla být opravdová a upřímná;
2. být připraveni víru ukázat ve skutcích dobročinnosti ve vztahu k bližním;
3. být dobrými občany a podporovat společenské organizace;
4. duši mít pevnou a za všech okolností neotřesenou.

Tato měřítko pro posuzování jsou tzv. jádrem, kolem kterého by se morální chování mělo oscilovat. Islám sice vytváří zákazy a příkazy, ale snaží se vložit přesvědčení do srdce člověka, že jeho skutky jsou viděny Bohem. Pokud by člověk chtěl, může se skrývat před celým světem, podvést kohokoli, ale nemůže před Bohem utéci, skrývat se, nemůže ani Boha podvést, ani prchnout z Jeho pout.

Podle islámu je spokojenost cílem života. Tímto činem dosáhl tak největšího měřítko morálky a morálního rozvoje. Tato ustanovení, která byla zjevena Bohem, se považují za hlavní zdroj vědění. Tato cesta dodává morálním normám trvalost a stálost morální úrovni. V islámu je důležitá morální pevnost. Je zakázáno, aby se islám vykládal falešně, se smyslem pro inovaci, aby nevznikaly nové morální ctnosti, a nesnižovala se důležitost pevně daných morálních norem. Islám klade morální hodnoty v individuálním, ale i kolektivním životě. Jedná se o vztahy v rodině, činnosti člověka ve výchovné, hospodářské, politické a právní oblasti. Islám se uplatňuje jak ve vztazích v rodině, tak i ve společnosti. Dá se říci, že praktické uplatnění morálních zásad islámu je univerzální pro všechny sféry života. Člověk

⁵⁸ *Co je to Islám – brožura (WAMY)*. Praha: Ustředí muslimských obcí, 2009. ISBN 978-80-904373-0-2.

⁵⁹ HRBEK, Ivan (překlad). *Korán*. Praha: Academia: 1991. ISBN 80-207-0444-2. S. 600-601.

má tak vytvořený životní systém, který je odproštěn od všeho zlého, a je založen na všem dobrém. Lidé jsou vedeni, aby dodržovali ctnosti, a vyhýbali se nectnosti. Aby zavrhovali zlo a podporovali dobro. Ti, kteří tyto zásady a normy dodržují, se nazývají muslimové. Ve společenství, které se nazývá *umma*, jde o snahu prosazovat dobro a zlo, aby bylo potlačeno nebo vymýceno. Zde uvedu některá základní morální naučení islámu pro různé aspekty života muslima. Tato morální naučení se týkají chování muslima, a také i jeho společenské zodpovědnosti. Islamisté zdůrazňují laskavost a zájem o druhé. Morálka v islámu zasahuje všechny oblasti lidského života. Podle představy a hluboké víry muslimů je Korán je naplněn morálními principy.

3.3.1 Bohabojnost

V Koránu je bohabojnost zmiňována jako nejvyšší vlastnost muslima: „**Avšak nejvznešenější z vás před Bohem je ten, kdo je nejbohabojnější – a Bůh je vševědoucí a dobře zpravený.**” (49:13) Korán neustále zdůrazňuje tyto hodnoty, jako je pokora, pravdivost, skromnost, trpělivost, ovládnání vášní a tužeb, bezúhonnost, plnění vlastních slibů a vytrvalost. Dále v Koránu čteme: „**A Bůh miluje vytrvale.**” (3:146)

„Pospíchejte k milosti od Pána svého a k zahradě, jejíž šířka se rovná nebesům a zemi a jež připravena je pro bohabojné, kteří rozdávají almužny ve štěstí i v neštěstí, a kteří krotí hněv svůj a odpouštějí lidem. Bůh věru miluje ty, kdož dobro činí.” (3: 133-134)

„Synáčku, dodržuj modlitbu, přikazuj vhodné a zakazuj zavrženíhodné! Buď trpělivý vůči tomu, co tě postihne, neboť to patří k podstatě věci! Neodvracej tvář svou od lidí a nechod' nadutě po zemi, nebo Bůh věru nemiluje domýšlivé vychloubače! Buď umírněný v chůzi své a ztišuj hlas svůj, vždyť nejodpornější z hlasů všech je věru hlas oslů.” (31: 17-19)

Morální chování muslima vyjádřil Prorok takto:

„Ó Bože! Ty znáš nepoznatelné a jsi všemohoucí, nech mě žít, pokud víš, že život je pro mě nejlepší. Dej mi zemřít, pokud víš, že smrt je pro mě nejlepší. Necht' zůstanu bohabojným v soukromí i na veřejnosti, mluvím spravedlivě v hněvu i v radosti, chovám se skromně ve stavu chudém i bohatém.“ (an-Nisa'i č. 1288)

3.3.2 Společenská zodpovědnost

Povinnost každého muslima je podle Koránu a sunny projevat společenskou zodpovědnost, která je založena na laskavosti a zájmu o druhé. Především jde o nejbližší rodinné příslušníky – rodiče, manželka nebo manžel, děti, ostatní příbuzní, sousedi, přátelé,

známí, vdovy a sirotci, pak ostatní muslimové, a ostatní lidé, zvířata, příroda. Islám buduje vyšší systém morálky, při níž si lidstvo očišťuje svou duši od sobectví, žádostivosti, týrání a nedisciplinovanosti. Islám vytváří pocit morální zodpovědnosti, a přivádí lidstvu mír, štědrost, laskavost, soustrast a slitování, spravedlnost a pravdivost ve všech situacích.

3.3.3 Rodiče

Důležitou součástí muslimského života je velké prokazování úcty a víry rodičům. **V Koránu se píše:** „Pán tvůj rozhodl, abyste nikoho kromě Něho neuctívali a abyste rodičům dobré prokazovali. A jestliže jeden či oba z nich u tebe zestárnou, neříkej jim „Fuj!“ a neodbývej je stroze, nýbrž mluv s nimi slovem laskavým! Skloň k nim oběma z milosrdenství křídla pokory a řekni: Pane můj, smiluj se nad nimi oběma, tak jako oni mě vychovali, když jsem byl malý!” (17:23-24) Je to islámská variace biblického 4.příkázání Desatera.

Vřelý vztah je důležitý také ve vztahu k příbuzným a sousedům. V Koránu se píše: „A dávej příbuznému po právu, a také chudšasovi a po cestě Boží jdoucímu, však nerozhazuj rozhazováním.” (17:26)

3.3.4 Sousedí

Prorok řekl: „Není věřícím ten, kdo jí dosyta, když jeho souseď vedle něj hladoví a on o tom ví.” (at-Tabarani – al Bazzar. Al-Haithami v Mudžama az-Zawaid č. 167/8)⁶⁰

3.4 Dovolené a zakázané v islámu

Nejprve si vysvětlíme, co znamená tzv. *halál* (dovolené) a *harám* (zakázané) a *makrúh* (zavrženíhodné). *Al-Halál* znamená, co je dovoleno Alláhem, a *Al-Harám* je zakázané, co Alláh jasně zakázal. *Al-Makrúh* znamená nižší stupněm *harám*, je to něco, s čím Bůh nesouhlasí, ale trest není takový, jako za *harám*. Dovolené a zakázané vychází z následujících základních pravidel:

1. Za základní zásadu se pokládá přípustnost všech věcí;
2. Jedině sám Alláh má právo k povolením a zákazům;
3. Nemyslitelné je zakázání povoleného a povolení zakázaného, neboť to se podobá polyteismu;
4. Je-li něco zakázáno, je to proto, že je to škodlivé;

⁶⁰ *Co je to Islám – brožura (WAMY)*. Praha: Ustředí muslimských obcí, 2009. ISBN 978-80-904373-0-2. S. 8, 34, 35, 36, 37, 38, 39.

5. Co je zakázané, je nadbytečné, a co je povolené, je dostačující;
6. Zakázáno je vše, co vede k zakázanému;
7. Je zakázáno lživě vydávat zakázané za povolené;
8. Ani dobré úmysly nečiní zakázané přijatelným;
9. Co je pokládáno za pochybné a nejisté, je nutno se tomu vyvarovat;
10. Zakázané je zakázáno všem;
11. V případě nutnosti jsou možné výjimky.

Už před příchodem islámu byli lidé zmatení o tom, co by nemělo být povoleno a zároveň, co by mělo být zakázáno. Zakazovalo se mnoho dobrého a čistého, a naopak dovolovalo se mnoho škodlivého. V těchto věcech lidé zacházeli často do extrémů. Bylo povoleno pití alkoholu, mučení, horší zacházení se ženami, nebo přehnané brání úroku. Ti, kdo byli pod vlivem ďábelské mysli, své děti zabíjeli a další do této činnosti sváděli.

Bůh proto pravil: „A takto zkrášlili ti, kteří jsou jimi přidružováni, mnohým modloslužebníkům zabíjení jejich děti, aby je v záhubu uvrhli a náboženství jejich zatemnili.“ (Anam 137)

Důvodem, proč tito „přidružováni“ přesvědčovali otce děti, aby je zabíjeli, byla chudoba, či neúcta k narození dcery. Způsoby zabíjení byly tvrdé, děti se pohřbívaly zaživa, nebo jim byla podříznuta hrdla. Tito lidé měli společné vyhýbání se pivu nebo požívání různých typů zeleniny. Podivné bylo, že tyto praktiky byly součástí jejich náboženství pod domněnkou, že to byl Alláhův příkaz. Bylo to ale falešné tvrzení.

A říkají: „Tento dobytek a tyto plodiny jsou zasvěceny, a smí z nich pojídat jen ti, jímž to dovolujeme - podle úsudku jejich. A jsou také zvířata, na nichž je zakázáno jezdit a nakládat⁶¹ na ně, a také ta, nad nimiž nepronášejí jméno Boží, vymýšlejíce si lži o Něm. Avšak On je odmění za to, co si vymýšlejí.“ (Anam 138)

Byl zde omyl těch, kteří dělali *halál* ze zakázaného a *harám* z dovoleného, což Korán odhalil: „Ztrátu utrpí ti, kdož své děti zabíjejí z hlouposti a nevědomosti, i ti, kdož proti Bohu lži si vymýšlejí zakazující to, co jim Bůh jako obživu uštědřil. Zbloudili již a nejsou správnou cestou vedení.“ (Anam 140)

Bylo nutné odstranit tento zmatek jasným výkladem Koránu. Na těchto zákonných principech stála pravda, co je *halál* a *harám*. Tento princip spravedlnosti vnesl určitá pravidla

⁶¹ *Dovolené a zakázané v islámu* [online]. Proč Islám, 2011 [cit. 2011-07-01]. Dostupné z WWW: <http://PročIslám.webovastranka.cz/wiki/101/1488/Dovolen%C3%A9%20a%20zak%C3%A1zan%C3%A9%20v%20isl%C3%A1mu%20-%20%C3%A9Avod>.

ohledně zakázaného a dovoleného. Zásadní pozicí mezi napravo a nalevo se tak stala muslimská Umma. Tu Alláh popsal za nejlepší, která kdy povstala mezi lidmi (Imran 110), a za tzv. „obci vzdálenou krajnosti“. (Baqara 143)

3.4.1 Povolenost věcí

Asl – neboli princip, jenž je stanovený islámem, představuje: Stvořené věci Bohem jsou samotným prospěchem z nich pro člověka, pro jeho použití, a tedy dovolené. Nelze tudíž považovat za *harám* něco, co není výslovně zakázáno Bohem.

„On je ten, jenž pro vás stvořil vše, co na zemi je.“(Baqara2:29)

„On podmanil vám vše, co na nebesích je i na zemi.“(Džathija 13)⁶²

„Což nevidíte, že Bůh vám podmanil vše, co je na nebesích a na zemi, a že zahrnul vás dobrodiním Svým zjevným i skrytým?“ (Luqman 20)

„Tedy Alláh stvořil věci po člověka, dal člověku nad nimi kontrolu a zakázal pouze několik věcí, ze specifických důvodů, z moudrosti Alláhovy.“

Prorok pravil: „Co Alláh dovolil ve své knize je *halál* a co zakázal je *harám* a o čem pomlčel, to je dovoleno jako Jeho laskavost. Tak přijímejte laskavost Alláha, protože Alláh na nic nezapomíná.“

A potom recitoval: „...a Pán tvůj není zapomnětlivým.“ (Marjam 64) (7)

Stačí znát to, co je vysloveně zakázáno v Koránu (*harám*). To stačí k tomu, aby muslim považoval ostatní věci tudíž za dovolené. **Dále Prorok pravil:** „Alláh vám určil jisté povinnosti, tak je nezanedbávejte, určil jisté hranice, tak je nepřekračujte, zakázal jisté věci, tak je nedělejte a mlčel o jistých věcech z milosti vůči vám nikoli ze zapomnětlivosti, tak se na ně nevyptávejte.“ (9)

Bůh pravil: „...Bůh již srozumitelně objasnil vše, co je vám zakázáno.“ (Anam 119)

Toto zahrnuje jak činy, tak i předměty. Šaría neschvaluje, co je pošetilé, a schvaluje, co je prospěšné. Lidé mohou dělat vše, co chtějí, tím je myšleno například prodávat, nakupovat, pronajímat, jíst, pít v takovém rozsahu, dokud to není *harám*. Znamená to tedy, že pokud zjevení o něčem mlčí, je to dovolené a lidé to mohou praktikovat.

Islám omezil vydávat autoritu z rukou lidských bytostí, bez ohledu na to, jaké mají náboženské či světské postavení, a toto právo je vyhrazeno pouze pro Boha. Trvale zakázat nemají právo ani rabíni, ani kněží, sultánové ani králové služebníků Boha.

⁶² *Dovolené a zakázané v islámu* [online]. Proč Islám, 2011 [cit. 2011-07-01]. Dostupné z WWW: <http://PročIslám.webovastranka.cz/wiki/101/1488/Dovolen%C3%A9%20a%20zak%C3%A1zan%C3%A9%20v%20isl%C3%A1mu%20-%20%C3%A9Avod>.

„Což mají nevěřící společníky, kteří jim jako náboženství uzákonili to, co Bůh nedovolil?“ (Aš-Šura 21)

Abu Jusuf, společník Abú Hanífa a nejvyšší soudce (Qádí) pravil: „Byl jsem svědkem, že naši vzdělaní učitelé se vyhýbali slovům „Toto je halál a toto harám” stranou toho, co našli jasně stanoveno bez potřeby vysvětlení v Knize Alláha. Bylo nám řečeno Ar-Rabi Ibn Chajthanem, který pravil „Dávejte pozor, aby nikdo z vás neříkal „Alláh toto učinil dovoleným nebo to schvaluje”, Alláh by totiž mohl říci, že to nedovolil nebo že to neschvaluje, neboli že Alláh zakázal, neboť Alláh by řekl: „Lžeš! Nezakázal jsem to”. Ar-Rabi Ibn Chajtan je jeden z velikánů druhé generace muslimů.⁶³

Islám je přísný na ty, kteří vyhlašují zákazy, a to co je dovoleno. Dále se jedná o ty, kteří ve svém náboženství jednají extrémně. Prorok s touto falešnou zbožností bojoval a varoval slovy „Fanatici zhynou” opakováno třikrát.

3.4.2 Zákaz věcí

Jediný, kdo má právo zakazovat je Bohem. Ten stanovil, co je čisté a nečisté pro lidi. V islámu jsou zakázány určité věci kvůli své škodlivosti a nečistotě. Bohem byly předepsány jiné věci pro vymazání hříchů: upřímná lítost, která smývá hříchy, dobré skutky, které ruší špatné, zkoušky a utrpení, které rozptyluje hříchy jako vítr. Dobré věci jsou v islámu považovány za věci užitečné.

Bůh praví: „A ptají se tě, co je jim tedy dovoleno. Řci: Je vám dovoleno všechno výtečné.” (Majda 4) „Dnes je vám dovoleno to, co je výtečné.“ (Majda 5)

Další Prorokova slova jsou: „Vyvarujte se tří odporných skutků (to jest, ten kdo to dělá, je proklet Alláhem a Jeho lidmi): vyprazdňování do potoka, vyprazdňování na cestě a vyprazdňování na stinných místech.“ (21)84

Islám zakazuje pouze takové věci, které nejsou postradatelné a nejsou nezbytné. Zároveň poskytuje možnosti, které jsou lepší a poskytují pohodlí lidským bytostem. Co Alláh zakázal:

1. **Hrát hazardní hry, a věnovat se marným zábavám** (Korán, 2:219, 5:93-94).
Nezakázal ale soutěživost ve smyslu závodit na velbloudech, koních a také soutěžit ve střelectví. Zakázal mužům nosit hedvábí, ale měli dovoleno nosit oděv z materiálu jako je len, bavlna a vlna.

⁶³ *Dovolené a zakázané v islámu* [online]. Proč Islám, 2011 [cit. 2011-07-01]. Dostupné z WWW: <http://PročIslám.webovastranka.cz/wiki/101/1488/Dovolen%C3%A9%20a%20zak%C3%A1zan%C3%A9%20v%20isl%C3%A1mu%20-%20%C3%A9Avod>.

2. **Zakázal opojné nápoje** (Korán, 2:219, 4:43, 5:93-94),
3. **Nečisté potraviny, mezi které patří vepřové maso, sádlo, divoká zvířata, šelmy** – to proto, že používají své tesáky k usmrcení svých obětí. Dále je zákaz požívat maso z dravých ptáků, hlodavců, červů, plazů apod. Striktní zákaz je požívání masa ze zvířete, které nebylo usmrceno správným způsobem (Korán, 2:172 -173, 5:4-6).
4. **Cizoložství, smilstvo a homosexualita.** Chování na veřejnosti by nemělo vzbudit za žádných okolností pokušení. To znamená zbytečně na veřejnosti nevzbuzovat touhu u opačného pohlaví, nechovat se vyzývavě (Korán, 23:5-7, 24:30-33, 70:29-31). Ale co Alláh poskytl? Povzbuzuje k zákonnému sňatku, poskytl výživná jídla, nápoje pro dobrou mysl a tělo.

Bůh poskytuje v islámu svým služebníkům veliké spektrum prospěšných alternativ vzhledem ke špatným věcem stejného druhu. Vskutku Bůh netouží dělat lidem život obtížný, nýbrž si přeje dobrotu, snadnost, milost a vedení dle Svých slov. Aby člověk toužil ve svém životě po vyšších morálních hodnotách, uměl rozlišit, co je dobré a co je špatné.

A Bůh vás chce vest a chce vám objasnit obvyklý osud těch, kdož byli před vámi a přijmout pokání vaše. A Bůh je vševědoucí, moudrý. A Bůh chce přijmout pokání vaše, avšak ti, kdož následují vášně své, chtějí, abyste se uchýlili velkou úchylkou. Bůh přeje si vám ulehčit, vždyť člověk byl věru stvořen slabým. (Nisa 26-28)

Zde bych se zamyslela v textu nad slovem „slabým“, neboť Bůh, když stvořil svět, řekl, že vše jest dobré.⁶⁴

Cokoliv, co napomohlo k *harám*, nebo vede k *harám* je samo *harám*. Islám tak zakazuje nemanželský sex, a vše, co k němu svádí. Například i svůdný oděv, soukromá a neformální setkání žen a mužů, zobrazování nahoty a obscénní písně. Kdo je zodpovědný za hřích? Nejenom osoba, ale i ti, kteří nemorálně či materiálně hřích podporují, a tím se rozšiřuje na ostatní. Prorok proklel ty, kdo za omamné nápoje dostávají peníze, kdo je vyrábí a prodává, a pro koho jsou také servírovány. Dále Prorok proklel ty, kteří se zaobírají lichvou. Komu je placena, kdo sepisuje smlouvu a kdo jedná jako svědek. Podle toho se odvozuje princip, že kdokoli a cokoli napomáhá k páčání *harám*, je samo *harám* a hřeší obě strany.

Islám také zakázal to, co vede křivolakými prostředky a výmluvami k legalizaci *harám*, inspirovaným Satanem. Ti, kdo se uchylují k výmluvám a racionalizaci těchto skutků,

⁶⁴ *Dovolené a zakázané v islámu* [online]. Proč Islám, 2011 [cit. 2011-07-01]. Dostupné z WWW: <http://PročIslám.webovastranka.cz/wiki/101/1488/Dovolen%C3%A9%20a%20zak%C3%A1zan%C3%A9%20v%20isl%C3%A1mu%20-%20%C3%A9Avod>.

považují tyto praktiky za dovolené a ospravedlňují tyto skutky, jsou zmitáni Satanem, neboť v islámu to považují právníci za harám.

Nazvat harám věc jiným jménem, změnit její formu, a zároveň zachovat její podstatu, je odchýlena taktika. Pokud zůstává podstata stejná, změna jména nebo podoby nemá vliv. Alláh dále pravil: „Když někdo hromadí bohatství harám prostředky, a pak z toho dává almužny, není pro něj odměny, a břemeno hříchu zůstává. (32) Alláh člověka nenechal v nevědomosti, a jasně učinil zjevným, co je halál a harám, jak praví: „...vám Bůh již srozumitelně objasnil vše, co je vám zakázáno“ (Anam)⁶⁵

V případě nutnosti tyto výše zmíněné zákazy mají jiné pravidlo. **V Koránu stojí:** „On vám jasně vysvětlil, co máte zakázané – leda jste-li donuceni.“ (6:119) A pokud jde o maso zdechlin, krve a tak dále Alláh říká: „Avšak není-li zbytí v případě nutnosti, a nejedná-li se o úmyslnou neposlušnost a překročení patřičných mezí, pak jste bez viny, neboť Alláh je Odpouštějící, Nejmilostivější.“ (2:173)

Pokud člověk je donucen takto jíst, neměl by jíst více, než tolik, kolik je potřeba, aby unikl před smrtí. „...avšak je-li k tomu člověk dohnán prudkým hladem a nechce hřešit, pak je Alláh Odpouštějící, Nejmilostivější.“ (5:3)

„Muslim smí nedodržovat tato Boží pravidla v mimořádné nouzi.“ (viz Korán, 2:173, 5:4).

„Bůh svým milosrdenstvím do určité míry respektuje nedokonalost člověka.“ (Korán, 6:54).

⁶⁵ *Dovolené a zakázané v islámu* [online]. Proč Islám, 2011 [cit. 2011-07-01]. Dostupné z WWW: <http://PročIslám.webovastranka.cz/wiki/101/1488/Dovolen%C3%A9%20a%20zak%C3%A1zan%C3%A9%20v%20isl%C3%A1mu%20-%20%C3%A9Avod>.

4. Islám a jeho specifika podle Qaradáwího

4.1 Tělesné touhy

Člověk byl obdařen Bohem určitými pudy, aby bylo zaručeno přežití druhu. Dále, aby člověk přežil, patří potřeba jídla a pití. Existují tři různé způsoby, jak uspokojit sexuální pud.

Prvním způsobem je uspokojování sexu bez jakýchkoliv omezení. Pokud člověk jedná pudově, při tomto postoji se člověk snižuje na úroveň živočicha.

Druhým přístupem je absolutní potlačování sexuální touhy, mnišský způsob života. Takové potlačování přirozených pudů stojí v protikladu s Božími zákony.

Třetí přístup je střední cesta, která vede ke správnému chápání a jednání v uspokojování sexuální potřeby. Tak i v islámu je zakázáno vést mimomanželský sexuální styk, ale i celibát a vyhýbání se ženám. Je kladen důraz na stabilní rodinu, aby se v člověku rozvíjeli vlastnosti, jako je láska, náklonnost k druhému, milosrdenství a schopnost se obětovat, které vedou k soudružné společnosti.⁶⁶

Cizoložství

Islám jasně zakazuje cizoložství. **Tak praví Bůh:** „A nepřibližujte se k cizoložství, nebo je to nemravnost a škodlivá cesta.“ (17:32) „V islámu je zakázáno, aby muž pobýval se ženou svobodnou, rozvedenou nebo ovdovělou, v soukromí sám, pokud ona není jeho manželka – *mahramem*. Pokud by chtěl muž ženu o něco požádat, a ona nebyla jeho *mahramem* – manželkou, měl by ji žádat přes závěs.“ (33:53) Tento příkaz jasně naznačuje i ženám, že by se neměly zdržovat v soukromém kontaktu (*chulwou*) s jejich mužskými příbuznými, jelikož taková nedbalost může vest k tragickým důsledkům.

Pohled na druhé pohlaví s touhou

Je zakázáno se dívat s touhou na příslušníka opačného pohlaví. Už touha v očích se nazývá prvotním hříchem. Jeden básník pravil: „Každá pletka v očích začíná, malá jiskra velký požár rozžíná.“ A současný básník recituje: „Nejprve jen pohled, úsměv, potom seznámení Slovo dá slovo, a v loži zima není.“

Prorok považoval žádostivé pohledy na osobu za „smilstvo oka“. **K tomuto výroku se vyjadřuje v Matoušově evangeliu i Ježíš, který praví:** „Nezvizoložíš. Já vám však říkám,

⁶⁶ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

že každý, kdo hledí na ženu chtivě, již s ní zcizoložil ve svém srdci.“ (Mt. 5:27-28)⁶⁷ „I oči páchají smilstvo (zina), a jejich smilstvem je žádostivý pohled.” **Neboť v Koránu se praví:** „Řekni věřícím mužům, aby klopi zrak a střežili svá pohlaví: tak to pro ně bude cudnější. Alláh totiž dobře ví o všem, co konají. A pověz věřícím ženám, ať klopi zrak a střeží svá pohlaví, a ať nestavějí na odívání svou krásu a své ozdoby, kromě toho, co je vidět, a ať spouštějí závoje na svá prsa a svou krásu ukazují jedině svým manželům, nebo otcům, nebo tchánům, nebo synům, nebo manželovým synům, nebo svým bratrům a jejich synům, nebo synům svých sester, nebo jejich ženám, nebo těm, které vlastní z pravé ruky, nebo služebníkům, kterým chybí sexuální touha, nebo malým dětem, které nemají ponětí o nahotě žen. A nechť nedupou nohama, aby přivábily pozornost k ozdobám, jež skrývají.“ (24:30-31)

Nahota druhých lidí

Dívat se na nahotu druhých lidí je nemravné. Žena by se neměla dívat na nahotu druhé ženy, a ani muž by se neměl dívat na nahotu druhého muže. Prorok tak zakázal se dívat na nahotu druhých lidí. Co je možné vidět na těle ženy je tvář a ruce, u muže je nahota považována od pupku po kolena. Povolené dívání na nahotu je pouze mezi mužem a ženou v manželském vztahu.

Ukazování ženské krásy

Bůh nařizuje: „...ať nestavějí na odívání svou krásu a své ozdoby kromě toho, co je vidět.“ (24:31)

Ženy zdobí jejich tvář, vlasy a také zkrášlující doplňky jako jsou šaty, líčení, ozdoby a podobně. U kosmetiky je tomu jinak. Žena smí používat kosmetiku jen pro svého manžela. U mužů, u kterých by byl potenciálně možný sňatek se ženou, má žena zakázáno kosmetiku používat. Je to chápáno tak, že kosmetikou by žena přilákala pozornost jiných mužů, což je zakázané. U žen je zpravidla jasné, že ukazování tváře a rukou je z praktických důvodů, neboť by při konání práce měly určité těžkosti. Právě proto, že ženy musí být z většiny zahalené, mnoho žen se velmi líčí, aby zvýraznily nezahalené části svého těla. Pokud se muži chtějí podívat na cizí ženu, mají proto přikázáno od Boha klopi zrak. U krásných žen je doporučováno vzhledem k nemravné době, zahalovat si celou tvář. Pro ženy je povinnost si zahalovat nejenom hlavu, ale i krk, hrud', uši a kotníky. Není povoleno nosit oblečení, ve kterém by ženy zdůrazňovaly ženské křivky. Některé ženy nosí čádor, což je látka čtvercového stříhu až na zem, která je přidržována ústy, neboť se nikde neupevňuje. U

⁶⁷ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

mladých žen je tento styl oblékání nepříliš oblíben. Černou barvu nahrazují barvou pestrou. Nezahalují se celé, ale jenom po kolena, a oblečení nosí více těsné. Oblíbené jsou i džíny, které ženy nosí pod šaty.

V Íránu existují různé obchody, kde je možnost koupit i odvážnější typ oblečení. To je ale určeno pouze pro domácí účely, tedy na různé rodinné slavnosti.

Bůh dodává: „...ať spouštějí závoje své na hrud' svou...“ (24:31) „...a svou krásu ať ukazují jedině svým manželům, nebo otcům.“ (24:31)

Nahota žen

Nahota ženy (aura) jsou všechny části těla, které nesmí být vidět. Bůh poručil Muhammadovi, aby předal národu toto poselství: „Proroku! Pověz svým manželkám a dcerám a věřícím, aby se zahalovaly do svrchního oděvu, tak to pro ně bude lepší, protože je každý pozná (jako muslimky), a nebude jim činit nemravné návrhy.“ (33:59)

Proto se ženy mají zahalovat, kvůli své ochraně. **U starších žen, Bůh nařizuje:**⁶⁸ „A postarší ženy, kterým už nikdo sňatek nenabídne, jsou bez viny, pokud odloží svůj (svrchní) oděv, ale nevystaví na odiv své ozdoby, avšak lepší pro ně bude, zůstanou-li zdrženlivé. Neboť Alláh všechno slyší a všechno ví.“ (24:60) Tím se rozumí, že starší ženy smí odhalit své svrchní oděvy kvůli pohodlí, ale ne kvůli parádě.

Ženy ve veřejných lázních

I zde platí, že žena by se neměla svlékat před druhou ženou, aby nevznikly pomluvy o jejím těle. Platí to i pro muže, kteří též by měli mít zahalené tělo od pupku po kolena. Pro ženy je povoleno navštěvovat veřejné lázně jenom z důvodu nemoci, nebo pokud jsou po porodu. Jestliže by žena bezdůvodně navštívila lázně, byla by kárána, že spáchala zakázaný čin (harám).

Správné chování muslimské ženy

Muslimská žena by měla být cudná, mající důstojnost a sebeúctu. Měla by se vyhýbat koketérii a hovořit důstojným způsobem. Neměla by toužit po parádě a ukazovat ji na veřejnosti. Nepoužívat silný parfém, nepohrávat si se svými šperky, aby nepůsobila jako svůdkyně. Pro Alláha je nejkrásnější ozdobou ženy, pokud je zdrženlivá, a dokáže sklopit zrak.

Bůh praví: „A pověz věřícím ženám, ať klopí zrak...“(24:31)

⁶⁸ AL-QARADAWI, Jusuf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

Dále je zakázáno být v kontaktu s muži, při kterém by se jejich těla dotýkala.

Oděv ženy by měl splňovat normy, stanovené islámskou šáriou, které zní: „Šaty ženy by měly zakrývat všechny partie těla kromě obličeje a rukou. Dále by šaty neměly být průsvitné, aby žena nesváděla. I to je zakázané, neboť ženy, které takto svádějí průsvitným oděvem, nejsou hodny Ráje. Není vhodné ani nosit šaty upnuté, aby nezvýrazňovaly ženské partie, šaty výhradně mužského typu, ty, které nosí muži, tedy kalhoty. I mužů se týká tento zákaz, napodobovat ženy v oblékání. Do oblékání patří i nošení symbolů, které nejsou typicky muslimské. Jde o symboly nemuslimské, čili jiného náboženství.“ Prorok pravil: „Kdo napodobuje národ, stává se jedním z nich.“ Žena, která obsluhuje mužské hosty je povoleno, pokud je patřičně oděna. Měla by dbát i na správné pohyby těla a řeč.

Homosexualita

V islámu je homosexualita též zakázána. Je v protikladu s přírodním řádem, který Alláh stanovil. Jaký má islám vztah k sexualitě vůbec, je jediné funkce rozmnožovací. **Tato skutečnost je v islámu potvrzena tím, co Alláh pravil v Koránu:** „To Stvořitel nebes i země kvůli vám z vás učinil páry.“ (42:11)

Při homosexuálním aktu dochází k různým zdravotním chorobám. Nejenom, že tento akt je nehygienický, ale vůbec tato sexualita je přestupkem v rodinném životě, a proti právům mužů a žen. V islámu je brána sexuální orientace za volbu člověka, za kterou je člověk odpovědný. Nejenom v islámu, ale také v křesťanské a židovské víře není povoleno sexuální chování, které se projevuje análním aktem. Tento vztah je brán jako nepřirozený, a lidé, kteří se ho dopouštějí, jsou Alláhem odsouzeni ke smrti za svoji zvrácenou mysl.

Muslimové považují za dobré mít k rozmnožování duchovní hodnoty jako lásku a náklonnost. Tyto hodnoty jsou prostředkem, jak dosáhnout cíle, a tím je lidská existence. Otázka zní, proč lidé mají za úkol se rozmnožovat a vlastně existovat, i pro tuto otázku má islám odpověď.⁶⁹ **Bůh pravil:** „A džiny a lidi jsem jediné proto stvořil, aby Mne uctívali. A nevyžadují od nich žádnou potravu, a nechci po nich, aby Mne živili.“ (51:56-57)

To znamená, že cílem člověka je v životě poznat Boha, uvědomit si, že On je Stvořitel Všeho, milovat Ho a uctívat Ho. Neboť lidé budou opět k Bohu navráceni. Nejsou stvořeni bezdůvodně. Pro Boha je nejvyšším stupněm lásky, pokud Ho člověk uctívá, projevuje tak svoji vděčnost k Němu za Vše, co mu Bůh dal. Do těchto darů patří život člověka, živobytí, Proroci, kteří nám předali Boží vedení, a Ráj, kterým jsou věřící odměněni. Smilstvo a cizoložství nejsou zákazy pro uspokojování potřeb, naopak, jsou to zákazy, které Alláh

⁶⁹ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

zakázal pro lidské dobro, neboť pokud se tyto nemanželské vztahy páchají, nastává zlo, které ničí lidské vztahy, životy. **Bůh pravil:** „A nepřibližujte se k cizoložství, neboť je to nemravnost a škodlivá cesta.” (17:32)

„Tím, že člověk zneužívá tyto Jeho dary, popírá těmito skutky Jeho existenci, čili nevíru v Alláha. Pouto bratrství je v islámu považováno za velmi silné pouto. Ještě silnější, nežli pokrevní. Je to něčím, co má přednost. Pro vstup do Ráje je nejenom důležité uvěřit, ale milovat druhé lidi. Pokud lidé mezi sebou šíří pokoj a mír, jedině tak se jejich vzájemná láska podpoří.“ V islámu jde hlavně o to, jakým způsobem je láska vyjadřována.

Sebeukájení

Tento způsob ukájení je projevem necudnosti a hříchu. Prorokova rada zní pro mladé muže, kteří se z jakéhokoli důvodu nemohou oženit, aby se postili půstem, neboť půst posiluje jejich vůli. Půst tak pomáhá zesílit uvědomění si Boha, učí ovládat touhy a utiňuje vášně.⁷⁰

11.2 Sňatek

Je povoleno, aby před sňatkem směl muslim vidět svoji snoubenku. Pokud muž necítí touhu, smí tedy vidět její tvář a ruce. Není přesně stanoveno, kolik smí muž z ženy vidět. Jelikož pro dívku je nastávající muž stále ještě cizím mužem, nemá dovoleno se ukázat více. **Prorok tak pravil:** „Když někdo z vás požádá ženu o ruku, může-li se podívat na to, co ho přiměje si ji vzít, měl by tak učinit.”

Nemělo by se zacházet do jednoho nebo do druhého extrému. Žena by měla být viděna mužem pouze tak, jak ji vidí její otec či bratr a další příbuzní, kteří si ji nemohou vzít za ženu. Pokud chce muž ženu více poznat, její chování, celou osobnost, smí ji i doprovodit, za předpokladu, že půjdou společně s jejím otcem. Žena by měla být zahalena v kompletním svrchním oděvu – *hidžábu*.⁷¹

Pokud se rodiny dohodli na sňatku, jednájí dále o věnu (*mahr*), který by měla žena dostat od rodiny svého nastávajícího. Jedná se o peníze na výbavu, a o zlaté šperky. Poté by měl muž ženu žádat o ruku. Zvykem bývá, že ženich s otcem požádají otce nevěsty o její ruku, a následně předají finanční dary, které jsou přijmuty. Poté by se měla podepsat svatební smlouva. Tato smlouva zahrnuje i případně rozdělení majetku, pokud by došlo k rozvodu.

⁷⁰ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

⁷¹ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

Zásnubní období slouží k tomu, aby se snoubenci lépe poznali. Zvykem je, že nejsou sami, ale pod dohledem rodičů či jiných blízkých přátel.⁷²

Zakázané zásnuby

Pokud je žena rozvedená nebo ovdověla, nemůže se znovu vdát během své čekací doby, která je součástí předchozího manželství. Zakázáno je také dělat návrh zasnoubené ženě, ale pokud první muž své zasnoubení zruší, nebo povolí druhému muži ženu požádat o sňatek, je všechno v pořádku. U ženy ovdovělé je možné, aby muž dělal nepřímé návrhy, ale neměl by vyslovit přímý návrh k sňatku. **Podle Koránu:** „Jste bez viny, učiníte-li nepřímou nabídku k sňatku či skryjete-li tento úmysl ve svém srdci.“ (2:235)

Souhlas ženy

Jedině žena si smí o svém sňatku rozhodnout sama. Nikdo nemá právo ji do jejího rozhodnutí mluvit. Ještě větší právo má žena se rozhodovat, která již už byla vdaná. U panny je nutné dbát na její svolení. Sňatek by neměl být nikým zdržován.

Sňatek v islámu

Za jednu důležitou zmínku bych uvedla, že v islámu neexistuje mnišství. Sexuální touha je přirozená, pokud je uspokojována v manželském svazku. Sňatek nedomlouvají rodiče, jak tomu bylo dříve, ale v současnosti jsou zvyky při vybírání partnera stejné jako na celém světě. K uzavření manželství jsou důležité materiální prostředky, pro zabezpečení rodiny, bez kterých není možno manželství uzavřít. Proto by se neměl muslim vyhýbat manželskému sňatku, pokud má dostatek materiálních prostředků. Ten, kdo se bojí, že spadne do hříchu, ať se ožení, aby žil v cudnosti a neposkvrněnosti. Muslim, který se bojí, že z bída nebude schopen uživit manželku, měl by se snažit usilovat o práci a hledat u Alláha pomoc, že On pomůže těm, kdo chtějí žít cudně. Sebezapírání a kastrace je značně vyloučena. **Potlačování pohlavního pudu není přirozené podle Koránu:** „Ó vy, kdo věříte! Nezakazujte dobré věci, jež vám Alláh povolil, a nepřestupujte jeho příkazy, neboť Alláh nemiluje ty, kdo překračují meze jim stanovené.“ (5:87)⁷³

Manželství

⁷² Srov. KLÍMOVÁ-PUMEROVÁ, Květa. *Mužům vstup zakázám*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-995-X. S. 84-85, 98, 99.

⁷³ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

V islámu je manželství založeno na duchovním cíli. Znamená silné pouto, ve kterém partneri nacházejí lásku, vzájemné naplnění, soucit, mír. Manželství se v tradičních islámských společnostech chápe jako smlouva mezi dvěma rodinami. V této věci jsou iniciativní hlavně rodiče, kteří pak dávají požehnání, které je velmi důležitou součástí následujícího manželství. Jsou-li mladí iniciativní, ženich vyjednává podmínky ohledně sňatku s rodiči nevěsty. Je to závazek nejen vůči svému životu, ale i vůči společnosti. Je to bohabojný čin, zodpovědná oddanost, ve kterém partneri vytvářejí svazek nejen mezi sebou, ale i vůči Bohu. Tyto hodnoty a cíle manželství nabývají smyslu, pokud jsou naplňovány s ideou Boha. V islámu jsou hodnoty v manželství chápány za náboženský závazek a Boží požehnání.

„Jenž stvořil vás z bytosti jediné a stvořil z ní manželku její a rozmnožil je oba v množství velké mužů i žen.“ (Korán, 4:10) Jak jsem již uvedla, sňatek je důležitým svazkem. Bůh tak spojuje muže a ženu. „...Manželky jsou vašim rouchem a vy zase jejich...“ (2:187) To znamená, že bolest a radost jsou jednoho zároveň i toho druhého. Každý z partnerů má rovnocenná práva vůči druhému, o která nesmí být nikdo připraven „a zároveň musí být tato práva uznávána. Muži mají povinnost od Boha ženu a rodinu uživit, postarat se o ni a ochránit ji. Ženám dal Bůh úlohu a zodpovědnost k rození dětí a kojení. **Tento postoj se odvolává na verš v Koránu:** „...A v tom, co je rovnocenné, ženy mají vůči mužům stejná práva, jako oni vůči nim, avšak muži mají o stupeň víc.“ (2:228)

„Muži jsou ochránci a živiteli žen, neboť Alláh jim dal více síly než ženám, a proto je muži živí ze svých příjmů. Proto jsou ctnostné ženy vroucně oddané svým mužům, a v jejich nepřítomnosti střeží, co jim Alláh přikázal střežit.“ (4:34)⁷⁴ Stupeň (daradža), o kterém se Bůh vyjadřuje, je míněna mužova role živitele a ochrance rodiny. Tento hadíth říká: „Žena může vyžadovat po svém muži, aby ji stejně živil, šatil, jako i on sám sebe živí a šatí, a aby ji nikdy neuhodil do tváře, neponižoval ji, nemluvil s ní vulgárně a nestranil se jí, leda, že by to bylo doma.“ Muslim má tedy povinnost se o ženu a rodinu postarat tak, aby nestrádala. Nemrhat prostředky, které by měly být určeny pro rodinu, to jest hřích. Muž má zakázáno ženu a děti uhodit do tváře. Tento čin je urážkou lidské důstojnosti. Svě ženě nenadávat, neproklínat ji a neurážet.

Práva manžela, k nimž se Prorok zmínil: U ženy je povinnost, aby nepouštěla do domu nikoho, pokud s tím její manžel nesouhlasí, neodcházet z domu, pokud si to manžel nepřeje, a neposlouchat nikoho, kdo popírá manželovy příkazy. Dále by se neměla bezdůvodně vyhýbat loži s manželem.

⁷⁴ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

Majetek manželky

Od sedmého století křesťanského letopočtu islám zaručil nezávislou subjektivitu vdaným ženám. Nevěsta ani její rodina nemusí dávat žádný dar, aby získala potenciálního manžela. Naopak ženich je povinen dát svatební dar nevěstě. Tento dar pak náležitě patří nevěstě, a ona jediná má právo na tento majetek a nikdo jiný. Tím se rozumí, že nemá právo ji odebírat tento dar ani její muž, ani rodina. Manželka má tedy svůj majetek pro svojí osobní potřebu a plně pod kontrolou, neboť její manžel má povinnost živit ji i děti. U manželky se neočekává povinnost pomáhat manželovi živit rodinu, jenom v případě, pokud by se dobrovolně rozhodla. Jestliže by se manželka později rozvedla, dar, který obdržela od svého manžela si ponechá. Záleží zcela na ní, co ona sama dobrovolně věnuje manželovi ze svého majetku. **Korán se vyjadřuje takto:** „A dávejte ženám obvěnění jako dar: jestliže vám z laskavosti dají něco z toho, tedy toho užijte ve zdraví a spokojenosti.“ (Korán 4:4) I v islámu manželé navzájem jeden od druhého dědí. Navíc vdaná žena v islámu neztrácí své rodné jméno ani právní subjektivitu.

Dědictví ženy

Před příchodem islámu náležela dědická práva pouze mužským příbuzným. V islámu však pak Korán tyto nespravedlivé zvyky zakázal, a všem příbuzným ženského pohlaví dal podíly na dědictví. „Mužům náleží podíl z toho, co zůstavili rodiče a blízcí příbuzní, a ženám náleží podíl z toho, co zůstavili rodiče a blízcí příbuzní – ať již je toho málo, nebo mnoho – jako podíl určený.“ (Korán 4:7) Toto ustanovení o dědictví vyrovnává nerovnováhu ve společnosti mezi muži a ženami, a také mezi jednotlivými třídami ve společnosti. Islám je tedy k ženám spravedlivý ohledně majetku.

Důvody zákazu sňatku s určitou ženou

Všechny pokrevní příbuzné ženy muže. To jsou ženy, se kterými se muslim nemůže nikdy oženit. V islámské šarii platí zákaz sexuální přitažlivosti mezi rodinnými příslušníky. Dále sem patří zákaz sňatku s příbuznými z manželčiny strany. Pokud se muž rozvede se ženou bez pohlavního styku, a žádal by její dceru z předchozího manželství o ruku, je zde možný sňatek. Není dovoleno si vzít obě sestry najednou. Vztah mezi sestrami by se mohl

narušit. **Neboť Bůh pravil:** „Muž se nesmí zároveň oženit se ženou a její tetou z otcovy strany, ani se ženou a její tetou z matčiny strany.”

Vdané ženy

Sňatek s druhým mužem má žena zakázaný, jakmile se vdá. Jediné dvě podmínky, kdy je sňatek povolený je úmrtí manžela, rozvod nebo pokud ukončila čekací lhůtu jménem *idda* nařízenou Alláhem. Těhotné ženy se toto období týká, až když porodí dítě.

Korán praví: „A rozvedené ženy necht' čekají tři měsíční periody a není jim povoleno zatajovat, co Alláh stvořil v jejich lůnech, věří-li v Alláha a den posledního soudu.” (2:228) „A ty z vašich žen, které již neočekávají menstruaci, mají čekací lhůtu, jste-li na pochybách, tři měsíce, a totéž platí pro ty, které ještě menstruaci neměly. A ty, jež jsou těhotné, necht' čekají, dokud neporodí. (65:4) „A když někdo z vás zahyne a zanechá po sobě vdovy, necht' čekají čtyři měsíce a deset dní...” (2:234)

Mezi další ženy, které si muslim nesmí vzít, patří ateistky či polyteistky, dokud neuvěří. Polyteisté se vyznačují tím, že k Bohu přidružují ještě jiná božstva. Lepší věřící otrok nežli nevěřící.

Sňatek s křesťanskými a židovskými ženami

Islám povoluje uzavírat sňatek s křesťanskými či židovskými ženami, neboť jejich náboženství je Alláhem zjevené Písmo. Pokud je manželství nábožensky odlišné, je důležité, aby muž v manželském vztahu zachovával úctu a respekt k náboženství jeho manželky. Ženy mají zakázáno se provdat za nemuslimského muže.

Korán praví: „Povolena jsou vám i jídla lidí Knihy a vaše jídla jsou povolena jim. Za manželky si smíte brát nejen ctnostné ženy, které jsou věřící, ale i ctnostné ženy mezi lidmi, jimž bylo zjeveno Písmo před vámi – dáte-li jim věno, jež jim náleží, a toužíte-li po cudném svazku, nikoli necudnostech v mileneckém poměru...” (5:5) Žena jiného vyznání má povoleno v manželském vztahu s muslimem zachovat si svoji víru.

Smilnice

Jinak řečeno az-zanija, znamená, ženy, které si vydělávají peníze prostitucí. **Tento postoj se odvolává na verš v Koránu:** „Nectnostné ženy jsou pro nectnostné muže, a nectnostní muži jsou pro nectnostné ženy, ctnostné ženy jsou pro ctnostné muže, a ctnostní mužové jsou pro ctnostné ženy.“ (24:26) V islámské šarii platí zákaz manželství s

prostitutkou, která neučiní pokání, a která není těhotná. Alláh odpustí těm cizoložníkům, kteří upřímně učiní pokání, a tak jejich skutky budou obráceny za dobré.⁷⁵

Dočasné manželství – *muṭʿa*

Šiité se odlišují od sunnitů praktikou dočasného manželství. Znamená to také „manželství pro potěšení“. Klasické chození obou partnerů je přípustné, avšak bez intimních kontaktů. Avšak dočasné manželství, *muṭʿa*, bylo prováděno z důvodu potřeby sexu. Netýká se pouze mladých dívek, ale hlavně rozvedených žen a vdov. Pokud chce mladá dívka uzavřít toto manželství, musí mít souhlas od svého otce, který není pravděpodobný. Kdo podstoupil dočasné manželství, nikdy se tím nechlubí. Dále tento druh manželství nevyžaduje rozvod, protože se manželé dohodli jen na určitou dobu, to ale neznamená, že by rozsah tohoto manželství nemohl být i na celý život. Pokud by z manželství vzešli potomci, jsou považováni za legitimní dědice.

K uzavření *muṭʿi* stačí se ústně vyjádřit, a svědci nejsou potřeba. Je nutné stanovit přesnou dobu manželství, může jít i pouze o hodiny. Uvádí se i částka věna pro nevěstu. Počet manželek – manželů je neomezený, to je výhoda u tohoto typu manželství, oproti klasickému, kde je možné mít pouze čtyři manželky. Po uplynulé době *muṭʿi* mohou partneři tento svazek znovu obnovit.⁷⁶

Dříve tento druh manželství byl povolen, ale Prorok ho později zakázal, a bylo prohlášeno za zakázané. V dřívějších válečných dobách se toto manželství uzavíralo z toho důvodu, že slabí věřící nechtěli páchat smilstvo a raději se oženili, aby nepáchali hřích. Jejich manželky byly daleko, ale ti, co byli ve víře silní, těch se toto pokušení smilstva netýkalo. Ibn ‘Abbas měl názor, že z důvodu nutnosti je možné povolit dočasné manželství, nicméně později lidé brali toto manželství na lehkou váhu, a tyto sňatky byly odvolány. Tento typ manželství je dodnes povolen v šiitském Íránu, kteří se takto odlišují od většinových sunnitských muslimů. Sunnité tento typ manželství považují za smilstvo. Dočasné manželství se postupem času stalo více aktuálním mezi mladými lidmi.⁷⁷

Prorok říká: „Alláh to učinil zakázané až do Dne zmrtvýchvstání.“

Sňatek s více ženami

⁷⁵ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

⁷⁶ TUREČEK, Břetislav. *Šiitská specialita - manželství na dobu určitou* [online]. Radiožurnál, 2010 [cit. 2011-07-01]. Dostupné z WWW: http://zpravy.rozhlas.cz/radiozurnal/zajimavosti/_zprava/siitska-specialita-manzelstvi-na-dobu-urcitou--677930.

⁷⁷ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993. ISBN 80-7021-613-1. S. 128.

V islámu je povoleno vzít si více než jednu ženu. Jde tedy o tzv. tetragynii, že muž má povoleno si vzít maximálně čtyři manželky. Tento typ manželství je v islámských zemích objevuje velice zřídka. Polygamie je povolena jen za přesných podmínek. Mezi podmínky, které by měl muž splňovat vůči manželkám, patří veškeré materiální zabezpečení všech svých žen. Muž by měl být schopen rozdělit si svůj čas mezi všechny manželky. Měl by jim zajistit stejnou životní úroveň nejen materiálně, ale i po citové stránce – lásku a pozornost. Korán hovoří o tom, že by muž měl milovat všechny své manželky stejně, což, jak říká Korán na jiném místě, je v podstatě nemožné. Tato súra je 4., která se zabývá postavením ženy. Korán vlastně přikazuje monogamii, jak někteří vykládají. Pokud si muž není jistý, zda by tyto závazky spravedlivě rozdělil, měl by si vzít raději jednu ženu. V Koránu se uvádí: „A jestliže se bojíte, že nebudete schopni zacházet s nimi spravedlivě, ožeňte se jen s jednou ženou...” (4:3)

Tento postoj se odvolává na verš z Koránu: „A nikdy nebudete schopni milovat své ženy stejně a spravedlivě, i když byste po tom ze srdce toužili, avšak neprojevujte jedné z nich úplnou náklonnost, a nenechávejte druhou jakoby viset ve vzduchu. Jestliže navážete přátelský vztah plný porozumění a budete se ovládat, Alláh je Odpouštějící, Nejmilostivější.“ (4:129)

Jedním z prvních důvodů, proč je povoleno více manželek, je silná potřeba sexu. Pokud první manželka z jakéhokoliv zdravotního důvodu nemůže vyhovět muži, má muž právo si vzít druhou manželku. Muž je povinen o druhé ženě manželku informovat, a ta by měla souhlasit. Vzniká kvůli tomu žárlivost a neshody. Může se stát, že manželka naopak další manželovu manželku přijme, například z důvodu, že vzhledem ke svému věku už nestačí na domácnost, nebo péči o manžela. U ženy v islámu je to jinak, ta si smí vzít pouze jednoho manžela, tudíž u žen je polygamie zakázána, tedy (polyandrie). Vzhledem k tomu, že k poslání ženy patří mateřství, žena by rozhodně neměla žít v celibátu nebo staropanenství, což islám nedovoluje. To se nevztahuje jenom k ženám, ale i k mužům.

11.3 Vztah mezi manželem a manželkou

V manželství je důležité vyhýbat se nepřírozeným sexuálním praktikám, ale naopak nevyhýbat se tělesnému vztahu. Pokud žena menstruuje, muž smí být se ženou v intimitě, ale má zakázáno mít s ní pohlavní styk. Sexuální styk je povolen pouze do vagíny, do řiti⁷⁸ je zakázán. Dále je nectnostné, aby manželé šířili svůj intimní vztah na veřejnosti. Alláh takové jednání v Den posledního soudu trestá. **Prorokovi byl zjeven verš:** „Zeptají se tě na menstruaci. Řekni: Je to škodlivé pro vaše zdraví pohlavně se s nimi stýkat, a tak se zdržujte

⁷⁸ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

svých žen po dobu menstruace a nepřibližujte se k nim, dokud nebudou po menstruaci. A až budou mít po menstruaci, a očistí se, můžete do nich opět vstoupit tak, jak vám nařídil Alláh, neboť Alláh miluje ty, kdo se k Němu kajícím obracejí, a ty, kdo se očišťují.“ (2:222)

Tolerance mezi manžely

Pokud se manželovi nelíbí něco na své manželce, měl by ji trpělivě napomenout, a uvědomit si, že žádná bytost není dokonalá. Muž by měl být trpělivý a shovívavý při jednání s manželkou, pokud se mu na ni něco nelíbí. Tento postoj se odvolává na verš v Koránu: „...necht' je vaše soužití s nimi prochnuto laskavostí a spravedlností. A když je přestanete mít rádi, co když se vám jen znelíbilo něco, do čeho Alláh vložil velké dobro.“ (4:19) Ženy by se měly snažit, aby své manžele nerozzlobily, měly by jim působit potěšení.

Respekt mezi mužem a ženou

V manželství má muž odpovědnost starat se finančně o rodinu a být za ní také zodpovědný. Jestliže by manželka přestala mít k muži respekt, zajímala se o jiné muže, či je zvala domů, které by jejím manželem nebyli vítáni, chodila by z domu bez důvodu, manžel by se měl snažit ze všech sil napravit její postoj laskavostí, jemným přesvědčováním a rozumnými argumenty. Po nedohodě má manžel právo s ní přestat spát. Pokud by z toho nic nepomáhalo, i tak je zákaz pro muže praktikovat domácí násilí.⁷⁹ **Prorok tak varoval muže:** „Nikdo z vás ať se neopovažuje zbít svojí ženu jako otroka, a pak s ní mít na konci dne pohlavní styk.“ Když vzniknou v manželství závažné rozepře, je řešením v islámské společnosti, aby se sjednala schůzka dvou osob dobré vůle a zdravého úsudku, které jsou ze strany manželky i manžela. Společně s manželským párem by se mělo najít řešení, jak postupovat, či najít řešení mezi manželi. Je-li na místě upřímnost, dá-li Alláh, dojde k usmíření.⁸⁰

Možnost, při kterém je rozvod přípustný nastává tehdy, pokud k usmíření mezi manželi nedojde. Není možné nalézt žádná východiska, která by vedla k usmíření a zachování manželství. Je to trpká realita, která přináší jedinou možnost mezi manželi, a to je odluka. Manžel má povoleno se rozhodnout k rozvodu, které je stanoveno islámskou šariíou. Prorok pravil: „Z toho, co je dovolené, Alláh nejvíce nenávidí rozvod.“⁸¹ „Avšak když se odloučí, Alláh se štědře postará o oba.“ (4:130)

⁷⁹ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

⁸⁰ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

⁸¹ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

11.4 Antikoncepce

Tzv. *Coitus interruptus* znamená přerušovanou soulož. Tento typ soulože se praktikoval už dříve, místo antikoncepce. Pokud chce muž praktikovat tuto soulož, záleží na jeho manželce, zda ona mu k tomu dává souhlas. Důvody, proč používat antikoncepci, je zdravotní stav matky a prevence interupce. Dalším důvodem je riziko, rodina by nebyla schopna uživit další dítě. Samozřejmě záleží na rozhodnutí manželky, jak ona rozhodne, zda antikoncepci používat či ne. V současnosti je antikoncepce mezi šíity (např. v Íránu) povolena a velmi rozšířena.⁸²

Interupce

Pokud je dítě fyzicky kompletně zformováno a obdařeno duší, je potrat výslovně zakázán. Dítě, které je potraceno živé a poté zemřelo, matka je povinna za dítě zaplatit ostatním pozůstalým, tím se myslí strana otce. Tato částka je značně vysoká. Pokud se dítě potratí mrtvé, peněžité trest je nižší. Podle šarií potrat je možný jenom v té situaci, kdy hrozí matce v rámci pokračování těhotenství úmrtí. Dalším důvodem, kdy je potrat povolený, je, když hrozí, že dítě bude poškozené či znetvořené. Je to důvod, aby dítě pak nežilo v bolesti. Tento potrat lze provést jen v první fázi těhotenství. Nejzávažnějším zločinem se rozumí, pokud matka dítě porodí živé a poté je usmrceno.

11.5 Rozvod

Před příchodem islámu žena neměla po rozvodu žádné právní možnosti. Neměla nárok na majetek, ani na finanční podporu. Ve starém Řecku byl neomezeně rozvod povolen. V římském právu je rozvod povolen i za předpokladu, že ve smlouvě se obě strany zavázaly, že rozvod není možná. V raném období této římské civilizace však mohl manžel za určitých okolností svoji ženu dokonce zabít, neboť náboženský sňatek neumožňoval rozvod. Avšak později se rozvod povoloval, neboť byl náboženský zákon v souladu s občanským. V současné době má právo na rozvod především manžel. Manželka může též požádat o rozvod v odůvodněných případech.

Kde žena přebývá během čekací doby na rozvod

Žena přebývá během své čekací doby na rozvod - *'iddy*, doma. Manžel ji nemá právo bez spravedlivé příčiny vystěhovat z domu. I muž by se neměl jinam stěhovat. Je to z toho důvodu, aby byla ještě možnost se k sobě navrátit. V Koránu se uvádí: „A bojte se Alláha,

⁸² AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

vašeho Pána. A nevykazujte je z domu, ani je nenechávejte odejít samotné, pokud se však jednoznačně neprovinily smilstvem. Takové jsou meze stanovené⁸³ Alláhem. A kdo je překročí, ubližuje vlastní duši. Nikdy nevíte, zdali Alláh nepřinese něco nového.“ (65:1)

Pokud nejde jinak, a manželé se musí rozvést, odloučení by mělo probíhat ve vzájemné důstojnosti, laskavosti, bez vzájemného urážení, ubližování či porušování práv. V Koránu se uvádí: „Buď si je vezmete zpátky se vši slušností a laskavostí, anebo se ve vši slušnosti a laskavosti rozloučíte.“ (65:2) „A buďto si ji ve vši slušnosti vezmeš zpátky, anebo ji vlídně propustíš.“ (2:229) „Rozvedenou ženu byste měli náležitě zaopatřit. To je povinnost pro ty, kdo jsou zbožní.“ (2:241)

Opakovaný rozvod

Rozvod má muslim možnost učinit třikrát v různých situacích. Při čekací době mají možnost se k sobě buď navrátit, a pokud toto nenastane, po uplynutí této doby jsou plně rozvedení, a každý z nich si může vzít někoho jiného. Pokud by se k sobě po uplynulé době chtěli opět navrátit, musí uzavřít nové manželství. I v druhém manželství mají povoleno se znovu rozvést, pokud by nastaly problémy, a pokud by ani pomoc smířčích soudců neuspěla. I tentokrát se k sobě mohou vrátit během čekací lhůty bez nového sňatku, nebo mohou opět uzavřít nový sňatek.

Jestliže by došlo k třetímu rozvodu, manžel se už nesmí vrátit ke své ženě. Z toho vztahu je evidentní, že nepřátelství je velice hluboké. Pokud by si muž chtěl svoji bývalou manželkou opět vzít, je to možné, pokud by se žena z lásky znovu vdala za jiného muže, a poté se rozvedla. Následně by měl její bývalý muž právo si ji opět vzít. Muslimové, kteří učinili tyto tři rozvody, sešli z přímé stezky islámu a jsou brány za rebely proti zákonu Alláha.⁸⁴

Usmíření nebo rozchod

Muž má zakázáno těsně před uplynutím čekací doby se vrátit k manželce a trápit ji tím, že bude prodlužovat čekací lhůtu. Bránil by tak ženě se znovu vdát za někoho jiného. Jak už bylo řečeno, muž se měl se ženou řádně usmířit a navrátit se, nebo se s ní vlídně rozloučit.

Tento postoj se odvolává na verš z Koránu: „A když se rozvádíte se svými ženami, a jejich předepsána doba uplynula, buďto se k nim ve vši slušnosti a laskavosti navraťte, anebo je ve vši slušnosti a laskavosti propust'te: avšak neopovažujte si je nechávat, abyste je trápili

⁸³ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

⁸⁴ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

nebo získávali nespravedlivou výhodu, nebo to je hřích, a kdo tak činí, ubližuje vlastní duši. A neberte verše Alláhovy na lehkou váhu, ale pamatujte na Jeho dobrodiní ,a na to, že vám seslal Knihu a Moudrost, abyste se měli čím řídit. A bojte se Alláha a vězte, že Alláh o všem všechno ví.“ (2:231)

Právo ženy se rozvést

I žena má právo se rozvést, pokud je v nepřátelství se svým manželem. Žena musí navrátit svatební dar (mahr). Pro ženu je vždy lepší, pokud manžel po ní nechce víc, jedná-li se o další dary. **V Koránu se uvádí:** „A když se obáváte, že manželé nebudou schopni zachovávat meze stanovené Alláhem, pak jsou oba bez viny, když se žena vykoupí na svobodu (navrácením celého věna nebo jeho části).“ (2:229) „Žena by se neměla se svým manželem rozvést, pokud nemá pádný důvod. Jestliže se k ní muž chová slušně, nebo nemá-li žena jiný pádný důvod, neměla by o rozvod usilovat. Žena, která takto usiluje, bude jí upřena vůně Zahrady Ráje.“⁸⁵

Právo ženy se znovu vdát

Žena má právo se po rozvodu znovu vdát, a nikdo nemá právo jí v novém sňatku zabránit. Někdy se bývalí manželé či rodiny snaží svým bývalým ženám zabránit v novém sňatku, nebo je zastrášovat. Takové jednání se podobá předislámské době.

Zákaz špatného zacházení s manželkou

Muž má zakázáno se chovat špatně k manželce, týrat ji, a donutit ji tak k rozvodu, aby mu ona vrátila veškeré jmění, které jí daroval. Muž může požadovat po manželce vrácení části svatebního daru v případě, kdy se ona provinila smilstvem. **Tento postoj se odvolává na verš v Koránu:** „Ó vy, kdo věříte! Máte zakázáno dědit ženy proti jejich vůli. A neopovažujte se s nimi zacházet hrubě, abyste jim mohli vzít část svatebního daru, jenž jste jí dali – kromě případů, kdy se provinily očividným smilstvem. Necht' je vaše soužití s nimi prodchnuto laskavostí a spravedlností. A když je přestanete mít rádi, co když se vám jen znelíbilo něco, do čeho Alláh vložil veliké dobro.“ (4:19)

Dále je zakázáno vzít manželce část majetku kvůli své nenávisti. A také proto, že si muž chce vzít manželku jinou, a proto se chce se svojí ženou rozvést. **Tento postoje se odvolává na verš Koránu:** „A když se rozhodnete vzít si jednu manželku místo druhé, i

⁸⁵ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

kdyby jste ji věnem darovali hromadu zlata, nesmíte si vzít ani jediný kousek zpátky: chcete se snad kvůli tomu zachovat nečestně a spáchat hřích? A jak byste si mohli vzít svatební dar zpátky, když jste spolu strávili intimní chvíle, a když s vámi žena obřadně uzavřela smlouvu?“ (4:20-21)

Zákaz zapřísáhat se opuštěním ženy

Manžel by se neměl hněvat na manželku tak, že by s ní přerušil intimní vztah na nesnesitelnou dobu pro ni. Je-li toto přerušeno přísahou manžela, má povoleno se během čtyř měsíců uklidnit a vrátit se tak k ní. Pokud by se k ženě vrátil dříve, Alláh mu odpustí, ale je povinen vykonat předepsané pokání za porušenou přísahu. Jestliže by se⁸⁶ manžel k ženě nevrátil, žena je tak s manželem rozvedena. To jest trest muže za to, že zanedbal její práva. **V Koránu se uvádí:** „Těm, kdo přísahají, že se nebudou pohlavně stýkat se svou ženou, je předepsána lhůta čtyř měsíců, a jestliže se vrátí, Alláh je Odpouštějící, Nejmilostivější. Avšak jsou-li pevně rozhodnutí se rozvést, pak Alláh všechno slyší a všechno ví.“ (2:226-227)

Rozvod v křesťanství

V křesťanství je zákaz rozvodu nebo sňatku rozvedeným mužům či ženám. Je to jediné náboženství, které toto zakazuje. **Ježíš řekl:** „Kdo propustí svou manželku, ať ji dá rozlukový lístek! Já však vám pravím, že každý, kdo propustí svou manželku, mimo případ smilstva, uvádí ji do cizoložství, a kdo by se s propuštěnou oženil, cizoloží.“⁸⁷ (Matouš 5:31-32) „I řekl jim: Kdo propustí svou manželku a vezme si jinou, dopouští se vůči ní cizoložství: a jestliže manželka propustí svého muže a vezme si jiného, dopouští se cizoložství.“ (Marek 10:11-12)

V evangeliu je psáno: „A proto co Bůh spojil, člověk nerozlučuj!“⁸⁸ Z toho vychází, že žádný člověk nespojuje ani nerozpojuje manželství, i když sám se proto rozhodl, neboť Všemohoucí Bůh spojil či rozpojil.⁸⁹ Ze svých poznatků mohu uvést mnoho případů, se

⁸⁶ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

⁸⁷ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

⁸⁸ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

⁸⁹ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

kterými jsem se setkala, kdy došlo k rozvodu u manželských párů, kteří byli též křesťani, a jejich druhé manželství bylo kvalitní a požehnané. Nemíním však, že souhlasím s rozvodem v křesťanském svazku, nýbrž pokládám za nutné daný problém v manželství vyřešit a odpustit.

11.6 Vztah mezi rodiči a dětmi

Rodina je jednou z centrálních hodnot v islámské kultuře. Je považována za základní prvek obce muslimů (umma). Především žena je spojována v islámské tradici s domácím prostředím, avšak za vůdce rodiny je považován muž. V Koránu je proto věnováno mnoho prostoru ohledně otázek týkajících se rodiny. Jde tedy o manželství, děti, rozvod, dědictví atd. V islámské společnosti je rodina velmi rozšířena. Do rodiny nepatří jenom rodiče a děti, ale i příbuzní, jako jsou strýci, tety, bratřenci a sestřenice.

Upření otcovství

Je zakázáno, aby manžel upřel otcovství, dítěti, narozenému jeho manželce, pokud jsou oddáni. Pokud by tak učinil, přivedl by svou manželku i dítě do velké hanby. Jestliže by muž našel konkrétní důkaz o tom, že ho žena podvedla, není povinen nutit se vychovávat dítě, o kterém je přesvědčen, že není jeho otcem. Takové rozhodnutí stanovila islámská legislativa šari'a. Jestliže by muž podezíral svou manželku z nevěry, nebo by byl přesvědčen o její nevěře, ač bez důkazů, muž může svůj případ přednést muslimskému soudci (qadi). Muž a žena jsou tak soudcem přesvědčeni, aby pronesli kletbu Alláha takovým způsobem, jak je napsána v súře an-Nur: „A pokud jde o muže, kteří obviní své ženy, ale nemají svědky kromě sebe samých, nechť čtyřikrát přísahá (muž) na Alláhovo jméno, že mluví pravdu, a popáté nechť na sebe přivolá kletbu Alláha, jestliže lže. Žena od sebe odvrátí trest, když čtyřikrát při Alláhovi dosvědčí, že manžel lže, a pátou přísahou na sebe přivolá hněv Alláhův, jestliže ji manžel obžaloval pravdivě. (24:6-9) Po této kletbě by měli být oba manželé od sebe trvale odloučeni, a dítě by mělo dostat jméno po matce.⁹⁰

Zákaz připsání dítěte jinému muži než jeho otci tak jako je zakázáno upřít otcovství, tak je zakázáno upřít otcovství svému dítěti bezdůvodně. Připisovat dítěti rodokmen, který mu skutečně nenaleží nebo prohlašovat mu nepravého otce. Kdo takový čin je schopný provést, Prorok tak pravil: zasluhují být prokleti Stvořitelem i Jeho stvořeními. Dále Prorok řekl:

⁹⁰ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

„Jestliže někdo prohlašuje někoho za svého otce a přitom ví, že není jeho otcem, Zahrada Ráje mu bude odepřena.“⁹¹ **„Nezabíjejte svoje děti“**

V této situaci jde o práva týkajících se dětí a rodičů. V předislámské době bylo též zvykem u některých Arabů své děti zabít z důvodu bídy, či pokud se narodí holčička. Bůh proto říká: „A nezabíjejte své děti ze strachu z bídy: My přece poskytneme obživu pro ně i pro vás. Jejich zabití je opravdu velikým hříchem.“ (17:31) „A když se holčička pohřbena zeptá, za jaký hřích jste ji zabili.“ (81:8-9)

Tento páchaný čin je v islámu považován za brutalitu. Dítě má právo dostávat od rodičů jídlo, vzdělání a vlídné zacházení. Je zakázáno dítěti dávat ponižující jméno, které označuje otroka nebo jméno člověka, který uctívá jiného boha než Alláha. Rodiče mají povinnost nezanedbávat potřeby dítěte, a zneužívat ho. Prorok prohlásil:

„Každý z vás je pečovatel, a je zodpovědný za všechny, které má v péči.“⁹²

„Mrhat prostředky obživy pro ty, kdo na něm závisí, je pro muže dostačující hřích.“⁹³

„Alláh se zeptá každého pečovatele na lidi, o které se měl starat, jestli on pečoval nebo je zanedbával, a muže se zeptá na členy domácnosti.“⁹⁴

Spravedlivé zacházení se svými dětmi

Otec i matka se měli k dětem chovat spravedlivě, hlavně pokud jde o dávání dáreků. Mezi dětmi by pak neměla vznikat žárlivost, sváry a nepřátelství. Upřednostňování jednoho dítěte je povoleno, pokud je dítě postižené a ostatní ne.⁹⁵ Prorok pravil: „Buďte spravedliví ke svým synům,“ a opakoval to třikrát. „Nežádejte mne, abych byl svědkem nespravedlnosti. Vaše děti mají právo dostávat stejného zacházení, stejně jako vy máte právo na to, aby vás chovaly v úctě.“⁹⁶ „Bojte se Alláha a buďte ke všem svým dětem stejně spravedliví.“⁹⁷

Dodržování Bohem stanovené v otázkách dědictví. Je zakázáno, aby byly děti svým otcem připraveny o dědictví. Nebo také, chtěl by diskriminovat své dcery nebo děti, které byly ženy, kterou neměl v oblibě. Dále je zakázáno nějakým podvodem připravovat o dědictví svého příbuzného. Alláh sám zavedl systém, ve své spravedlnosti, aby každý dostal svůj podíl, a přikázal, aby lidé nepřekračovali meze Jeho zákonů. A proto, kdo porušuje Jeho příkazy, jeho systém dělení podílů, páchá tak přestupek proti svému Pánovi. Bůh hovoří o

⁹¹ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

⁹² AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

⁹³ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

⁹⁴ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

⁹⁵ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

⁹⁶ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

⁹⁷ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

dědictví ve třech verších Koránu a říká: na konci druhého verše: Takto určil podíly Alláh. Alláh je Vševědoucí, Moudrý. (4:11)

„Aby nikdo (z právoplatných dědiců) nebyl poškozen. Tak zní příkázání od Alláha, a Alláh je Vševědoucí, Nejshovívavější. Takové jsou meze stanovené Alláhem, pokud jde o dědická práva, a kdo poslouchá Alláha a Jeho Posla, bude vpuštěn do Zahrad Ráje, pod nimiž řeky protékají a kde zůstane navěky, a to je úspěch nesmírný. Avšak kdo neposlouchá Alláha a Jeho Posla a překračuje meze Jím stanovené, bude uvržen do Ohně, kde zůstane navěky, a to bude ponižující trest.“ (4:12-14)⁹⁸

Na konci třetího verše: „Alláh vám objasňuje (Své zákony), abyste nebloudili. A Alláh o všem ví.“ (4:14) „...a bude uvržen do Ohně, kde zůstane navěky, a to bude ponižující trest.“ (4:14)

Zákaz adopce

V předislámské době byla adopce rozšířeným zvykem, který byl povolen, nyní je ale v islámu zakázána. Islám vnímá adopci, že jde o překročení přirozeného řádu. U adoptovaného syna vzniká právo na dědictví, a vůči zákonným dědicům je takové právo začátkem sporu v dědictví. Proto je adopce v Koránu zrušena, aby vztahy v rodinách nebyly narušeny. **Bůh proto praví:** „...Ani neučinil (Alláh) vaše adoptované syny vašimi opravdovými syny. To jsou jen slova z vašich úst. Avšak Alláh mluví pravdu, a vede vás (správnou cestou). Nazývejte je jmény jejich otců: to je před Alláhem spravedlivější. Jestliže však neznáte jejich otce, jsou to vaši bratři ve víře a přátelé.“ (33:4-5) „Avšak pokrevní příbuzní jsou si bližší (co do dědických práv), jak nařídil Alláh.“ (8:75)

Adopce dítěte za účelem postavení dítěte do života v profesní oblasti Jak je již zmíněno, adopce taková je v islámu zakázána. Avšak slovo „adopce“ je povolena v jiném smyslu. Jde o situaci, kdy muž může domů přivést sirotka či nalezence, aby ho mohl vychovávat.⁹⁹ Poskytl mu vzdělání, staral se o něj v materiálních věcech, chránil ho, miloval ho jako vlastního. I přesto takové dítě nenazývá pod svým jménem, a dítě nemá od takového „otce“ práva, která islámská legislativa šarí'a vyhrazuje jen pro vlastní děti. V takovém případě jde v islámu o chvályhodný čin, za který bude muž odměněn tím, že bude uveden do Ráje. Prorok pravil: „Já a ten, kdo vychovává sirotka, budeme jako tito dva v Ráji,“ Pokud muž nemá vlastní děti, a přeje si pomoci takovému dítěti ze svého bohatství, může mu během života dát tolik, kolik chce, a po smrti mu může odkázat až jednu třetinu svého dědictví.

⁹⁸ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

⁹⁹ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

Umělé oplodnění

Pokud žena nemůže otěhotnět, v této situaci je povoleno umělé oplodnění jenom tehdy, zda-li je dárce její manžel a ne nikdo jiný. Jestliže by se tak stalo, je to považováno za smilstvo, neboť lůno náleží výhradně jenom manželovi.

Neposlušnost k rodičům

Neposlušnost je považována za veliký hřích. Děti by měly být vůči rodičům poddané, poslušné a mající je v úctě. Podle Koránu jsou zejména ctěny matky, které si během těhotenství velmi vytrpí, a též děti vychovávají.¹⁰⁰ **Slova Boha:** „A nařídili jsme, aby byl člověk laskavý ke svým rodičům. Matka ho v nesnázích nosila, a v bolestech porodila, a jeho nošení a kojení trvalo třicet měsíců. (46:15)

Prorok říkal: „Chcete vědět, které jsou tři největší hříchy?“

Posluchači odpověděli: „Ano, Posle Alláha.“

„Když stavíte někoho na roveň s Alláhem, a když neposloucháte rodiče,“ řekl, zvedl se a posadil se. „A když lžete a křivě svědčíte: na to pozor.“

Také Prorok řekl: „Tři osoby nevstoupí do zahrady Ráje: ten, kdo neposlouchá své rodiče, ten, který nechrání ctnost své ženy a rodiny a nestará se, jestli ji někdo políbí anebo s ní spí a žena, která napodobuje muže.“

„Alláh odloží trest za všechny hříchy až na Den zmrtnýchvstání, kromě neposlušnosti k rodičům, za kterou potrestá hříšníka ještě za jeho života.“¹⁰¹

Islám zdůrazňuje, aby byla zachována laskavost k rodičům, zvláště když zestárnou. **K tomu se v Koránu praví:** „Pan nařídil, abyste neuctívali nikoho jiného než Jeho a abyste byli laskaví ke svým rodičům. Když jeden z nich nebo oba dosáhnou ještě za vašeho života vysokého věku, nebud'te k nim ani slůvkem neuctívat¹⁰² a neodbývejte je stroze, nýbrž je oslovujte s úctou, a z milosrdenství k nim skloňte křídla pokory a řekněte. “Pane můj! Smiluj se nad nimi, tak jako oni o mě pečovali, když jsem byl malý!“ (17:23-24)

Urážka rodičů

Urážet nebo proklínat své rodiče je považováno za velký hřích. Tak jako v křesťanství je proklínání a špatné jednání s rodiči pokládáno za velký hřích.

¹⁰⁰ FROUZOVÁ, Magdaléna. *Závoj a džíny*. Praha: Vyšehrad, 2005. ISBN 80-7021-776-6. S. 65.

¹⁰¹ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

¹⁰² AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

Souhlas rodičů s džihádem

V islámu se považuje jít bojovat za Boha velmi významný záslužný čin. Je to považováno za něco většího, než se cele noci modlit a postit. Muslim nemá povoleno jít do boje, pokud mu rodiče nedají svolení, když jde o tak důležitou věc, boj, který se týká Boha *džihád fi's-sabíli lláh*.¹⁰³ Za Prorokem jednou přišel muž, který se mu svěřil a prosil ho o svolení, zda by se mohl zúčastnit džihádu. Prorok se ho zeptal, zda jsou rodiče tohoto muže naživu, a pokud byli, Prorokova odpověď zněla, ať tento muž pak bojuje v jejich službách. Tím měl na mysli, že starat se o rodiče je důležitějším závazkem než džihád za Alláha.

Nemuslimští rodiče

Jak je již zmíněno, v islámu je zakázáno mít v neúctě rodiče. Ať jde o rodiče muslimského vyznání či ne. I kdyby se nemuslimští rodiče snažili dítě přesvědčit na jinou víru než je islám. **Bůh praví:** „Buď vděčný Mně i svým rodičům: u mě je tvůj konečný cíl. Avšak pokud se snaží tě přinutit, abys vedle Mne uctíval něco, o čem nemáš znalost, neposlouchej je, ale buď k nim v tomto životě laskavý (a ohleduplný) a následuj cestu těch, kdo se ke Mně kajícně obracejí: pak se ke Mně všichni navrátíte a já vám povím, (jaké skutky jste vlastně vykonali). (31:14-15)

Důležitá otázka je, zda mohou uzavřít sňatek sunnitě a ší'ité mezi sebou. Odpověď zní ne nemožnou, ale k takovému případu došlo a může nadále dojít. Takový pár je rodinnou zahrnut. Ke sňatkům dochází tajně, pravděpodobně v jiné zemi.

¹⁰³ AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.

5. Dnešní stav sunny od ší'y

Dnešní stav sunny od ší'y bude prezentován na dvou zemích, které jsou výrazně šíitské – je zde většina šíitských muslimů a sunnitě jsou v menšině. Jedná se o Irák a Írán. Nejprve k prezentaci jednotlivých zemí. Dnešní vztahy mezi sunnou a ší'ou jsou velmi nepřátelské.

5.1 Irák

„Náboženství, zejména islám, hrálo v životě Iráku významnou roli a nejinak tomu bude i v blízké budoucnosti a možná napořád.“¹⁰⁴

Irácká republika je stát, který leží v jihozápadní Asii na Blízkém Východě. Hlavním městem je Bagdád, a počet obyvatel je okolo 25 milionů. Nejpočetnější skupinu tvoří Arabové asi 74 % obyvatel, dále Kurdové 21 % a mezi menšinu 5 % patří Asyřané, Turkméni, Peršané a Arménci. Irák patří mezi arabské země s muslimským vyznáním.¹⁰⁵

Většina iráckých obyvatel je muslimského vyznání. Vyskytuje se zde i kritická menšina katolická církev, která je považována za křesťanskou menšinu. V Iráku občanské právo není sekulární. Jeho přijetí se v roce 1959 neobešlo bez bouře protestantů. Tehdy protestoval ajatolláh Mushin al-Hákim proti rovnosti v dědictví mezi muži a ženami. Podle něho je tomu v Koránu jinak. Tehdejší prezident Kásim se vyjádřil, že jde ale v Koránu o doporučení, a že se nejedná o pravidlo či předpis. Syn ajatolláha al-Hákima, Abdul Aziz al-Hákim, je v současnosti vůdcem šíitské strany, a chce pro šíitské regiony samosprávu.

5.1.1 Saddám Husajn Abd al-Madžíd at-Tikrítí a pád Iráku

Jméno Saddám znamená „vzdorovitý“. Byl sunnitským muslimem. Narodil se roku 1937 v Iráku. V osmnácti letech opustil svou matku a nevlastního otce, a odjel se strýcem do Bagdádu studovat střední školu. Jeho politická kariéra začala už ve dvaceti letech. Do politiky se dostal angažovaností Arabské socialistické straně obrody Baas. Jeho politický vliv začal působit při převratu roku 1968, při kterém se strana Baas dostala k moci. Poté působil jako

¹⁰⁴ KROPÁČEK, Luboš, ČEJKA, Marek, JANEV, Jaromír. *Role náboženství v současném Iráku* [online]. Teologie, č. 3, 2005 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: <http://www.cdk.cz/ts/clanky/93/role-nabozenstvi-v-soucasnemiraku/>.

¹⁰⁵ *Irák* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ir%C3%A1k>.

místopředseda rady revolučního velení, a také měl značný vliv na prezidenta Ahmada Hasana al-Bakra. Za jeho působení se mu podařilo vybudovat moderní stát. Před zahájením irácko-iránské války Saddám z Iráku vypověděl velký počet iránských šiitů pro jejich původ. Nechal také popravit šiitského vůdce Muhammada Báqira Sadra.¹⁰⁶

V minulém režimu byla většina iráckých představitelů sunnitského vyznání. Saddám Husajn byl zastáncem sunnitů, a šiity utlačoval. Pokud se šiité angažovali u moci v politice, byli též utlačováni. Byl odpůrcem Chomejního a jeho propagandy.¹⁰⁷ Během irácko-iránské války se proti Saddámovi odehrálo mnoho povstání. Roku 1982 v Dudžajlu povstalo komando šiitů, kteří chtěli spáchat na Saddáma Husajna atentát. To se ale šiitům nevyplatilo. Saddám nechal skrze manipulaci pozatýkat mnoho šiitů, a výsledkem bylo 148 mrtvých lidí, a stovky jich bylo mučeno. Mezi lety 1987-1988 se proti Saddámovi postavili Kurdové, kteří stali na straně Íránu. Ty ale postihl stejný osud jako u předešle skupiny šiitů. Za oběti padlo mnohem vyšší počet oproti šiitům, odhaduje se na 180 tisíc. Za tyto zločiny byl Saddám Husajn později odsouzen.¹⁰⁸

Na počátku 60. let zesílily mezi Íránem a Irákem pohraniční spory. Přesněji řečeno šlo o provincii Chúzistán, která hraničí s Irákem. Dále šlo o ovládnutí vodní cesty Šatt al-Arab, která je jediným spojením mezi Irákem a Perským zálivem. V roce 1968 se moci chopila strana Baas, kterou vedl Saddám Husajn, a začala si na toto území činit nároky. Íránská města byla v iráckých médiích nazývána arabskými jmény. O šest let později Írán vyzýval Kurdy proti Iráku.¹⁰⁹ V roce 1975 irácký prezident se rozhodl s iránským šáhem o ustavení hranice mezi Irákem a Íránem Alžírskou dohodou. Tato dohoda se týkala Iráku s iránským šáhem Muhammadem Rezá Pahlavím. S tím ale nesouhlasil Saddám Husajn, který to považoval za nespravedlivé. Změna ze strany Íránu měla negativní odpověď. V roce 1979 se Saddám Husajn stal prezidentem a prohlásil Alžírskou dohodu za neplatnou, a vyslovil zájem o Íránské území Chúzistán, které je bohaté na ropu. Poté začala o pár dní později válka. Saddámovým cílem bylo válku vyhrát, svrhnout Chomejního a zmocnit se těchto bohatých ropných nalezišť. Tato válka prohrála v letech 1980-1988. Počet obětí se odhaduje na milion

¹⁰⁶ *Saddám Husajn* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Sadd%C3%A1m_Husajn.

¹⁰⁷ KROPÁČEK, Luboš, ČEJKA, Marek, JANEV, Jaromír. *Role náboženství v současném Iráku* [online]. Teologie, č. 3, 2005 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: <http://www.cdk.cz/ts/clanky/93/role-nabozenstvi-v-soucasnemiraku/>.

¹⁰⁸ *Saddám Husajn* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Sadd%C3%A1m_Husajn.

¹⁰⁹ *Írácko-iránská válka* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Ir%C3%A1cko-%C3%ADr%C3%A1nsk%C3%A1_v%C3%A1lka.

lidí. Za zbraně byly použity chemické bojové prostředky. Irák použil proti Íránu chemické zbraně, a to nervový plyn tabun a tzv. „hořčičný plyn“.¹¹⁰

5.1.2 Důsledky války a Irák v současné době

Ve válce šlo nejprve o ovládnutí Chúzistanu, též ovládnutí vodní cesty Šatt al-Arab, mezi Irákem a Íránem, dále posílení postavení na iráckém poloostrově Fao, který je důležitý při vývozu irácké ropy. Íránu šlo o to ovládnout tři ostrovy v Hormúzském průlivu. Dále se tyto země liší počtem arabské sunnitské a perské šíitské populace. V Iráku je větší počet šíitů a v Íránu též šíitů. Přitom jak je již zmíněno, v obou zemích jsou národnostní menšiny sunnitů, šíitů nebo Kurdů. Okolnosti, které vyhrotily v nepokoje, nastaly v roce 1978 v Íránu pote, co se ujali moci islámští fundamentalisté, kteří byli vedení ajatolláhem Chomejním. Ohrožen se cítil být Saddám Husajn vůči svému postavení.

„Tento pocit ještě umocnilo, když v dubnu 1980 Chomejní veřejně vyzval irácké šíity ke svržení Husajna a nastolení islámské fundamentalistické republiky.“ Šlo o prohloubení šíitského fundamentalismu, ke kterému inklinoval ajatolláh Chomejní. Válka obě země ekonomicky vyčerpala.¹¹¹ I přes větší počet šíitů nebylo jejich postavení natolik silné, aby byli schopni proměnit se ve skupinu, která bude zemi vládnout. Zde se ukazuje, že politika a náboženství skutečně nebyly v Iráku propojeny takovým způsobem, jak by se dalo předpokládat. Sunnitská menšina, vzhledem k tomu, že byla u moci, by schopna diktovat šíitské většině, jak se má chovat, že má zemi opustit, apod.

V roce 2004, po pádu Saddáma Husajna, se stal islám státním náboženstvím Iráku podle ústavy, napsané pod vlivem amerického prokonzula Bremera. Vláda se tak stane novým ochráncem islámského dědictví, do kterého spadají i šíitská svatá města Nadžaf, Karbalá a Kazimein. Jde o usmíření státu s náboženstvím. Islámské strany byly zakázány, ale také vykonávání rituálů a publikační činnosti byly omezeny. Školy byly kontrolovány státem, a došlo i na vměšování do jejich činnosti. Středem pozornosti se staly i šíitské svatyně, do kterých stát neváhal střílet. Náboženství v Iráku se tak stalo politickou manipulací. Je tedy zaručené, že Irák už nebude pod novou iráckou ústavou sekulárním státem. Mnoho politiků patří do náboženských stran v parlamentu. Sympatie k Chomejnímu jsou především od bývalých islámistů, tudíž hlavní frakcí se stala šíitská jednotná kandidátka, SCIRI, vedena

¹¹⁰ POLEDNE, Aleš. *Největší moderní války (od Koreje po Irák)*. Praha: Volvox Globator, 2004. ISBN 80-7207-553-5. S. 73.

¹¹¹ POLEDNE, Aleš. *Největší moderní války (od Koreje po Irák)*. Praha: Volvox Globator, 2004. ISBN 80-7207-553-5. S. 74.

Abdulem Azizem al-Hákimem. Dalším vlivným náboženským politikem je Muqtada al-Sadr z nejvyšší rady. Většina obyvatel však uznává autoritu ajatolláha Sistáního, též jako v Íránu. I Sistání vyslovil souhlas pro islámskou republiku. Irák není považován za čistě arabský stát. Islám má různé podoby v Iráku. Asi 15 % obyvatelstva je sekularizováno. Mezi šíity patří asi dvě třetiny Iráčanů, a také tzv. Faili Kurdů - uznávají za autoritu Sistáního. Jsou velice nábožensky jednotní. Ostatní uznávají jiné ajatolláhy v Íránu. Za zbytek jsou považováni sunnitě, kteří tvoří asi 5 %, a skoro milion křesťanů. Mezi další náboženské menšiny patří **jezidové, zoroastrijci a mandejci.**¹¹²

„Dnes je možné říci, že „nový“ Irák bude mít k náboženství, a hlavně šíitskému islámu, vřelejší vztah než padly Saddámův režim.“¹¹³

5.1.3 Sajjid Alí al-Sistání – vůdce šíitů a jeho vliv na náboženství

Sajjid Alí al-Sistání je nejvyšší náboženskou autoritou iráckých šíitských muslimů (velký ajatolláh), a také vůdce vysokého učení *Hawzy* v Nadžafu. Je konzervativním náboženským a politickým vůdcem, který se drží tradice. Je jedním z nejvyšších a nejvlivnějších šíitských duchovních pro šíity v Iráku, ale i pro šíity po celém světě. Narodil se 4. 8. 1930 v Íránu v městě Mašhad, kde jsou nejposvátnější šíitské svatyně. Od roku 1992 působí v Iráku. Pochází z náboženské rodiny učenců. Jeho dědeček, po kterém byl pojmenován, byl slavný učenec. Sistáního rodina pochází z Isfahánu. Jeho praotec byl jmenován Sheikem ul-islám (tzn. šejch al-islám) během období Saffjovců, což byla první šíitská dynastie vládoucí v Íránu. Název Sistán je odvozen od slova Sakastan. Provincie Sistán a Bahičistan, je jednou z 30 provincií v Íránu. Nachází se v jihovýchodní části země, kde hraničí s Pákistánem a Afghánistánem. Tam se jeho praotec usídlil se svými dětmi. Odtud vzniklo jeho jméno Al- Sistání.

Sistání je vzděláván v islámských vědách ve městě Mašhad. Už v pěti letech studoval svatou knihu Korán. Dále v roce 1949 ve svých devatenácti letech pokračoval ve studiu v šíitském svatém městě Qom v Íránu, kde se setkal s mnoha šíitskými duchovními. Poté, co strávil několik let studia v tomto městě, roku 1952 odešel do Iráku, kde dále studoval v městě Nadžaf u velkého Ajatolláha Abú al-Kásima al-Chú ‘i.

¹¹² HESOVÁ, Zora. *Konfesionalismus a vliv ajatolláhů* [online]. Revue Politika, č. 8, 2005 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: <http://www.cdk.cz/tp/clanky/272/konfesionalismus-a-vliv-a/>.

¹¹³ KROPÁČEK, Luboš, ČEJKA, Marek, JANEV, Jaromír. *Role náboženství v současném Iráku* [online]. Teologie, č. 3, 2005 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: <http://www.cdk.cz/ts/clanky/93/role-nabozenstvi-v-soucasnemiraku/>.

Tento odchod byl jeho důležitým bodem v jeho kariéře. Sistání byl v roce 1960 jmenován náboženskou hodností *Mardžá at-taqlíd* pod vojenskou diktaturou iráckého prezidenta Abdala Karima Qásima. *Mardžá* je označení pro muslimského učenice, který má pravomoc výkladu islámského práva, a dává pokyny šiitským muslimům. Ve svých 31 let *ajatolláh* dosáhl nejvyšší úrovně plnění tzv. *Idžtihádu*, tj. termín z islámského práva, který popisuje v soudním rozhodnutí proces tvorby nezávislým výkladem legálních zdrojů, Koránu a *Sunny*. Má tedy pravomoc uplatňovat svůj vlastní úsudek v náboženských otázkách. Právo udělovat povolení má podle *hawza* pouze nejpokročilejší duchovní do praxe *ižtihád*. Sistání je uznávaný mezi všemi muslimy na světě, především v Iráku, Íránu a také v Libanonu.

Sistání podporuje islámský stát, ale ne teokracii jako v sousedním Íránu. Sistání řekl, že žádný zákon v Iráku by neměl být v rozporu s islámskými principy, a chce, aby byl islám uznán v právu jako náboženství většiny Iráčanů. Podporuje islámský stát, který je kompatibilní s volbami, svobodou náboženského vyznání a jiných občanských svobod. Vzdoroval americkým úřadům, když jejich plány byly v rozporu s jeho názory.

Sistání se povýšil do hodnosti velkého *Ajtolláha* po smrti *Chú'ího* v roce 1992. Byl zvolen za nejdůležitější hlavu *hawzy*, což jsou síť škol v *Nadžafu*. Jedná se o intelektuální centrum, které také slouží pro náboženské a politické authority. Následoval *Chú'ího* v názoru, že by mělo být duchovenstvo odděleno od politiky (rozpor s Íránem) a zároveň se chránit od politických zápletek. I když se *al-Sistání* v politice neangažoval, i přesto byl politickou stranou *Baas* obtěžován. Mnohokrát se odpůrci *al-Sistáního* snažili o atentáty na jeho osobu už během devadesátých let. Po šiitském povstání byl následně uvězněn do domácího vězení, kde měl přesto velký vliv na irácký šiitský lid.

Zatímco při perzekuci bylo mnoho šiitských duchovních zabito, *al-Sistáního* se to nedotklo. Po pronásledování šiitských duchovních byla i *Sistáního* mešita zavřena v roce 1994, a znovu byla otevřena až po americké invazi v Iráku v roce 2003. Je považován za patrona několika předních šiitských charit, a pro většinu náboženských škol a mešit poskytuje finanční podpory. Jeho další úlohou *Ajtolláha* je dohlížet na částky ve výši milionů dolarů. Podporoval finančně mnoho studentů, okolo 35 tisíc studentů v *Qommu*, 10 tisíc ve městě *Mašhad* a 4 tisíce v *Isfahá*. Poskytování peněžních prostředků se také týká humanitární činnosti pro potřeby šiitských komunit, pro stavbu obydlí a zdravotní péče. Tyto finanční prostředky jsou získávány z náboženské daně (*zakát*) od věřících. *Sistáního* organizace poskytuje též informace, pokyny a vzdělání ostatním šiitům po celém světě. Pro poskytování těchto informací v globální síti slouží dva velké servery, založené v Kalifornii. Skrze tuto síť má tak *Sistání* vliv na šiity po celém světě. Další jeho činnosti bylo dohlížet na síť zástupců

tzv. Wakil, kteří prosazují své názory. V Iráku se uplatňuje i v politice, a prosazuje fatwu, a vyzývá všechny šíitské ženy volit. Vůdce trpí dlouhodobě srdeční chorobou, a proto odcestoval do Londýna na léčení. Bylo to poprvé, kdy po dlouhé době opustil svůj domov v Nadžafu.

Od roku 2003, kdy se uskutečnila americká invaze, vůdce Sistání hraje čím dál větší politickou roli v Iráku. I když se do politiky více zapojoval, nikdy ne přímo, ale přes zástupce. Právě proto nabádá irácké šíitské duchovenstvo, aby se nezapojovalo do politiky. Sistání je považován za umírněného člověka. Západní média ho označila za „nejvlivnějšího“. Po invazi vydal *fatwu* v roce 2002, kde vyzýval šíitské duchovenstvo, aby se zapojilo do politiky. Úkolem bylo vést masy k tomu, co vidí jako „jasnější rozhodnutí“. Sistání nebyl nikdy zapojený přímo, jenom prostřednictvím svých zástupců. Jeho volání bylo po vzniku ústavního shromáždění, a později též požadoval přímou volbu. Bylo to vnímáno jako jistá cesta skrze dominanci šiitů přes vládu v Iráku. Není pochyb, že vůdce zkritizoval americké plány ohledně irácké vlády, že tato není dost demokratická. Sistání naléhal v prohlášení z roku 2004, že lidé by si měli uvědomit, že to byly „důležité věci“, a také doufal, že volby, ke kterým lid vyzval, budou svobodné a spravedlivé, za účasti všech Iráčanů. Proto také ženy měly povinnost nábožensky hlasovat, i když jejich manželé měli zakázáno hlasovat. K volbám má pozitivní vztah, neboť podle něho vyjadřují legitimní vůli iráckého lidu. Sistání řekl: „Amen, ženy, které vyjdou do volebních středisek v den voleb, jsou jako Zainab, které šly do Karbaly.“

Al-Sistání je odpůrcem sektářského násilí a podporuje jednotnost Iráku. Roku 2007, mělo dojít k údajnému spiknutí zavraždit Sistáního, ale bylo zmařeno. Kritice se však al-Sistání přesto vyhnout nedokáže. Během pátečního kázání v lednu 2010 saudský duchovní Muhammad Al-Arifí vydal ostrou kritiku na Al-Sistáního. Volal, že je „ateista“ a „zkažený“, což vyneslo veliké pobouření u šíitských muslimů po celém světě. Např. i Hizballáh označil tento útok na Sistáního za velice nešťastný a chválil vůdce jako jednoho z nejvýznamnějších osobností šíitského islámu. Al-Arifí veřejně odešel z rady nejvyšší saudské kleriky.

Vzhledem ke svému postavení je Al-Sistání mužem, který má určitou moc, především pak v názorech na různé problematiky. Ty jsou zde shrnuty v několika základních bodech. Sistáního názor je, že to považuje za rituálně čisté.

Interupce: Sistání neumožňuje přerušování těhotenství, kromě případů, kdy je zdravotní riziko pro těhotnou matku.

Přijetí – adopce: Je dovoleno adoptovat děti, považovat je za naše vlastní děti? Odpověď zní, že jest přípustné, aby osoba mohla přijmout dítě, ale dítě se nepovažuje za jejich syna nebo dceru. Přijaté dítě pak nedědí.

Alkohol: Není přípustné pít alkohol. Dále není možno se zapojit do činnosti prodávání alkoholu. Sistáního názor na muslimy jíst v nemuslimské nebo muslimské restauraci, kde jsou nabízeny halál (dobré) potraviny a zároveň i alkohol: Odpověď zní, že pokud se alkohol u stolu nekonzumuje, nemůže se nic špatného namítat. V Íránu mladí lidé nemají možnost žít společenský tak, aby se mohli seznamovat. Povoleny jsou pouze kina. Pořádají proto party uvnitř ve svých bytech, nikoli na veřejnosti. Jelikož alkohol není možno v Íránu koupit, je kupován nelegálně na černém trhu nebo je vyráběn doma.

Umělé oplodnění: Sistání neumožňuje umělé oplodnění za žádných okolností. Ten, jehož sperma bylo použito v procesu pro oplodnění, bude považován za otce a použije se dědické právo.

Zvířata: Nejen ajatolláh, ale i většina učenců považuje psy za nečisté, ačkoli se domnívá, že kočky jsou čisté. Pes je přípustný za předpokladu, aby hlídal ale i tak je považován za madžis (nečistého).

Holení: Je přípustné, aby byly vousy oholené za obtížné situace? Sistáního odpověď zní, že si muslim nemá holit vousy. Délka vousů má být viditelná a mají se pěstovat dlouhou dobu. Pokud je muslim nucen se oholit, je to dovoleno jen ze zdravotních důvodů či z příčiny posměchu a ponížení.

Oblečení: Sistání se drží tradice v oblečení pro muže i ženy, tudíž by nemělo být vyzývavé.

Antikoncepce: Pokud to neznamená újmu pro uživatele, Sistání umožňuje antikoncepci. Povoluje používání nitroděložního tělíska a jiné antikoncepce, za předpokladu, že nepředstavují vážnou újmu na zdraví ženy, a také, že při zavedení tělíska nepředstavuje tento akt činnost se sexuálním zaměřením. Mělo by být provedeno v rukavicích. Dále by nemělo být nitroděložní tělísko používáno jako pomůcka k potratu po jeho implantaci v děloze.

Stolní hry: Jde jen o několik vybraných her, které jsou islámem zakázány. Otázka zní, zda mohou lidé kromě šachů a vrhcábů pro radost, také hrát jiné hazardní hry? Odpověď zní, že je zakázáno hrát hazardní hry.

Tanec: Tanec na veřejnosti je al-Sistáním zakázán. Je zakázán, pokud je to v rozporu s náboženskou výchovou. Povolen je pouze u malých dětí.

Magie: Všechny formy magie jsou zakázány.

Sebeukájení: Je přísně zakázána za všech okolností. Není zakázána v případě, pokud jí mužovi vykonává jenom jeho vlastní manželka.

Hudba: Co je v hudbě halál a harám? Špatné písně jsou ty, které vyvolávají sexuální žádosti a podporuje nestabilní či ponižující chování . Halál jsou písně, které duši povzbuzují, např. Náboženské písně a chvály, věnované Proroku Muhammadovi. Právě proto mnoho mladých lidí v Íránu tráví volný čas převážně v nákupních centrech, neboť tanec hlavně pro ženy je zakázán.¹¹⁴

5.2 Írán

Dříve nazývaná Persie patří mezi muslimské státy v Přední Asii. Hlavním městem je Teherán. Tento stát má téměř 71 milionů obyvatel. V Íránu žije mnoho obyvatel různého vyznání a etnického původu. Nejpočetnější skupinou populace jsou Peršané 51 %, Azerbajdžánci 24 %, Mazanderánci a Gilánci 8 %, Kurdové 8 %, Arabové 3 %, Lurové 2 % a Turkmeni 2 %. Hlavním oficiálním jazykem země je perština.

5.2.1 Šiitský islám a jeho vliv na stát

Do 17. století se v Íránu hlásila většina k sunnitské větvi islámu. Avšak šiitský islám byl v 16. století prohlášen za oficiální náboženství, a je základem zákonodárství. V Íránu je státním náboženstvím ší'a dvanácti imámů tj. Isna ašarija. Mají vysoký význam. Nejpočetnější skupinu tvoří obyvatelé muslimského vyznání K šiitské větvi islámu se hlásí asi 90 % Íránců, a k sunnitské větvi asi 8 %. Mezi další vyznavače nemuslimského náboženství (zbylá 2 %) patří hinduismus, bahá'í, jazídismus, mandaeismus, jasanismus, zoroastrismus, křesťanství a judaismus. Tato tři poslední náboženství jsou uznávána a mají vyhrazena místa v Íránském parlamentu.¹¹⁵

Írán je považován za teokratickou republikou. Vládnoucí moc je zákonodárná, výkonná soudní. Hlavním vůdcem je duchovní – *rahbar*. Má vysokou moc nad prezidentem, členy parlamentu, Radou dohlížitelů a soudní mocí. Má neomezenou pravomoc. V minulém století roku 1925 vládl Íránu Rezá Pahlaví. Jeho vládnutí spočívalo v diktatuře, která se projevovala v prosazování západní kultury. Jeho autokratické metody postavily společnost proti monarchii. Země byla modernizována podle evropského vzoru, a byly také zformovány politické strany. V roce 1978 vypukly protivládní demonstrace v Íránu, výsledkem je tak svržení režimu. Nejvyšší autorita v Íránu je *walí faqih*, což je nejvyšší právník. Má na starosti

¹¹⁴ *Ali al-Sistani* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Ali_al-Sistani.

¹¹⁵ *Írán* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%8Dr%C3%A1n>.

náboženskou, politickou a zákonnou pravomoc a tudíž je vládcem. K jeho činnosti mu pomáhají hodnostáři z revolučního výboru. Po revoluci se stal *walí faqihem* ajatolláh Chomejní. Vedoucí šíitského představenstva je zároveň předsedou voleného parlamentu v Íránu. Hlavou státu je prezident a ministerský předseda. Ti jsou podřízeni *walí faqihovi*. I když je v Íránu teokracie, sunniti jsou proti teokratické vládě.

O přesnou formulaci, do jaké míry bude islám zasahovat v zákonodárství, se vedly dlouhé spory. Většinoví šiíté si přáli, aby se islám stal „hlavním zdrojem“ v zákonodárství nebo „jedním z hlavních zdrojů“. Islám je hlavním zdrojem ústavy ve státech v okolí Perského zálivu. V Egyptě, který je znám svou sekularizací, je islám hlavním zdrojem, ale v Saudské Arábii se považuje za hlavní zdroj sám Korán. Islám se tak podle posledního návrhu íránské ústavy stane spíše „jedním z hlavních zdrojů“ zákonodárství. Dále se vedly otázky, zda mohou být duchovní jmenováni do ústavního soudu.¹¹⁶

5.2.2 Sajjid Rúholláh Músaví Chomejní a jeho nástupce

Narodil se roku 1900 v Íránu. Vystudoval teologii a byl jmenován ajatolláhem,¹¹⁷ a následně si osvojil jméno svého rodiště – Chomejní. Byl považován za velmi konzervativního náboženského teoretika. Nevyhnul se ani vězňení, a též byl donucen k exilu. Chomejní byl roku 1963 vypovězen z Íránu, a tak odešel do Turecka, pak do Iráku, kde se usadil v Nadžafu, a následně pak do Francie, odkud řídil Íránskou islámskou revoluci, která svrhla šáha Pahlavího. Chomejní se vrátil zpátky do Íránu roku 1979, kdy byly položeny základy Íránského teokratického režimu. Byl prohlášen za vůdce Íránské islámské republiky a snažil se o svrnutí světského (západního) režimu Íránského šáha Muhammada Rezá Pahlavího. Tento boj mezi náboženskými a světskými tradicionalisty a modernisty vyvrcholil v revoluci, která byla důležitým okamžikem pro Írán. Po revoluci se ajatolláh Chomejní stal novým Íránským náboženským duchovním. Nastala nova diktatura, která spočívala ve schválení islámské republiky do ústavy. Chomejnímu se tak podařilo zakomponovat teokratické prvky do ústavy, a moc tak převzalo šiitské duchovenstvo. Nový režim se tak ihned dostal do konfliktu s USA. Později, roku 1980, vypukla válka mezi Íránem a Irákem. Roku 1988 byl uzavřen mír, a o rok později také došlo ke smrti ajatolláha Chomejního. Po jeho smrti nastala nová vlna islámského fundamentalismu. Patří sem al-Káida vedena Usámou bin Ládinem, a též hnutí Táliban v Afghanistanu. Chomejní měl za hlavní cíl zachovat teokratickou

¹¹⁶ CVRKAL, Zdeněk. *Stručná historie států: Írán*. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-337-4. S. 128-130.

¹¹⁷ *Ajatolláh* je nejvyšší titul pro znalce a vykladače Koránu a *mudžthid* je znalec *idžtihádu* - tzn. Kvalifikována a svobodny právní usudekkompetentního znalce práva - *faqih*

republiku, zachovat šíitský islámský stát a vytvořit protizápadní, přesně řečeno protiamerickou protiváhu.¹¹⁸

Po smrti Chomejního se stal iránským vůdcem Sajjid Alí Chameneí. Jeho původ je odvozený od imáma Husajna. Narodil se roku 1939 ve městě Mašhad v Íránu. Byl žákem Rúholláha Chomejního. Byl také odpůrcem šáha Muhammada Rezy Pahlavího, který chtěl v zemi zavést liberalizaci. Po smrti duchovního vůdce Chomejního v roce 1989 se stal jeho nástupcem v Íránu a je jím do současnosti. Byl povýšen na ajatolláha na doživotí. Má ve skutečnosti nejvyšší moc v zemi. Je velmi konzervativním odpůrcem liberalizace Íránu. Tento duchovní vůdce je volen Radou expertů na doživotí. Potvrzuje volbu prezidenta, nebo jej odvolává, je vrchním velitelem ozbrojených sil, vyhláší válku, mobilizaci, mír, referendum, amnestii nebo zmírnění trestů, jmenuje nebo odvolává šéfa justice, ředitele televize, rozhlasu, velitele armády a bezpečnostních sil, dále velitele islámských národních gard a také řeší rozpory mezi mocí zákonodárnou, výkonnou a soudní.

Alí Chameneí nepůsobil až tak autoritativně jako jeho předchůdce, proto v zemi stoupl význam voleného prezidenta, kterým se v roce 1997 stal umírněný duchovní Muhammad Chátamí. Pokusil se tak o liberalizaci režimních struktur. Cenzura byla zmírněna, v tisku se objevovaly kritické hlasy proti vládě. V roce 2000 po parlamentních volbách se tak podařilo docílit několika změn, jelikož v Íránu je moc prezidenta i parlamentu omezena. Po eliminaci volebními oponenty v parlamentu se tak v roce 2004 stal novým prezidentem Mahmúd Ahmadínežád, ve kterém získali vládnoucí konzervativci vítaného spojence. Ten je známý svými výroky proti Izraeli. Nyní je současná situace v Íránu komplikována, jelikož velká část společnosti považuje za vhodné, aby došlo ke změnám.

Ani zahraniční vztahy s USA nejsou na nejlepší úrovni, protože je Írán podezříván ze získání jaderné zbraně. V Íránu jsou ajatolláhem Chameneím některé žánry hudby zakázány z toho důvodu, že se neshoduje s hodnotami islámské republiky. Jde většinou o hudbu západního stylu. Hudba není v zemi vyučována ani praktikována. Večírky a podobná hudební stanoviště jsou přísně zakázány. Veřejné koncerty dostávají povolení jen zřídka. Mladí lidé se tomu brání tím, že večírky pořádají v soukromí. V roce 2005 byla distribuce hudebních alb zamítnuta.¹¹⁹ Agentura Fars se vyjádřila: „Je to lepší, že naše drahá mládež tráví svůj

¹¹⁸ *Ruholláh Chomejní (1900 – 3.6.1989): Ten, co vyslovil klatbu nad S. Rushdiem* [online]. ŽivotopisyOnline.cz, 2011 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: <http://zivotopisyonline.cz/ruhollah-chomejni-1900-361989-ten-co-vyslovil-klatbu-nad-s-rushdiem/>; *Ruholláh Chomejní* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/R%C3%BAholl%C3%A1h_Chomejn%C3%AD.

¹¹⁹ *Sajjid Alí Chameneí* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Sajjid_Al%C3%AD_Chamene%C3%AD.

drahocenný čas v učení vědě a užitečných dovedností, a vyplňuje svůj čas sportem a zdravým odpočinkem namísto hudby.”¹²⁰

5.2.3 Specifika šíitského islámu v Íránu

Jak je již zmíněno, úkolem ženy byla vždy výchova dětí, hospodyně, starat se o rodiče. Žena má také možnost studovat, pokud chce. Muž má vůdčí postavení v rodině, a také vyživovací povinnost. Pokud ženy chtějí, mohou pracovat, avšak v zaměstnáních jako je soudnictví, armáda apod., tuto možnost pracovat mají vyloučenou.¹²¹ Pokud jde o univerzity, uvádí se, že je mnohem větší počet studentek nežli studentů. V Íránu tvoří dívky 64 % studujících. Oproti Saudské Arábii mohou ženy v Íránu řídit automobil, či pracovat na pozicích, kde se setkávají s muži. S rovnoprávností se nesetkáváme jenom mezi manželkami a manželi, ale také mezi svobodnými sestrami a bratry.¹²²

Nejviditelnějším projevem v Íránské společnosti je segregace žen a mužů v dopravních prostředcích. Netýká se metra, ale například v autobusech, kde je vyhrazené místo vyloženě pro ženy v zadní části vozu. Taková omezení se nevztahují, pokud jde o taxíky, kde ženy a muži většinou sedí těsně vedle sebe.¹²³

Liberálnější přístup k ženám a k jejich postavení ve společnosti není jediným specifickým prvkem šíitského náboženství a jeho vlivu na společnost v Íránu. V Íránu se v posledních dvou stoletích formovala Víra Bahá'í. Toto monoteistické hnutí vzniklo v 1. pol. 19. stol. Centrum baháismu vzniklo v izraelské Haifě už před vznikem Izraele. Šlo o reformu islámu v tehdejší Persii. V Íránu je odvozené od ší'y. Mahdí, který je šíity očekáván, podle viry Bahá'í hovořil s muslimy pouze prostřednictvím tzv. bábů.

V roce 1844 se obchodník Sajjid Alí Muhammad ze Širazu prohlásil za bába, protože ho tak považovali jeho stoupenci. Ohlašoval příchod mesiášského imáma. Název báb znamená „přístup k Božímu tajemství“ – brána. Tento pojem představuje význam vyššího poznání. Stal se tak zakladatelem hnutí bábismu, a také zprostředkovatelem 12. imámem (mahdí) Muhammad Abú al-Qásim. V té době bylo jeho učení reformou šíitského islámu. A právě jeho učení obsahovalo prvky, které nebyly v souladu s islámem, a byly také proto pronásledovány. V jeho nauce se hlásalo, že v Sajjidovi Alím Muhammadovi se ukazuje Bůh, a je tedy zrcadlem Božím. Prvky jeho učení byly opravdu odlišné. Zrušila se šaría i ostatní

¹²⁰ MELICHER, Petr. *Írán: Náboženství proti hudbě?* [online]. Rave, 2010 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: <http://www.rave.cz/clanek/14397/iran-nabozenstvi-proti-hudbe/>.

¹²¹ Srov. KROPÁČEK, Luboš. *Islám a Západ*. Praha: Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-540-2. S. 123.

¹²² FROUZOVÁ, Magdaléna. *Závoj a džíny*. Praha: Vyšehrad, 2005. ISBN 80-7021-776-6. S. 20.

¹²³ FROUZOVÁ, Magdaléna. *Závoj a džíny*. Praha: Vyšehrad, 2005. ISBN 80-7021-776-6. S. 20.

zákony islámu. Směr modlitby se určoval podle bydliště, kde báb bydlel. Posvátným číslem je devatenáctka, protože se tento počet arabských písmen vyskytuje v basmale. Rok měl podle něho 19 měsíců po 19 dnech, přičemž poslední měsíc byl měsíc půstu. Četlo se také 19 veršů z Bajanu. Právě pro jeho reformu a vzbouření proti tehdejšímu šáhovi, byl zakladatel zatčen a popraven roku 1850, a tak došlo k rozdělení hnutí. Mnoho z nich bylo nuceno odejít do exilu, především do Iráku. Jiní se přidali k náboženství bahaistů. Sám báb jmenoval za svého nástupce Mirza Jahja Subh-e Azala, ale větší vliv měl jeho nevlastní bratr Mirza Husajn Alí Bahá'ulláh.¹²⁴ Stoupenci obou směrů (azalí a baha'í) měli mezi sebou velké rozpory, ale větší moci dosáhl směr Baha'ulláha. Báb za sebou nechal mnoho spisů, z nichž nejvýznamnější je *Baján* „Objasnění“, který obsahuje výklad nové doktríny.

Stoupenci Baha'í věří v Boha, jakožto Příčinu, který stvořil svět. Věří, že *završitelem* náboženství je Baha'ulláh (Boží nádhera), žák bába. Bahá'ismus měl představovat nové, konečné zjevení pro celé lidstvo. Bahá'istické učení zahrnuje filozofickou, teologickou, sociální a kultovní část.¹²⁵ Základem je víra v jednotu všech náboženství, která si neodporují.¹²⁶ Skrze Boží projevy je možno lidem přiblížit Boha samotného. Tyto projevy jsou uskutečňovány skrze *boží učitele*. Aby byl lidem Bůh poznatelný, jsou proto potřeba Boží projevy, které jsou Božím poselstvím. Tyto projevy jsou známy jako semitské už od doby Adama, Abrahama, Mojžíše, Ježíše, Muhammada až po bába. Dále rozeznávají árijské projevy, mezi které patří Kršna, Zarathustra a Budha. Bahá'í věří, že člověk má přirozenost jak hmotnou, tak duchovní. Duchovní přirozenost představuje skutečnou podstatu člověka, a hmotná stránka představuje naopak nástroj, skrze který je možné dojít k duchovnímu pokroku. Vytvořit harmonii mezi těmito dvěma stránkami, je pro člověka účelem života. Za jejich svaté písmo jsou považovány Spisy zjevené bábem a Bahá'u'llahem. Věřící věří, že jde o Boží Slovo, které je pro tento věk zjeveno lidstvu. Bahá'u'lláh zjevil během svého působení mnoho spisů, mezi které patří hlavní spis *Kitáb-i-Aqdas* (Nejsvětější kniha). V této knize jsou uvedeny základy Bahá'í práva a teologie. Další důležitou knihou je kniha *Kitáb-i-Iqan*, kniha Bahá'í Víry, ve které se Baha'u'lláh zmiňuje o Božích Projevech, seslaných už v minulosti před ním. Bahá'ulláh byl vykázán do vyhnanství do Palestiny, kde později zemřel.

Na základě učení bába a jeho nástupců bylo vytvořeno několik základních principů, které jsou směrodatné pro tuto specifickou víru:

- jednota Boha,

¹²⁴ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Netradiční náboženství u nás*. Praha: Dingir, 1998. ISBN 80-902528-0-X.

¹²⁵ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993. ISBN 80-7021-613-1. S. 202-203.

¹²⁶ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Netradiční náboženství u nás*. Praha: Dingir, 1998. ISBN 80-902528-0-X.

- jednota náboženství,
- jednota lidstva,
- odstranění všech forem předsudků,
- odstranění extrémů bohatství a chudoby,
- rovnost mužů a žen,
- harmonie vědy a náboženství,
- nezávislé hledání pravdy,
- světový mír,
- potřeba světového pomocného jazyka,
- potřeba všeobecného povinného vzdělání.

Stoupenců tohoto náboženství je po celém světě asi 5 milionů ve 247 zemích. V Íránu jich je více než 300 000, a Íránskou ústavou nejsou uznány. Jsou v islámských zemích pronásledováni, a jsou jim proto odírána rovná práva na vzdělání, zaměstnání, a jsou postihováni diskriminačními zákony a různými nařízeními. Nemají povolení k vykonávání svých náboženských obřadů. I když tato víra uznává jediného Boha, podstatnou odlišností od islámu, judaismu a křesťanství je ta, že Bahá'isti¹²⁷ uznávají příchod dalšího proroka po Proroku Muhammadovi. Tím prorokem je podle nich Bahá'u'lláh.¹²⁸

¹²⁷ V dnešní době jsou baha'isti utlačováni a obviňováni. Jsou považováni za heretiky a ohrožitele statní bezpečnosti. Bahaisti jsou tak obviňováni za špionáž pro Izrael, a za takový čin hrozi vysoký trest, za který mnoho takových bylo popraveno.

¹²⁸ *Bahá'í* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Bah%C3%A1%27%C3%AD>.

Závěr

Ve své práci jsem se zabývala morálními principy šíitských muslimů a důvody jejich fundamentalismu v druhé polovině 20. století. Podle mých poznatků šíitské víry jsem došla k názoru, že morálka je opravdu závislá na náboženství a politika též. Pokud politika a náboženství spolu neshodují, nastává nesoulad v životě společnosti. I v sekulárních státech se lidé řídí morálními hodnotami, aniž by prokazovali svoji víru v Boha. Pak nastává otázka, odkud stát přejímá dodržování určitých zákonů. Odpověď je, že morálka vychází z Božích nařízení pro lid. Neexistuje tedy tvrzení, že morálka nemá žádnou autoritu. Tudíž víra v Boha a znalost Jeho zákonů zajišťuje optimální fungování společnosti.

Vlivem tlaku Západu v druhé polovině 20. století se jako reakce vyhraňuje fundamentalismus islámu. Řešení vidím v přiblížení obou kultur Západu a Východu. Islám svým dodržováním morálních zásad reprezentuje své náboženské postoje. Přesto ani islám není jednotný a základní rozdíly je možné najít v rozdělení na sunnity a šíity. Toto rozdělení platí i v současné době a č. jsou sunnité ve většině, jsou zde státy, kde je většina šíitská. Mezi takové státy patří Irák a Írán. Na těchto dvou příkladech se ukazuje, že sunnitský a šíitský islám jsou dvě odlišné větve jednoho náboženství. Sunnitský islám v Iráku (pod patronací Saddáma Husajna) vedl k válce mezi oběma zeměmi a vyhánění šíitů. V současné době, kdy je irácká většina stále šíitská, již nejsou šíité pronásledováni, ale jsou to oni, kdo spoluvytvářeli novou vládu. Vláda zde však vychází z politiky, což je v kontrastu s Íránem, kde šíitská vláda vychází z náboženství. Jedná se o teokratickou republiku.

Základní rozdíly, které jsou mezi sunnity a šíity dány, plynou z toho, že je u šíitů větší důraz na spiritualitu, což nakonec vede i k jiným tradicím. Postavení žen v sunnitských zemích je mnohem komplikovanější, než v případě šíitských skupin. Žena podle sunny je především matkou a manželkou, před islámem byla dokonce majetkem, ale šíité se na ženu dívají jako na subjekt, který má svá práva. Například i práva dědická. Částečně v kontextu tohoto pokroku jsou i méně tradiční přístupy v dalších oblastech. Islám jako takový zakazuje prostituci a sunnité obviňují šíity, že ti našli cestu, jak se s tímto ustanovení víry vyrovnat a překonat ho. Dosaženo toho bylo, alespoň z pohledu sunnitů, vytvořením institutu dočasného manželství (mu'ā), kdy tato jsou na dobu určitou uzavírána právě především proto, aby byly naplněny intimní potřeby partnerů.

V kontrastu s tímto poměrně pokrokovým chování jsou sunnitské tradice, kdy rozvod je možné dosáhnout pouze tím, že muž vysloví třikrát slovo talaq (zapudit), kterým tak

skutečně svou ženu zapuzuje a rozvádí se s ní, aniž by bylo třeba svědků nebo skutečných procesů. V tomto směru je zřejmé, že sunnitské přesvědčení je mnohem tradičnější, mnohem „zastaralejší“ v porovnání s dnešní dobou v nearabských zemích. I z tohoto důvodu dochází mezi sunnity a šíity k rozporům. Smyslem této věty není odsouzení sunnitského vyznání jako špatného, ale především poukázání na to, že zde mezi oběma větvemi islámu existují rozdíly. Přesto ší' a přijala talaq také jako možnost rozvodu, ale pouze v případě, že jsou u toho svědkové. Jedná se tedy o formu, která je mnohem bližší rozvodu jako takovému. Ani šíitské vyznání tak neopovrhne tradicemi, ale vrací se k nim v pozměněné podobě.

Mnohem kontroverznější je v očích sunnitů skutečnost, že šíité mají možnost svou víru zapřít. Jedná se o institut taqija, který dovoluje šíitům, aby ve válce svou víru skutečně zapřeli, ale s tím, že jejich skutečná víra, jejich vnitřní přesvědčení zůstávají nadále stejné. Jedná se tak pouze o zavření vnějšimu světu, protože válka je klam a v jako takové je možné využít klam pro zachování víry a svého života. Pro sunnity, kteří jsou v tomto směru konzervativní až radikálnější, se jedná o zbabělé chování. V tomto směru se tak sunnitě výrazně odlišují. Svou víru nezaprou a vyznávají ji za všech okolností.

Sunnitský a šíitský islám mají své vlastní cesty, jak se prezentují světu, jak udržují své tradice. Šíitský islám se rozvinul na tom, že uznává mahdího, který se skrývá na zemi a jednou k šíitům přistoupí, sunnitě vyznávají jiný systém v rámci, který není založený na rodové tradici, ale na volbě – věřící si volí toho, kdo je povede, podobně jako je tomu v případě křesťanství a jeho papeže. Zde se naopak ukazuje konzervatismus šíitského vyznání ve srovnání s vyznáním sunnitským. Šíité trvají na tom, že jejich „mesiáš“ je mezi námi, pouze je v ústraní a přijde ve chvíli, kdy se k tomuto příchodu rozhodne. Nelze tedy komplexně říci, která víra je modernější – obě mají vlastní tradice, vlastní ústupky. Šíité jsou dnes spíše v postavení menšiny a soustředí se na území Iráku a Íránu, kdežto sunnitě tvoří většinu v ostatních zemích, které vyznávají islám jako své náboženství. Jejich tradice se odvíjí od Muhammada, ale jejich cesty se oddělily a obě větve islámu si šly vlastní cestou, kdy dokázaly kooperovat, ale stejně tak i mezi sebou válčit. Ač jeden základ, mezi sunnity a šíity jsou nepokoje, a to i v současné době. Šíité mají své postavení ve dvou důležitých státech a zdají se být částí islámu, snažící se přizpůsobovat modernímu světu, kdežto sunnitě dál svědomitě lpí na svých tradicích.

Použitá literatura

1. ABD AL-‘ÁTÍ, Hammudah. *Zaostřeno na islám*. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2010. ISBN 978-80-904373-6-4.
2. AL-QARADAWI, Jusúf. *Dovolené a zakázané v Islámu*. Praha: Islámská nadace v Praze, 2004.
3. BAHBOUH, Charif, FLEISSIG, Jiří, RACZYŃSKI, Roman. *Encyklopedie islámu*. Praha: Dar Ibn Rushd, 2008. ISBN 978-80-86149-48-6.
4. *Co je to Islám – brožura (WAMY)*. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2009. ISBN 978-80-904373-0-2.
5. CVRKAL, Zdeněk. *Stručná historie států: Írán*. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-337-4.
6. FROUZOVÁ, Magdaléna. *Závoj a džíny*. Praha: Vyšehrad, 2005. ISBN 80-7021-776-6.
7. HRBEK, Ivan (překlad). *Korán*. Praha: Academia: 1991. ISBN 80-207-0444-2.
8. KLÍMOVÁ-PUMEROVÁ, Květa. *Mužům vstup zakázán*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-995-X.
9. KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1993. ISBN 80-7021-613-1.
10. KROPÁČEK, Luboš. *Islám a Západ*. Praha: Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-540-2.
11. MENDEL, Miloš. *Islámská výzva*. Brno: Atlantis, 1994. ISBN 80-7108-088-8.
12. OSTŘANSKÝ, Bronislav. *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-404-3.
13. POLEDNE, Aleš. *Největší moderní války (od Koreje po Irák)*. Praha: Volvox Globator, 2004. ISBN 80-7207-553-5.
14. SARDAR, Ziauddin, MALIK Zafar Abbas. *Islám*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-882-1.
15. SCHACHT, Joseph. *Introduction to Islamic Law*. Oxford: Clarendon Press, ISBN 978-0-1982-5473-7.
16. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Netradiční náboženství u nás*. Praha: Dingir, 1998. ISBN 80-902528-0-X.

Internetové zdroje:

17. *Ali al-Sistani* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Ali_al-Sistani.
18. *Bahá'í* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Bah%C3%A1%27%C3%AD>.
19. *Dovolené a zakázané v islámu* [online]. Proislam, 2011 [cit. 2011-07-01]. Dostupné z WWW: <http://procislam.webovastranka.cz/wiki/101/1488/Dovolen%C3%A9%20a%20zak%C3%A1zan%C3%A9%20v%20isl%C3%A1mu%20-%20%C3%A9Avod>.
20. *Druze* [online]. Encyklopaedia Britannica, 2011 [cit. 2011-06-17]. Dostupné z WWW: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/172195/Druze>.
21. HESOVÁ, Zora. *Konfesionalismus a vliv ajatolláhů* [online]. Revue Politika, č. 8, 2005 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: <http://www.cdk.cz/rp/clanky/272/konfesionalismus-a-vliv-a/>.
22. *Imám* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-01]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Im%C3%A1m>.
23. *Írácko-íránská válka* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Ir%C3%A1cko-%C3%ADr%C3%A1nsk%C3%A1_v%C3%A1lka.
24. *Írák* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ir%C3%A1k>.
25. *Írán* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%8Dr%C3%A1n>.
26. *Islámské sekty* [online]. 2011 [cit. 2011-06-17]. Dostupné z WWW: <http://www.ascendant.webgarden.name/menu/obsah/ve-eni/islam/islamske-sekty>.
27. *Ja'far ibn Muḥammad* [online]. Encyklopaedia Britannica, 2011 [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/299261/Jafar-ibn-Muhammad>.
28. JANÍK, Petr. *Rostoucí moc šíitů* [online]. 2011 [cit. 2011-05-14]. Dostupné z WWW: <http://citarna.sweb.cz/siite.html>.
29. KROPÁČEK, Luboš, ČEJKA, Marek, JANEV, Jaromír. *Role náboženství v současném Iráku* [online]. Teologie, č. 3, 2005 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: <http://www.cdk.cz/ts/clanky/93/role-nabozenstvi-v-soucasnemiraku/>.

30. MELICHER, Petr. *Irán: Náboženství proti hudbě?* [online]. Rave, 2010 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: <http://www.rave.cz/clanek/14397/iran-nabozenstvi-proti-hudbe/>.
31. *Ruholláh Chomejní (1900 – 3.6.1989): Ten, co vyslovil klatbu nad S. Rushdiem* [online]. ŽivotopisyOnline.cz, 2011 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: <http://zivotopisyonline.cz/ruhollah-chomejni-1900-361989-ten-co-vyslovil-klatbu-nad-s-rushdiem/>.
32. *Rúholláh Chomejní* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/R%C3%BAholl%C3%A1h_Chomejn%C3%AD.
33. *Saddám Husajn* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Sadd%C3%A1m_Husajn.
34. *Safavid Dynasty* [online]. Encyklopaedia Iranica, 2008 [cit. 2011-06-17]. Dostupné z WWW: <http://www.iranicaonline.org/articles/safavids>.
35. *Sajjid Alí Chameneí* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-05]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Sajjid_Al%C3%AD_Chamene%C3%AD.
36. *Shiia Islam* [online]. Global Security, 2011 [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW: <http://www.globalsecurity.org/military/intro/islam-shiia.htm>.
37. STEJSKALOVÁ, Klára. *Alevité* [online]. Český rozhlas, 2007 [cit. 2011-06-17]. Dostupné z WWW: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/zpravy/_zprava/371278.
38. *Šaría* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-01]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0ar%C3%ADa>.
39. *Ší'itský islám* [online]. Wikipedia, 2011 [cit. 2011-07-01]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0%C3%AD%27itsk%C3%BD_isl%C3%A1m.
40. TUREČEK, Břetislav. *Šíitská specialita - manželství na dobu určitou* [online]. Radiožurnál, 2010 [cit. 2011-07-01]. Dostupné z WWW: http://zpravy.rozhlas.cz/radiozurnal/zajimavosti/_zprava/siitska-specialita-manzelstvi-na-dobu-urcitou--677930.
41. *Zajdíja* [online]. Leczyklopaedia, 2011 [cit. 2011-06-17]. Dostupné z WWW: <http://leccos.com/index.php/clanky/zajdija>.
42. *Zaydiyyah* [online]. Philosophy, Theology and Religion, 2011 [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW: <http://www.philtar.ac.uk/encyclopedia/islam/shia/zaydi.html>.

43. *Znalost šarie jakou musí muslim mít* [online]. Islám, otázky a odpovědi, 2009 [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW: <http://www.fatwa.estranky.cz/clanky/haram-a-halal/znalost-sarie-jakou-musi-muslim-mit.html>.
44. ZVĚŘINA, Jaroslav. *Džihád a jeho nebezpečí pro demokratický svět* [online]. Revue Politika, 2006 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z WWW: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/380/dzihad-a-jeho-nebezpeci-pro-demokraticky-svet>.

SUMMARY

Morální principy v současném šíitském islámu, zvl. Íránu a Iráku

Moral Princips In contemporey Shi'a islam (esp. In Iran and Iraq)

Šárka Ambrosio

In this body of work we look at the moral principles of the Shiite Muslims faith and their reasons for fundamentalism in the second half of the 20th century. The morality of the Shiite faith is a delicate balanced between religion and politics. If the political and the religious institutions do not work in harmony, the typical results are society and economical disruption.

Even in a secular state, non-believing citizens who have a basic moral value to live a peaceful co-existences can be disarrayed by conflicts within government and church.

What then comes into question is the role the state takes in compliance with certain laws that effect the populous. The answer often defaults to the moral beliefs people have about their understanding of their Creator. There is the claim that morality has no authority. Thus, peoples faith in God and the knowledge of His law ensures a harmony in a social structure.

It is no co-incidence that a growing Western pressure in the second half of the 20th century has equated to a growth in Eastern Islam fundamentalist. There is a cause and effect. The solution is not simple but peace can only be founded if the Eastern governments can stabilize a social infrastructure while the Western societies withdraws its presences. In summary, Islam and its observance of moral principles represent their religious beliefs.